Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

DESIDERII

ERASMI

Roterodami

FLORES,

Ex ejus ſcriptis collecta.

LUGDUNI BATAVORUM,

Ex Officina IOANNIS MAIRE.

CIƆ IƆ C XLV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Iudicium Cutberti Tonſtalli de Eraſmo & Gulielmo Budæo.

ERASMVS & BVDAEVS, duo lumina mundi, plus ad veterem eloquentiam multis antiquatam ſeculis revocandam, plus ad inſtaurandas humaniores literas (abſit invidia verbo) contulerunt, quam omnes Peroti, Laurentii, addo etiam Hermolai, Politiani, cæterique omnes, qui ante eos fuerunt. Hi enim, ut ocium oblectarent ſuum, quo quemque vocabat ingenium, eo tendentes, iucunda quædam & ipſa varietate lectorem morantia congeſſerunt, velut ex amœniſſimo quopiam prato ſelectiſſimos carpentes floſculos: Illi vero Herculeo quodam & indefeſſo labore, denſiſſimas barbarorum acies, & Xerxis copiis maiores, magno uterque animo adorti, fuderunt, ac iam pene profligarunt: è templis alter, qui ſacra omnia profanaverant; alter ex foro, qui iudicia omnia peſſundabant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Sereniſſimi ac Illuſtriſſimi Principis ac Herois

FRIDERICI I,

D. G. Regis Boëmiæ, Comitis Palatini Rheni, Sacri Rom. Imp. Principis-Electoris, Ducis Bavariæ, Marchionis Moraviæ, Ducis Sileſiæ, & Lucemburgi, Marchionis ſuperioris & inferioris Luſatię &c., Filiolis:

Adoleſcentibus heroica indole præditis,

D. CAROLO-LUDOVICO,
D. RUPERTO,
D. MAURITIO,
D. EDUARDO,
D. PHILIPPO,

Fratribus Germanis,

Dominis ſuis gratioſiſſimis, ſalutem.

HENRICUS VIII, *Anglorum Rex*, Adoleſcentes Illuſtriſſimi, *quum aliquando coram regni proceribus ſe eruditiorem optaret*; non hoc, *inquiunt illi*, nos à te, ſed ut e-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ruditos amplectaris, & foveas, expetimus. *Quid ni?* inquit ille. *nempe ſine illis vix eſſemus. Nulla certe vox ore principis præclarior emitti potuit, nulla tam generoſa indole eximior, nulla plauſibilior. Digna profecto, quæ omnium principum animis penitius, non inſculpatur tantum, & exſulpatur, ſed & in purum putumque, quod dici ſolet, ſuccum vertatur. Duo enim eximius Heros iis, qui ad gubernacula ſedent, maxime eſſe neceſſaria innuere voluit,* eruditionem *nimirum*, & cum viris doctis ac prudentibus converſationem. *Nihil literis mortalibus eſſe in vita vel dulcius, vel iucundius, non veterũ duntaxat monumenta loquuntur, ſed & ipſa rerum magiſtra experientia teſtatur. Veteres illi ſapientes,* ſolas illas eſſe proprias hominis opes dicebant, neque dari à fortuna, neque eripi poſſe, uſu augeri, non minui, meliores fieri non deteriores, non ſeneſcere cum forma & viribus corporis; non contingere ignavis, ut honores; non avocare hominem à virtute, ſed inſtruere; eas ſolas tranquillare a-

nimum noſtrum; ſemper parata eſſe præſidia: & demum ſine his ne homines quidem nos eſſe. *Vnde Ariſtoteles, philoſophorum, ne Platone quidem*, iuxta M. Tullium, *excepto, citra controverſiam omnium doctiſſimus, craſſo cuidam & ἀμούσῳ percunctanti:* quid eſſet diſcriminis inter doctos & indoctos? *expedite reſpondit:* quod inter viventes & mortuos: *rectiſſime iudicans, qui corporum modo vita fruerentur, quam habemus cum aſinis, ſuibus, & anſeribus communem; & corporis tantum oculis ſolem intuerentur, quem acutius cernunt aquilæ; animis vero, quibus, ut idem ait, lucem ac vitam donat philoſophia, nihil cernerent*; eos nec hominis appellatione dignos, & mortuos eſſe verius, quam vivos, minimoque intervallo à lapideis differre ſignis; *hoc nomine etiam inferiores, quod ſtatuæ ſic delectent oculos, ut nemini maledicant, lædant neminem. Hinc apparet, quam inſani ſint*, qui exiſtimant, egregios Principes à nulla re magis abeſſe, quam à literis, ſtudioque Philoſophiæ: *perinde quaſi hæc duo ex diame-*

tro inter ſe pugnent; ſapere & Principem agere: *cum ita inter ſe cohæreant, ut ſi alterum alteri adimas, nihil iam relinquas præter inanem Principis titulum, cenotaphiorum inſtar, quæ nomina tantum, & ſtemmata foris oſtentant, cum intus vacua ſint. Et hanc fuiſſe cauſſam exiſtimo, quod ſuperioribus ſeculis* prodigii ſimile ſit habitum, præſertim apud Germanos, Principem ſcire literas. *Poſteaquam vero D. Eraſmi illius Magni temporibus bonæ literæ, tot annis barbarie ſepultæ, partim reviviſcebant, partim eniteſcebant, & tanquam flores zephyris refloreſcebant, factum eſt, ut etiam magnates ac Reges harum ducti amænitate, eas colere, & exuta barbarie unice amplecti cœperint. Inter alios id ætatis claruit* Henricus VIII. Rex Angliæ, *qui ſcripſit contra Lutherum librum ſane non inelegantem*; *cui* Eraſmus Roterd. *inſigne præbet teſtimonium in epiſtola ad* Georgium ducem Saxoniæ: Habet, *inquit*, Princeps ille ingenium mire felix, ac verſatile, quod incredibili modo valet quocunque ſeſe intenderit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Et ſtylum olim puer non indiligenter exercuit, etiam ad me ſcriptis epiſtolis aliquot; tum ante paucos annos diſputationem ſcripſit Theologicam: An Laicus obligetur ad orationem vocalem? Et in ſcholaſticorum Theologorum libris verſari gaudet: & in conviviis aliquid de re Theologica diſcurrere ſolitus eſt: nonnunquam in multam noctem profertur contentio literata. Habet Reginam eleganter doctam. Quod ſi qua in parte fuiſſet adiutus in eo libro, nihil erat opus meis auxiliis, cum aulam habeat eloquentiſſimis pariter ac doctiſſimis viris differtam. Quod ſi ſtylus habet aliquid non abhorrens à meo, nihil mirum, aut novum, quum ille puer ſtudioſe evolverit meas lucubrationes, huc provocante clariſſimo viro Gulielmo Montioyo diſcipulo quondam meo, quo tum ille ſodali ſtudiorum utebatur. *Et ad Ioannem Cochleium:* tanta, *inquit*, naturæ dexteritas eſt, ut & in iſtis vulgaribus, velut equitandi iaculandique peritia, neminem non à tergo reliquerit. Dicas, illum

ad omnia natum: Nullum eſt Muſices genus in quo non exceſſerit mediocritatem; Mathematicarum item diſciplinarum mire docilis. Nec unquam omiſit ſtudia. quoties per regni negotia vacat, aut legit aliquid, aut diſputat, quod ſolet perlibenter: mire comis & placidus in certamine: dicas, hic ſocium eſſe, non Regem. *Vbi nunc ſunt, qui iactitant:* Principum vigori officere literarum cognitionem? *Quis fuit Iacobo Rege Angliæ doctior, vel pace celebrior, vel rebus gerendis dexterior, vel condendis legibus cordatior, vel in conſiliis oculatior, vel in coercenda ſcelerum licentia vigilantior, vel in deligendis magiſtratibus atque officiis diligentior, vel in conciliandis fœdere regibus efficacior? Nihil dico de Friderico* III. Electore Palatino: *qui quantum profecerit in literis, ipſa ſane ſcripta loquuntur. Idem inſigne ſpecimen ſui ingenii ſuæque prudentiæ, imo conſtantiæ, edidit Auguſtæ Vindelicorum in congreſſu Principum. Nam quum Principes quidam, qui Lutheranorum, vel Flaccianorũ potius, partes ſequebantur,*

Ele-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Electorem Palatinum, ob articulum de Cœna Domini, de pace imperii excludere vellent, Elector coram Imperatore & Proceribus Imp. erudita & extemporanea oratione, adeo ſapienter, adeo graviter ſuam egiſſe fertur cauſſam, ut Maximiliano Imperatori lacrymas excuſſerit; & ab Electore Saxonico, qui ipſius brachium attigerat, hoc encomium audire meruerit: *Fritz, du biſt frommer denn vvir alle. Et quanquam regii pectoris vigor* non langueſcat, *ut oſtendimus,* ſtudio literarum; *tamen non expedit, hominem Reip. natum aſſidua meditatione ſtudiorum in mutis,* ut vocãt, *magiſtris, ſitum ducere: quin potius, quemadmodum Plato* civium ſuorum animos Gymnaſticæ muſicæque temperatura fingit, *ita decet, ſummatium vitam viciſſim ſtudiorum ocio, rerumque gerendarum negotio temperari. Nihilominus tamẽ conducit, in optimis literis per ætatem non ſegniter exerceri, præſertim iis, qui ad egregium* Principẽ *gerendum, vel addunt ſtimulos, vel viam aperiunt; tametſi factum videmus, ut quoſdam eximios* Principes, *di-*

ſciplinæ, licet alieniores, nobilitarint, Mithridatem *linguarum reique medicæ peritia;* C. Cæſarem *Matheſeos cognitio. Multa ſuggerunt amici, ſed nulli plura, quam boni codices, quos* Cato *vel in ipſam curiam comites habere conſuevit, lectitans interim aliquid dum Senatus cogeretur. Quemadmodum igitur à viris*, quos fortunæ calculus mundi gubernaculis admovit, *haut exegerim anxiam atque exactam ſcholaſticarum diſciplinarum cognitionem,* in quibus, qui ſenuerunt, eos fere etiam ſenſu communi carere videmus, tantum abeſt ut tractandis rerum habenis ſint idonei; *ita vehementer ab iſtis diſſentio, qui Reges prorſus ab omni librorum commercio, ceu noxio, ablegant, perinde quaſi hoc demum vere regium ſit,* nihil omnino vel ſcire, vel agere, præter aleam, venatus, moriones, & his etiam ſordidiores voluptates. *Cum quibus enim amicis libentius confabuletur cordatus & pius Princeps, quam cũ iis, qui & ſemper præſto ſunt, & ſapiunt plurimum, & nihil loquuntur ad gratiam. Verum nullis ex libris,*

mea ſententia, plus utilitatis capi poſſet, quam ex eorum monumentis, qui res publice privatimque geſtas, bona fide poſteris prodiderunt, præſertim ſi quis regalis Philoſophiæ præceptis imbutus huc acceſſerit. Cæterum Principes *licet ipſi pro rara quadam animi perſpicacia ſapiant plurimum, tamen prudentium & eruditorum, & potiſſimum eorum, qui neſciunt ad gratiam loqui, conſuetudine, familiaribuſque colloquiis delectari debent, memores illius Sophoclis:* Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ. *hoc eſt,* Reges ſapientes redduntur ſapientum hominum conſuetudine. *Talis erat Henricus* VIII *Rex Angliæ, qui parum eſſe putabat iuſtis præſidiis regnum ſuum muniſſe, niſi idem viris eruditione iuxta ac fidei integritate præcellentibus ditet, atque honeſtet: hoc potiſſimum pacto felicem ac magnum Regem ſe fore iudicans,* non ſi quam plurimis, ſed ſi quam optimis imperaret. *Prudentes igitur viros cordatiſſimus quiſque* Rex *in familiam ſuam atque adeo in cubiculum, non ſolum admittere, verum etiam invitare; nec invitare modo, verum et-*

iam pertrahere debet. Hos habere arbitros, ac teſtes perpetuos vitæ ſuæ; hos habere in conſiliis, hos habere itinerum comites. Ab his ſtipari gaudere potius, quam luxu perditis iuvenibus, aut mulierculis, aut etiam torquatis Midis, aut inſynceris officiariis; quorum alius ad voluptates ineptas avocet; alius ad tyrannidem inflammet; alius ad expilandum populum novas technas ſuggerat. Hæc omnia Sereniſſimus Rex, parens veſtri amantiſſimus, *penitiore mentis libramine penſitans, vobis de informatoribus, non minus doctis, quam prudentibus, proſpicere voluit, qui tenellam adhuc ætatem, ad quodvis facinus flexibilem, tum ad animi, tum corporis exercitia flecterent. Iſtam mentem gratulor Sereniſſimo parenti veſtro: gratulor vobis tam heroicum ingenium, & animū ad utrumque paratum: gratulor, quod videam Germanicæ nobilitatis iuvenes pari curſu vobiſcum ad iſtam laudem contendere: ut iam merito toti Germaniæ gratulari debeamus: & exemplum in dies ad plures emanaturum confidimus. Erit profecto tum vere clara, genero-*

neroſa, illuſtris ac ſplendida nobilitas, quum pro chartis & alea tractabit optimos veterum libros, pro ſcortis amplectetur virgines Camœnas, pro bellis & latrociniis ſanctiſſimæ leges ac Philoſophiæ decreta cordi erunt. Sed dicet hic quiſpiam: Verum eſt quidem, virtute nihil eſſe amabilius; ſed neſcio, quid illi decoris & gratiæ accedit, ſi fortunæ quoque bonis multitudini commendetur: *nos autem domi foriſque bella exhauriunt, tyrannis hoſtium vexat, & alia quam plurima ſunt virtuti obſtacula: adeo ut cum Horatio dicere liceat:*

Haut facile emergunt, quorum
virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Sint ſane hæc; ſed non erunt diuturna. Primo ſatis perſpicuum eſt, hanc rerum procellam non ſine voluntate Numinis immiſſam eſſe terris, quemadmodũ olim plagas varias inflixit Ægyptiis; poſtea Eccleſiam ſub tyrannide Romanorum Imp. multum afflixit, non ut perderet ſuos, ſed ut emendaret, ut purgaret, ut glorioſius coronaret. *Deinde fateor, hos tumultus Eccleſiæ graves eſſe, ſed nos*

gra-

graviora promeruimus. Et recte: Deus magnatum luxum bellis punit; plebeiorum petulantiam calamitatibus corrigit: Spiritualium corruptos mores recudit; quorum hic lupum in capite, vulpem in pectore geſtavit; huic magis erat negotium ventris, quam mentis; illi maior cura decimarum, quam animarum. *Et breviter; hæc omnia, quæ perpetimur, leviſſima ſunt, ſi comparentur cum noſtris delictis. Quantum adhuc abſumus à regula beati Iob! Iſraelitas annis ſeptuaginta Babylonicum exilium afflixit, & ſuo templo reſtituti ſunt: David duodecim plus minus annos exilii aleam ſuſtinuit, & ſuo regno reſtitutus eſt, imo longe illuſtrior factus eſt poſt exilium, quam fuit ante exilium:* Virtus *nimirum* plerumque illuſtrior fit ærumnis, quam in divitiis, vel etiam in fatis, tanta fortuna. Fortuna quoque plurimos, quos deprimere videtur, attollit, æſtuque ſuo agitatos reddit meliores. Hercules *nunquam tot ſcriptorum monumentis decantaretur, niſi tot monſtrorum impetus ſuſtinuiſſet. Nos certe, velut*

He-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Hebræi *exulãtes in Babylonia*, quibus non licebat cantare canticum Domini in terra aliena, *expectamus* Meſſiam *noſtrum, qui nos in priſtinum reſtituat ſtatum: utinam poſſit & ſyncera pietati reſtituere! Fata viam invenient, ſperoque, hos omnes Eccleſiæ tumultus tandem in bonam Cataſtrophen, omnibus nobis profuturam, exituros eſſe,* artificio ſummi illius choragi, cuius inſcrutabili conſilio res hominum temperantur. *Quod ut faciat, veſtramque tot imaginibus illuſtrem familiam priſtino nitori reſtituat, animitus precor. Ad extremum, haſce meas lucubratiunculas, ex* illius magni D. Eraſmi Roterodami, viri incomparabilis, *epiſtolis hauſtas, æqui bonique facere dignentur. Optarim equidem, eſſe tales, ut harum lectio vobis afferat tantum utilitatis, quantum iſta veſtra meretur indoles. Certe hoc conatus ſum, an aſſequutus, neſcio:* ut rudem ætatem non minus ad pietatem allicerem, quam ad eruditionem. *Sed quod meis lucubrationibus deerit, hoc facile exæquabit ſarcietque doctiſſimorum præceptorum*

indu-

induſtria. Precor autem Chriſtum Opt. Max., *ut iſtam heroicam indolem veſtram, iam nunc velut in herba nihil mediocre pollicentem, omnibus dotibus*, Chriſtianis Principibus dignis, *inſtruat ac locupletet. Valete feliciter,* & proficientes ætate, ſapientia & gratia apud Deum & homines, *creſcite, vivite, florete. Londini in Anglia, Idibus Iuliis, Anno à Virgineo partu Milleſimo Sexcenteſimo Vigeſimo Septimo.*

Veſter, Adoleſc. Illuſtriſſ., humillimus cliens

D. SIMEON PARTLICIUS DE SPITZBERG.

IN LIBRUM AUTORIS.

R*Egia progenies Chriſto* devota potenti,
Quā fovet æterni *Spiritus* ille patris:
Dum teris in primo pietatem flore iuventæ
Mellifluas Sophię deliciaſq; ſacras;
Accipe ſelectos *Batavum* de lumine flores, (vovet.
Quos tibi *Partlicii* ſacra *Camœna*
Ingenuos mores, exempla probata Sophorum, (habet.
Paſſim in *epiſtoliis* doctus *Eraſmus*
Hic reſonant ſuavi *Muſarum* examina cultu, (lyram.
Et ſtudiis dulcem præbet *Apollo*
Hæc monumenta tuo ſint rite dicata favori.
Sic erit ingenii Sparta beata tui.
Interea Domini pro nobis cura reſurget:
Lauſque *Palatinæ* tendet ad aſtra domus.

M. Ioh. Sictor Boëmus.

Index

Index titulorum huius libelli.

A.

ACademia, vide Collegium.
Admonitio.
Adverſæ res, afflictio.
Amicitia, amor, amicus.
Animus, mens.
Æquitas, vide Iuſtitia.
Artes liberales.
Aſtrologia.
Aula, Aulicus.
BEatitudo, vide Summum bonum.
Bellum.
Beneficium, benefactores.
Bona opera, vide Gratitudo.
CAlamitas.
Calumnia, Calumnitator.
Carmen, vide Poëta.
Certamen, vide Bellum.
Charitas, vide Scientia.
Chriſtianus.
Chriſtus.
Concordia.
Côncio.
Conſcientia.

Com-

Commendatio, vide Laus.
Conſilium.
Conſolatio.
Collegium.
Convicia, vide Calumnia.
Converſatio, ſocietas.
Convivium.
Cura, vide Labor.
DEfenſio.
Diabolus.
Diſcordia, diſſidium.
Divitiæ, opes.
Diſputationes, vide Quæſtiones.
Doctrina vide Eruditio.
Doctores, vide ſcriptores.
Dona.
Dolor.
Ditio.
ECcleſia.
Egeſtas, vide Paupertas.
Elementum.
Eloquentia.
Epiſtola. Litera.
Eruditio, vide Doctrina.
Ethnici.
FAbula.
Fœmina, puella.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Fama.
Fatum.
Felicitas, proſperitas.
Fides.
Fortuna.
G*Loria.*
Gratitudo, ingratitudo.
Gubernatores, Magiſtratus.
H*Æreſis, Hæreticus.*
Hoſtis, inimicus.
I*Eiunium, vide Temperantia.*
Ingenium.
Ingratitudo, vide Gratitudo.
Iniuria, vide Calumnia.
Initium, vide Principium.
Inimicus, vide Hoſtis.
Impietas, ſcelus.
Innocentia.
Inſania, vide Stultitia.
Intemperantia, luxus.
Ira, indignatio.
Iudæorum converſio.
Iudicium, Iudex.
Iuris prudentia.
Iuſtitia.
Iuventus, vide Senectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

LAbor. Laus.
Laudare.
Libertas. Licentia.
Libri, bibliotheca.
Literæ bonæ.
Lites, vide Diſcordia.
Lutherus.
Luxus, vide Convivium.
MAgiſtri, vide Doctores.
Magiſtratus.
Maledicta, vide Calumnia.
Medium.
Mens, vide Animus.
Mendacium.
Matrimonium, Fœmina.
Medicina, Medicus.
Militia, vide Bellum.
Moderatio, Modeſtia.
Monarchia.
Monita, vide Admonitio.
Morbus.
Mores.
Mors ſubita.
Monachi.
Mundus.
Munus, vide Donum.
Muſica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

NObilitas, Nobilis.
OBtrectatio, obtrectatores.
Odium.
Officiarii, vide Magiſtratus.
Opes, vide Divitiæ.
Oratio, Orator.
Opera bona, vide Beneficium.
POenitentia.
Patientia.
Patria.
Parentes.
Paupertas.
Pax.
Peregrinatio.
Perſona.
Peſtis.
Philoſophia.
Pietas.
Precatio.
Poeta, Carmen.
Præceptores.
Præceptiones.
Principes.
Principium.
Promiſſiones.
Proſopographia.

Prodeſſe & obeſſe.
Proſperitas, vide Felicitas.
Prudentia ſapientia.
Pſalmi Davidis.
Punitio, Pœna.
QVæſtiones.
Quies, vide Securitas.
REges.
Regnum, vide Ditio.
Religio.
Reprehenſio.
Reſpublica.
Riſus.
SApientia, vide Prudentia.
Sacerdotes.
Schola, vide Collegium.
Scriptores, vide Doctores.
Scriptura ſacra.
Senectus, iuventus.
Securitas, Vigilia.
Scientia, Charitas.
Simplicitas.
Similitudo.
Solicitudo, vide Labor.
Societas, vide Converſatio.
Stultitia, inſania.
Stylus, ſcriptio.

Stu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Studia literarum.
Summum Bonum, vide Beatitudo.
Superbia.
Spiritus Sanctus.
Somnus, Somnium.
TEmperantia.
Tempus.
Theologia, Theologi.
Traditiones.
Tumultus, vide Bellum.
Tyrannis, vide Victoria.
VAnitas.
Veritas.
Vigilia, vide Quies.
Victoria.
Vindicta.
Virgo, vide Fœmina.
Virtus.
Vita frugalis, vide Temperantia.
Vita mortalis.
Voluptas, delectatio.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

D. ERASMI
FLORES.

A.

Admonitio.

S*I quid ſcriptis admoneo, pro vobis facit*, non contra vos, qui talia non probatis. Sin agetis technis & callidis conſpirationibus, omnia crede mihi recident in diverſum.

Quanquam ſæpius & moderata Admonitio probum lectorem magnopere delectat; tamen improbos & altum vitiis indormientes non perinde excitat. C. 3. E. 64.

Non me eget monitore, tamen ſæpe etiam *eſt holitor valde opportuna locutus*.

Denique qui ſedulo monet, licet fruſtra moneat; tamen hoc nomine collaudandus eſt, quod prodeſſe voluit. C. 2. E. 75.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Recte monenti obtemperandum.

Fateor obtemperandum eſſe monenti, ſed ei qui poſſit rite monere, ſed ei, qui commode monet. Quis autem ſeſe credat chirurgo ferrum & ignem admoventi, ſi manifeſtis notis præ ſe ferat ſtudium occidendi ſi poſſit? Quis hauriat pharmacum à medico porrectum, qui præ ſe ferat animum perdendi ægrotum, non medendi? Multo vero ſit inſanior, qui ſe cõmittat talem animum afferenti cum imperitia ſecandi, aut medicandi. C. 2. E. 84. Vide *Monita*.

Adverſæ res, Afflictiones.

C*Hriſtus antiquum obtinet morem,* quos maxime ſuos videri vult, eos maxime adverſæ fortunæ procellis exercet.

Quod in magnis morbis ſolet evenire, ut homines ſui ſenſum amittant, id accidit mihi in acerbiſſima animi moleſtia, ut cum eſſem afflictiſſimus, miſerum tamen me eſſe non meminerim.

Homo pæne ad infortunia ſum natus:

quip-

quippe qui iam annum ſolidum adverſis ventis, adverſo flumine, irato cœlo navigem: à quo quidem tempore, ut memini, perpetuam malorum catenã, trahentibus invicem anſis, in hanc uſque lucem fortuna porrexit: etenim ſimul atque nudum me Britannica Charybdis orbi noſtro revomuiſſet, ſæva tempeſtas, atque ob eam iter longe duriſſimum, deinde in iugulos noſtros acutæ latronum ſicæ exceperunt, tum febris, poſtea peſtis, quæ tamen fugavit tantum, non afflavit. C. 1. E. 12.

Deus abutitur malorum improbitate.

Ita viſum eſt divinæ providentiæ, malorum improbitate abuti ad explorandam ſuorum ſynceritatem: Contra bonorum charitate uti ad conſolationem eorum, qui laborant afflictionibus, ne deficiant. Noſtrum autem eſt, alterum patienter ferre, veluti flagellum à patre noſtræ ſalutis amantiſſimo adhibitum ad correctionem: alterum grate amplecti, veluti ſolatium, à propitio Deo immiſſum

ad confirmandam imbecillitatem noſtram. C. 3. E. 47.

Deus calamitatibus nos ad pœnitentiam vocat.

Quanquam me vehementer diſcruciat hæc mundi tempeſtas, tamen non nihil adhuc ſpei reſidet apud me, fore ut divina providentia tumultus hos vertat in bonum exitum. Alii in alios culpam rejicimus, quum hæc mundi calamitas manus ſit Dei, cunctos homines ad vitæ correctionem invitantis. Ad quem ſi confugiamus omnes, ipſe tempeſtatem hanc rerum humanarum facile vertet in ſerenitatem. Cent. 3. E. 43.

Satis perſpicuum eſt, hanc rerum procellam, non ſine voluntate numinis immiſſam fuiſſe terris, quemadmodum olim plagas varias inflixit Ægyptiis, ut reſipiſcerent. C. 3. E. 42.

Quum hanc tempeſtatem nobis immiſerit Dei manus, viciis hominum exacerbati, culpam in alios rejicimus, & canum more lapidem proiectum mordemus, non attendentes ad eum qui proiecit. Dominus eſt, qui nos

omnes vocat ad vitæ correctionem; nec audimus admonentem, ſed frivolis cauſſationibus nobis ipſi blandimur. C. 5. E. 92.

Porro, quum ipſa res loquatur, hanc tempeſtatem nobis immiſſam divinitus, à Deo noſtris offenſo ſceleribus, quemadmodum olim Ægyptiis immiſit ranas, locuſtas, & cyniphes, aliaſque peſtes: nemo tamen agnoſcens ſua commiſſa inclamat Domini miſericordiam, ſed ſibi quiſque blanditur, & alius in alium culpam rejicit. C. 3. E. 33.

Hæc talia ſunt, ut dicas voluntate numinis geri, cuius æterna providentia ſolet interdum malorum improbitate ad ſuorum emendationem abuti: Id quoties fit, nullum præſentius remedium, quam agnoſcere manum Dei provocantis ad pœnitentiam, & commutata in melius vita, iram illius vertere in miſericordiam. Sint illi locuſtæ, ſint ranæ, ſint cyniphes, ſint puſtulæ, tantum ne nos ſimus Pharaones & Ægyptii. C. 3. E. 47.

Tot iam diu flagellis afflicti ſumus, bel-

bellis, tumultibus, peſtilentiis ſubinde ſpeciem mutantibus, ſumma caritate rerum atque etiam penuria: nec ſolet dominus iraſci in finem; ſed in ira recordari miſericordiæ, tantum ut nos toto pectore convertamur ad illum, in eum unum figentes ancoram ſpei noſtræ. C. 10. E. 62.

Deus malis nos purgat & explorat.

Deus, (*teſte Paulo ad Corinth.*) qui toties in ſcripturis pollicetur, ſe non defuturum iis, qui ſpei ſuæ ſacram ancoram figunt in ipſo, eſt bonæ fidei, ac præſtat quod promiſit. Quanquam enim patitur ſuos variis afflictionibus exerceri, variis improborum inſectationibus, vel purgari, vel explorari: tamen ita temperat afflictionum magnitudinem, ſuamque vicıſſim gratiam opitulatricem, ut non ſinat eos opprimi malorum undis, ſed rebus etiam deploratiſſimis addit lætum exitum. Et in ipſo interim certamine, pro ſua bonitate, laborum aſperitatem ſolatiolis quibuſdam admixtis ſubinde lenit mitigatque, quo pon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

pondus tentationis humana imbecillitas poſſit ſuſtinere; quod ſignificanti verbo dixit ὑπερνικεῖν, quaſi dicas tolerando vincere. C. 3. E. 6.

Equidem agnoſco divinam providentiam: explorat electos ſuos velut aurum igni, tentatque num vere fidant ipſi diligantque. Poſt has tempeſtates Domini Clementia dabit lætiora, poſtquam illius ira verſa fuerit in miſericordiam. C. 3. E. 51.

Deus afflictiones immittit, non ut perdat, ſed ut emendet, & coronet fidem noſtram.

Omnis proſperitas à Chriſto eſt, à quo niſi proficiſcitur, proſperitas dici non poteſt. Ab eodem piis venit adverſitas; hanc nobis vertit, vel in remedium, vel in pietatis lucrum: illa ſolatur infirmitatem noſtram, ut poſſimus ſuſtinere; hac explorat coronatque fidem noſtram. Cent. 3. E. 27.

Cui tandem hominum fortuna perpetuo favore ſic indulſit, ut nihil acciderit moleſtiæ? Si malum nec evitare, nec depellere licet, magnam tamen

ægrimoniæ partem detraxerimus, ſi commodè feramus. Id fiet, ſi ſuo quiſque animo reputarit, id quod res eſt, eſſe manum Domini, quæ nos ad tempus flagellat, non ut perdat, ſed ut emendet. Quod ſi verbera corporalium parentum, etiam præter cauſſam interdum ſævientium, æquo animo ferimus, quanto æquiore animo ferenda eſt manus omnipotentis, qui non corporum modo, verum & animorum pater eſt? Quantum adhuc abſumus à formula beati Iobi? Iſraelitas annis ſeptuaginta Babylonium exilium afflixit; & ſuo templo reſtituti ſunt, ſimul atque viſum eſt Domino. Inter omnia remedia doloris, quæ ſolent Rhetores excogitare, nullum video præſentius, quam ſi cogitemus: *Dominus eſt; faciat quicquid videtur bonum in oculis ipſius*. Nos atrociora commeruimus. Non minus propitius eſt cum affligit, quam quū delinit. Scit ſolus quid nobis expediat. *Vel occidat, ſi velit; non enim poteſt velle, niſi quod optimum eſt: ſæpe ſervat occidendo, & occidit ſervando.* Si tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tum bonorum, de manibus benigniſſimi patris accepimus, cur gravamur ab eodem immiſſas afflictiones, graviora meriti, perpeti? Exorabilis eſt, nec habet iras implacabiles, nec immittit afflictiones, quas non poſſimus ſuſtinere; ſed inter caſtigandum etiam miſericordiæ recordatur, pro modo amaritudinis admiſcens ſolatium ſpiritus: quod ſi adſit, nec mors, nec cruciatus morte duriores dejiciunt animos piorum: ſi deſit, leviſſimis etiam malis proſternimur. Adde, quod temporarias afflictiones & hic copioſo ſpiritus ſolatio penſat, & in futuro ſeculo gaudiis æternis remuneratur. Ad hæc, in nobis ſitum eſt, hæc mala, quemadmodum lenire; ita etiam breviora reddere, ſi reputantes quam male ſimus uſi rebus ſecundis, agnoſcamus Dei iuſtitiam, & noſtram iniuſtitiam ex animo confitentes, illius miſericordiam imploremus, nec prius in alios vindictam moliamur, quam ipſi de nobis vindictam ſumpſerimus. Si de nobis ipſis prius ſumpſerimus, ille ex perſecutore fiet protector, ex

percuſſore medicus. Clamemus ad Dominum, non ad hunc, aut illum Principem, non ad armatas cohortes: ad Dominum, inquam, clamemus, & ille abbreviabit dies malos. C. 3. E. 60.

Improbi ex aliorum malis ſua augent bona.

Sunt qui publicam hanc rerum tempeſtatem vertunt in ſuum commodum: quemadmodum ſolent quidam ex naufragiis, aut incendiis aliorum, augere rem familiarem. C. 5. E. 67.

Vide etiam Calamitas.

Amicitia, Amicus, Amor.

Quomodo Amandum.

EGo ſic omnibus faveo, ut tuear quod virtutis eſt, non ſi quid adſit vitii.

Chilonis illud probemus neceſſum eſt: *Sic ama tanquam aliquando ſis oſurus: ſic oderis tanquam aliquando amaturus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Amicis parce utendum.

Ut rara ſupellectile; ita bonis amicis parce utendum eſſe cenſeo.

Amici vitia ferenda.

Iſte nimirum candor eſt Chriſtiani pectoris, ut amici vitia bonam in partem interpreteris, & virtutes exiguas pro eximiis ducas, ipſe in te iudex iniquior. C. 1. E. 38.

Amor a virtute profectus, optimus.

Solidus amor à virtute profectus, tam finem neſcit, quam virtus ipſa. Etenim quos cupiditas amicos facit, neceſſum eſt, ut idē amoris lucriq; ſit finis. Quos vero voluptas ad amandum allicit, ibi finem amandi faciunt, ubi ſatietas ſubierit. Qui denique puerili impetu animorum ſeſe benevolentia proſequuntur, pari levitate ab amicitia deciſcunt, qua acceſſerant. C. 3. E. 3.

Eſt inter bonos ſtudioſoſque viros publica quædam, ſed conſtantiſſima neceſſitudo, è ſimilium rerum admiratione conflata. C. 4. E. 3.

Et quoniam virtutis ſtudium, nec

ſanitatem novit, nec caſibus fortuitis ſubiacet, non poteſt bonorum benevolentia non eſſe perpetua.

Verus amor animis conſtat, quem ſæpenumero vel diſſolvit, vel minuit corporum coniunctio. C. 8. E. 28.

Miramur quum Magnes ad ſe Chalybem trahit: Quis autem tam ferreus eſt, quem iſte tot dotium in uno concentus non ad amorem alliciat? C. 5. E. 41.

Amicus ſyncerus auro pretioſior omni.

Tuo iſto in me animo tam propenſo, tam candido, tam modeſto, tam ardenti, tam amico, non eſt mihi neque charius quicquam, neque iucundius; meque plane ſic affectum eſſe ſcias, ut tam dulce bonum, nolim vel cum univerſis Arabum opibus commutare. C. 4. E. 3.

Quæ poſſeſſio poteſt homini contingere vel honeſtior, vel tutior, vel iucundior, quam ſyncerorum planeque γνησίων amicorum? C. 8. E. 21.

Diſperеam, N., ut iſtum tuum animum, tam excelſum, tamque amice ami-

amicum pluris facio, magiſque amo, quam univerſum ſtrepitum Pontificię fortunæ: nec mihi poſſum unquam parum videri fortunatus, quoad iſtiuſmodi amici erunt incolumes.

Quoties laborat amici fama, quoties morbo gravatur, quoties eget pecunia, aut alioqui malo quopiam premitur, ibi convenit amicum agere, mederi ſi liceat; ſin minus, oratione ac literis lenire moleſtiam. C.8. E. 28.

Is ſane demum mihi videtur diligere qui iudicio diligit.

Sic mihi libenter blandior, quaſi cognati quippiam ſyderis, animos inter ſeſe noſtros occulta quapiam vi & conſpiratione conciliet. C. 4. E. 89.

Nam ille quum erga alios omnes tenaciſſimus eſt ſuſcepta amicitia, nec facile ab amicitia etiam laceſſitus iniuria diſcedit: tum vero te ita in animo ſuo amoris ac venerationis radicibus defixit, ut nulla inde vi revelli queas. C. 7. E. 74. C. 8. E. 89.

Quare ut Hercules ad liberandum The-

Theſea, ita & tu ad amicum N. vinculis redimendum, non ad inferos, ut ille, ſed ad liberiorem hanc, & magis claram cæteris lucem te conferas rogo & obſecro. C. 5. E. 20.

Amavi te hactenus tantum, non timui; nec ignoras, ardentiſſimum amorem cum metu non cohærere.

Hoc ſit pignus ac monumentum fœderis, auſpicio gratiarum ac Muſarum inter nos initi, quod nullus unquam genius malus, aut hoc etiam nocentior, mala lingua, poterit dirimere.

Amici inconſtantes & fucati.

Certe plus induſtriæ in emerendis amicis occupavi, quam in emercandis prædiis.

Quiſquis ob leves cauſſas amicus eſſe deſierit, is (mihi crede) nunquam ex animo fuit amicus. C. 1. E. 56.

Hoc unum te per veterem noſtram benevolentiam, & per meas fortunas afflictiſſimas obſecro, atque obteſtor, ut ſi me non odiſſe non potes, ſi miſereri non potes, ſaltem parce maledictis crudeliſſimum vulnus exaſperare: & quod victo hoſti dare debueras, da ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

amico nihil commerito. C. 7. E. 22.

Pſeudoamicus blanditur coram, mordet abſens, pollicetur amicum, præſtat hoſtem. Utinam magnus ille Iupiter univerſum hoc hominum genus recudat & refingat: qui quum nihil afferant, quo vel meliores reddamur vel eruditiores, tamen omnibus faceſſunt negotium. C. 7. E. 58.

Tantum ego fucorum, tantum perfidiæ in hominum amicitiis reperio, non his modo vulgaribus, verum his quoque quas Pyladeas vocant, ut mihi iam non libeat novarum periculum facere. C. 4. E. 13.

Fucatis amicis fidendum quidem non eſt, ſed tamen abutendum cenſet Cicero, ſaltem ut parcius lædant. Nec omnino vanum eſt, quod ſcripſit Ovidius:

Sæpe etiam vere cæpit ſimulator amare. C. 5. E. 74.

Quos habui olim iuratiſſimos amicos, atque ut priſcum uſurpem verbum συναποθνήσκοντας, hoc eſt, commorientes, eos fere nunc habeo, aut hoſtes atrociſſimos, aut clancularios inſidiatores.

tores. Grave malum, quod infligitur immerenti, gravius quod bene merito, graviſſimum vero vulnus, quod venit ab amico. C. 3. E. 51.

De fide amicorum talia comperio, ut totam ancoram ſacram, & non ſacram, fixerim in Chriſto, qui ſolus nec vult, nec poteſt fallere. Homines mirum quam interdum ſimulent & diſſimulent, & ſi qui ex animo benevolunt, immane quam hoc eſt temporarium; quam levi occaſione totus ille favor vertitur in odium. Ibi quam tenax offenſæ memoria, quam profunda beneficiorum omnium oblivio. Sunt, qui prodeſſe ſi velint, nihil poſſint, quum lædere nemo non poſſit. Sunt, qui dum imprudenter prodeſſe ſtudent, lædunt maxim[e]. Ad hæc capitales perfidias ab aliis, in quos fui cumulatiſſime beneficus, devoro quidem, ſed non ſine tædio. C. 5. E. 93.

Ita ſunt res mortalium, nonnunquam ubi ſperes ſummam amicitiam, exoritur ſumma ſimultas: unde nihil ſperes, prodeunt amici candidiſſimi.

mi. Ad hunc videlicet modum vitam hominum temperat, qui è duobus doliis, quæ Homerus teſtatur in Iovis limine ſita, læta triſtibus, ac triſtia lætis miſcet. C. 10. E. 27.

Amicus fidelis albo rarior corvo.

Quin in totum eo degenerarunt hominum mores, ut hodie cygnus niger, aut corvus albus, minus rata ſit avis, quam fidelis amicus: tanta in pleriſque ſimulandi & diſſimulandi vafricies, tantum fallendi artificium. οὐδὲν ὑγιές. κίβδηλα ἅπαντα. Et ſi quid in nonnullis comperies ſyncerioris affectus, tanta eſt voluntatum inconſtantia, ut dicas euripum quempiã. Alios paullulum invidiæ deterret ab amicitia, tantum abeſt, ut nunc ſperes τὸ τῶν συναποθνησκόντων γένος. Alios quantumlibet levis offenſiuncula ex amicis vertit in hoſtes. Sunt quibus ſi quid benefacias, plumea eſt gratia: ſi quid offendas, plumbeas, ut ait ille, iras gerunt. Hæ res, mi N., mihi plurimis experimentis compertæ, faciunt ut hominum amicitias moderatius ambiam, indiligentius colam, minore

cum

cum moleſtia animi amittam. Tutius eſt in amicitia Chriſti conquieſcere, qui nunquam deſerit, quem ſemel in amicitiam receperit. Mihi ſatis eſt, hunc animum præſtare hominibus, ut prodeſſe ſtudeam omnibus, lædere, quod quidem in me eſt, neminem: bonorum amicitias non reſpuere, neque cuiquam dare iuſtam cauſſam ab amicitia recedendi, nec diſcruciari, ſi quis præter meritum meum diſcedat. Levis enim hæc iactura eſt, ſi amicus eſſe deſiit, qui nunquam vere fuit amicus. C. 6. E. 37.

Amicitiæ arcana non prodenda.

Abhorret non tantum à virtute, ſed prorſus ab omni humanitate, prodere amicitiæ arcanum, quandoquidem execramur etiam illos, qui poſt diremptam amicitiam efferunt quod ab amicis creditum erat; & qui generoſioris ingenii ſunt, nec illis, quos maxime inviſos habent, ſuſtinent objicere, quod ex amicitiæ priſtinæ fiducia cognoverunt. C. 9. E. 51.

Mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Multæ plerumque ſuſpiciones & nubeculæ inter amicos oriuntur.

Humanum eſt etiam, inter amiciſſimos interdum oriri falſas ſuſpiciones & offenſiuncularũ ludibria, quæ mox, ſi propius inſpicias, evaneſcunt. Hæc omnia ſecum defert humanæ vitæ comœdia. C. 6. E. 5.

Nec arbitror, ullas mortalium amicitias eſſe tam felices, ut non incidant aliquoties huiuſmodi nubeculæ. Atqui tales offenſiunculæ frequenter *amoris integratio eſt*. C. 6. E. 5.

Amantem redamare licet.

Non amare virum tot eximiis dotibus ornatum, illorum eſt, qui nec virtutem, nec eruditionem, inter res ſuſpiciendas numerant: non redamare autem bene meritum, adeo non eſt grati ingenii, ut nec hominis ſit, vix etiam in ferarum genus cadens; quippe, quæ beneficiis hominum, non modo cicurantur, & manſueſcunt, verum etiam gratiam reponunt, ſi quando datur occaſio. C. 10. E. 68.

Silen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Silentium non ſemper dirimit Amicitias.

Verum eſt, quod Græci dicere ſolent: multorum amicitias ſilentio dirimi: ſed rurſus experimento verum eſſe comperi, quorundam amicitias melius ali ſilentio, quam colloquiis, aut literarum viciſſitudine. C. 6. E. 88.

Amicorum omnia communia; ergo & amici.

Si hoc eſt amicitiæ ius, ut res cæteras faciat inter amicos communes, multo magis convenit, ut ipſi quoque amici ſint communes, quum hac poſſeſſione nulla ſit precioſior. C. 6. E. 87.

Vide etiam Inimicus.

Animus & Mens.

CORpuſculum hoc haut poſſumus omnibus commune facere, animum animique proventus poſſumus.

Mens utrum agat aliquid in corpore abſque corporis organis?

Tametſi ſunt vires quædam, quas

exercet animus per organa minus materiæ obnoxia, veluti cum intelligit, cum meminit; tamen dubium eſt apud Philoſophos, an mens, quam Græci νοῦν vocant, omnino quicquam agat in corpore, nullo corporis organo? C. 4. E. 98.

Dotes animi ex diutina converſatione deprehenduntur.

Corporis figuram effingit pictor, & auribus nonnullam hominis partem diſcimus: at intimæ dotes animi multo precioſiſſimæ, non niſi diutino convictu deprehenduntur. C. 5. E. 46.

Non in nobis ſitum eſt, quomodo valeamus corpore. Cæterũ ut valeat animus recte, magna ex parte in nobis ſitum eſt. C. 3. E. 22.

Marceſcente corpore, animus fit vegetior.

Poſthac, ut ſpero, marceſcente corpore, animus in dies vegetior & validior fiet. Utrumque autem ſimul ex æquo prolificum eſſe nequit; ſed cum emeritæ facultates corporis eſſe cæperint, tum demum viribus

ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

animi ſtipendia plene procedent.

Artes liberales.

C*Hariora ſunt ea ſtudia*, quæ animæ ſalutem, quam quæ oblectamentum præſtant.

Quod vivo, quod etiam valeo, literis acceptum fero, quæ me docuerunt, nullis fortunæ procellis cedere. C. 4. E. 6.

Sint Mecœnates, non deerunt Marones.

Nulla regio non gignit eximia ingenia, ſi modo ſint, qui foveant, provehant. At iis, quorũ arbitrio res fere verſantur mortalium, nihil æque inviſum, ac ea ſtudia ſine quibus nec homines ſumus. C. 7. E. 71.

Neſcio quo pacto adhuc durius habentur bonæ literæ: In cauſa eſt, opinor, quod frigeant Mecœnates, & regnent meliorum literarum hoſtes.

Vt honos alit artes: ita genus vitæ ſordidum, nullus ſtudiorum comes, nullus æmulus, nemo mirator, nemo fautor, nullus honos, nulla præmia, etiam ex diligentiſſimo ignaviſſimum

red-

reddunt ſtudioſum. C. 7. E. 29.

Deum immortalem, ne Muſas quidem ac literas ab Harpyis illis tutas eſſe poſſe? Platoni apud Æginetas profuit in crimine capitali, quod eſſet Philoſophus. Phalaris immaniſſimus ille, erga medicū ſuum Pythagoram philoſophum, & Steſichorum Poetam, ſumma uſus legitur tum humanitate, tum liberalitate. C. 7. E. 30.

Nunc demum iuvat, univerſam ætatem apud illos exigere, ubi favore principum regnant bonæ literæ, viget honeſti ſtudium, exulat, aut iacet, cum fucata perſonataque ſanctimonia, futilis & inſulſa doctrina quondam ἀπαιδεύτως πεπαιδευμένων.

Certam in ſpem vocor, fore, ut non ſolum probi mores, pietaſque Chriſtiana, verum etiam propagatiores illæ ac germanæ literæ, pulcherrimæque diſciplinę, partim reviviſcant, partim eniteſcant. C. 4. E. 33.

Inaurentur alii, in faſtigum evehantur, mihi meæ Muſæ nihil præter vigilias & invidiam reportent, nunquam tamen harum pœnitebit, dum hic

hic mihi perſeverabit animus, fortunæ volubilis contemptor.

Muſæ ſilent inter arma.

Si leges ſilent inter arma, quanto magis tum ſilent Muſæ virgines, cum tantis rerum procellis perſonant, perturbantur, miſcentur omnia. C. 1. E. 19.

Quemadmodum hyeme marcent, iacentque omnia, regnatque boreas, nive, glacie, grandine ſæviens: rurſum ſolis acceſſu, veris amænitatem referente, reviviſcunt, ac revireſcunt univerſa; & ad priſtinum cultum revocatur hominum antea torpentium induſtria; dum hic arvum proſcindit, ille vitem putat, alius inſerit, alius ſtercorat: Ita belli temporibus intermoriuntur neglecta ſtudia, quæ Principum favore, liberalitateque ſolent revireſcere. C. 4. E. 54.

Reſpirant omnes bonæ diſciplinæ, quæ, ut flores Zephyri, ita pacis alumnæ ſemper eſſe conſueverunt: Accinguntur ad intermiſſas operas felicia ingenia.

Gram-

Grammaticæ laus.

Grammatica in minimis quidem verſatur; ſed ſine quibus nemo evaſit maximus: nugas agitat, ſed quæ ad ſeria ducunt. Præfatione in Laurentium Vallam.

Satius eſt vel ſerius diſcere, quam neſcire, quæ cum primis oportet tenere.

Latina ſine Græcis manca.

Latina eruditio, quamvis impendioſa, citra Græciſmum manca eſt, ac dimidiata. Apud Latinos enim rivuli vix quidam ſunt, & lacunulæ luculentæ: apud Græcos fontes puriſſimi & flumina aurum volventia. C. 1. E. 8.

Pontificii Senatus autoritas & decretum extat in epiſt. decret., ut in præcipuis Academiis pararentur, qui Hebraicas, Græcas, Latinaſque linguas perfecte poſſint tradere, quod ſine his divinas literas percipi poſſe negarent, multo autem minus tractari. C. 1. E. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Ex Coniugio liberos, ex Philologia libros gignimus.

Statui quidem ut coniugem legitimam haberem liberorum parentem, ex Philologia autem libros, hoc eſt, nominis mei æternam memoriam, prolemque immortalem gignerem. Liberos iam plures aliquanto, quam libros genui, plus corpori fortaſſe quã animo indulgens. C. 4. E. 27.

Vide etiam Studia literarum.

Aſtrologia, ſtellæ.

Video plane peſtem eſſe fatalem, & propemodum Aſtrologis fidem habeo: qui, ut corporum morbos, quibus paſſim nunc laboratur, ad ſyderum effectus referunt: ita putant ab iiſdem & mentium peſtes quaſdam exiſtere. C. 1. E. 63.

Video pleroſque mortales in hac eſſe perſuaſione, ut felicitatis, aut infelicitatis cauſſas è ſupernis corporibus petant. Ego vero non arbitror ullum ſydus affulgere cuiquam felicius, quã ſyncerum ac tuo accommodum ingenio amicum: contra nullum adverſius

ac

ac funeſtius, quam fucatum & inſincerum ſodalem. Proinde ſtellas obſervent alii, ſi lubet: ego in terris quærendum exiſtimo, quid nos felices, aut infelices reddat. Cæteri negotium auſpicaturi, anxii conſiderant, qua figura Venus, Iupiter, & Mercurius ſeſe contueantur. Ego ſatius eſſe duco, perpendere quibuſcum agas. Sunt enim quidam ſibi tantum proſperi, ceteris omnibus inauſpicati.

Socrates Athenienſis, cuius eſt illud celebratum apophthegma: *Quæ ſupra nos, nihil ad nos*, Philoſophiam a contemplatione rerum naturalium, in mediam hominum vitam deduxit, frequenter uſurpans illud Homericū; Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. Et tamen de naturis ſyderum, de motu cæleſtium orbium, de fulminibus, de ventis, de iride, deque ſimilibus rebus, quoniam ad id initia cognitionis ſuppeditant, vel ſenſu ipſo corporum, vel effectuum experientia, multa certo deprehenduntur, & in primis iucunda cognitio eſt, & in admirationem ſimul, & amorem opificis ſubve-

hit: attamen quoniam vir ſapiens animadvertit, in huiuſmodi ſtudio totam ætatem hominis deſidere, neglectis interim his, quæ propius ad nos pertinent, à contemplatione rerum naturalium omne ſtudium ad mores devocavit.

Aula, Aulici.

VIta aulica, ſplendida miſeria, & perſonata felicitas.

Aulicorum ſuperbia.

Aulicum eſt id, ut ab iis, quos abiecit hera fortuna, quoſque beneficiolo quopiam ſervos fecerunt, non modo contumeliam nullam pati queant, verum etiam vix ſupplicem vocem ac timidam ferre, gratiam ultro expetentes, ubi miſeros ipſi plagis occiderint. C. 7. E. 32.

Vix reperias ullam Aulam tam modeſtam, quæ non multum habeat ſtrepitus, atque ambitionis, multum fuci, multum luxus, quæque prorſus abſit ab omni ſpecie tyrannidis. C. 8. E. 52.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Aula Cæſaris, belua multorum capitum.

Ego nec factiones ambire poſſum, nec ingerere memet, nec alium cubito protrudere; nec ignoramus qualis ſit aula Cæſaris, belua nimirum capitum innumerabilium. adeo ut ſi mihi incidat aliquid negotii, malim iactura rei ocio meo conſulere, quam perſequi.

Aulici Regum quales eſſe debent.

Britanniæ cordatiſſimus rex viros eruditos in familiam ſuam, atque adeo in cubiculum non ſolum admittit, verum etiam invitat. nec invitat modo, verum etiam pertrahit. Hos habet arbitros ac teſtes perpetuos vitæ ſuæ; hos habet in conſiliis; hos habet itinerum comites. Ab his ſtipari gaudet potius, quam luxu perditis iuvenibus, aut mulierculis, aut etiam Torquatis Midis, aut inſynceris officiariis; quorum alius ad voluptates ineptas avocet; alius ad tyrannidem inflammet; alius ad expilandum populum novas technas ſuggerat. C.8. E.52.

Vide etiam Principes & Reges.

Bellum.

NUnc nobis omnia ſurſum deorſum miſcet fatalis hæc Erynnis: quæ univerſum orbem Chriſtianum, veluti dato ab inferis negotio, opinionum diſſidiis commovendum ſuſcepiſſe videtur. C. 3. E. 5.

Omnium rerum ſatietas, belli nulla.

Prorſus experimur eſſe veriſſimum quod ante tot annorum millia ſcripſit Homerus: cibi, potus, cancionum; chorearum, & omnium rerum quamvis natura dulcium homini ſatietatem oboriri; ſolius belli, rei omnium triſtiſſimæ nullam eſſe ſatietatem. Quid hoc aliud eſt quã, Deum à nobis averſum, Principum quorundam animis inſedabilem ardorem pugnandi immittere. C. 9. E. 88.

Totus orbis Chriſtianus velut in duo diviſus exitiali bello inter ſeſe committitur. Duo principes ut ſummi ita iuvenes, magis animi magnitudine feroces, quam uſu rerum callidi, devotis animis, alter in alterius perniciem

ciem imminentes, orbem ſuum in fata trahunt. Non putaram bellum rem eſſe tam peſtiferam. Sed hoc dictum nimio nobis conſtabit. C. 8. E. 88.

Sæpe admirari ſoleo, quæ res, non dico Chriſtianos, ſed homines, huc adigat veſaniæ, ut tantis ſtudiis, tantis ſumtibus, tantis periculis in mutuam perniciem ruant. Quid enim aliud in omni vita, quam belligeramur? Non belligerantur quælibet bruta, ſed feræ duntaxat: ne hæ quidem inter ſe dimicant, ſed cum diverſi generis beluis; & ſuis armis pugnant, non, uti nos arte diabolica excogitatis machinis; nec rurſum quibuſlibet de cauſis, ſed aut pro fœtu, aut pro cibo. Noſtra bella plerumque vel ab ambitione, vel ab iracundia, vel à libidine, ſimilive animi morbo proficiſcuntur. Denique non tot millibus conglobatis, ſicut iam nos, in mutuum inſtruuntur exitium. C. 7. E. 56.

Miratur Homerus mortalibus nullam eſſe belli ſatietatem, cum rerum cæterarum omnium ſit ſaturitas. At

ego magis demiror, nobis nullam eſſe tumultuandi ſatietatem. L. 4. C. 2. E. 58.

Deus bellis punit peccata noſtra.

Mirantur homines, ſi noſtra ætas nunc tumultibus, nunc bellis, nunc fame, nunc peſte, nunc aliis atque aliis malis laboret, cum præter ea vitia, quæ iam propemodum vitia eſſe deſierunt, quod nimis vulgaria, Gigantes fulmine deturbatos & Lycaoniam inhumanitatem, tanto diluvio vix expiatam, noſtris ſceleribus longe vincamus. Miramur ſi quotidie novis plagis afficimur, cum quotidie novis vitiis Deum Opt. Maximumque irritemus, neque, ut ait Flaccus, *per noſtrum patiamur ſcelus iracunda Iovem fulmina ponere.* Cent. 1. E. 13.

Bellonæ furor nuſquam abeſt, & in tanto tumultuum fremitu, Muſæ liberaleſque diſciplinæ, aut prorſus iacent frigentque, aut conterritæ ſilent. Et perinde quaſi parum ſit id calamitatis, adiungunt ſeſe peſtilentiæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

bulimiæ, & omnium rerum caritas. Nec in his rerum fluctibus ullus bonæ ſpei portus aperit ſeſe; *cælum undique & undique pontus*. Quanquam arbitror, adfutura Eccleſiæ numinis præſidia, ſi modo populus Chriſtianus, agnoſcens Dei manum ad vitæ correctionem invitantis, ſua ſcelera confitens, non ficto pectore confugerit ad illius miſericordiam. Alioqui verendum eſt, ne nobis eveniat, quod evenit Ægyptiis, quos remediis tam multis, tamque gravibus inſanabiles, tandem unda maris abſorbuit. C. 3. E. 39.

Bellum duplex.

Ut eſt gemina victoria, ita quoque geminum bellum eſt: alterum cum vitiis omnium peſtilentiſſimis, & haut ſcio an ſolis Chriſtianæ profeſſionis hoſtibus: alterum cum impiis & barbaris Chriſtiani nominis inimicis. C. 1. E. 17.

Bellum ſpe victoriæ geritur, & pacis.

Ad capeſſendum bellum facile quemvis allicit victoriæ ſpes, nemini

non blandiens: & haut ſcio an illis potiſſimum, quibus inſidias ſtruit fortuna; quæ nulla in re magis dominatur, quam in bello. C. 1. E. 17.

Neceſſe eſt incandeſcere, ſi pacem habere velimus, quam abſque bello conſequi minime poſſumus. Ideo bellum geritur, ut in pace vivamus. C. 8. E. 12.

Ac mea ſententia, hic quoque verum eſt, quod ſcripſit M. Tullius, *pacem vel iniquam bello æquiſſimo potiorem*. C. 8. E. 70.

Deus moderatur res humanas.

Niſi ſcirem Deum moderari res humanas, ac frequenter fabulam à nobis peſſime cœptam, in optimam ducere cataſtrophen, non divinarem alium exitum huius rei, quam cruentiſſimũ. C. 5. E. 37.

Hi fatales orbis motus non abſque numine divum videntur orti, modiſque non credendis huc uſq; progreſſi. Arcanum eſt Dei conſilium. Quid moliantur homines ſtudiis, videmus: quid moliatur Deus, nobis incertum: novit maliciam & ſtultitiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tiam mortalium in ſuam gloriam & in bonorum vertere ſalutem. C. 5. E. 10.

Ex utraque parte inſigniter ac fortiter inſanitur, nec ullum video finem, niſi dominus unicus artifex de machina exortus, canat nobis illud tragœdiis ſolenne, πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων. C. 6. E. 28.

Fata viam invenient, ſperoque hos omnes Eccleſiæ tumultus tandem in bonam cataſtrophen exituros, artificio ſummi illius choragi, cuius inſcrutabili conſilio res hominum temperantur. C. 10. E. 71.

Vtinam vel vitæ, non modo famæ iactura, queam hanc pernicioſiſſimam tempeſtatem vertere in tranquillitatem. Ego nullum exitum video, niſi Chriſtus ipſe velut ἀπὸ μηχανῆς felicem cataſtrophen imponat infelici fabulæ. C. 5. E. 40.

Hi fatales orbis tumultus, hæ prodigioſæ calamitates, quarum nullus eſt modus, neque finis, ſed ſemper ultima exiſtit alia gravior, tum inaudita mortalium pravitas, facit, ut omnium

ſtudiorum me prope pigeat ; non modo artis iſtius gladiatoriæ. C. 6. E. 70.

Bellum magnam malorum ſentinam ſecum trahit.

Hæc tam nova tempeſtas, deſiderat aliquem inſignem artificem, qui prudentia, autoritate, & ingenio tantos componat motus. Spirituales plerique de ventre magis ſolliciti ſunt, quam de Euangelio. Principes videntur ad ſeveritatem , velut ad ſacram ancoram ſpectare. Prædandi ſtudium multos excitabit etiam in immerentes. Et quiſquis habet aliquid, affinis erit periculo. Qui nihil habent , his erit bene , nimirum ex malis alienis, ut fit in bello. Atque hinc exiſtet omnium rerum confuſio. Si malum ſubito tolli nequit, ſaltem arte mitigandum eſt ad tempus, donec morbus admittat medicamentis manum. Durum eſt, ſectionibus & cauteriis uti, quum pæne maior corporis pars occupata morbo eſt. Damnoſa medicina eſt, quæ plures perdit , quam ſervat. Si, quod in utraque parte vitio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tioſum eſt, prudenti moderatione tolleretur, autoritate conſenſuque Principum, res opinor haberet minus cruentum exitum. Oro, ut is, qui novit, quid expediat generi mortalium, Principum animis inſpirare dignetur ea conſilia, quæ nobis veram pietatem cum ſancta concordia reſtituant, quando præter vota, nihil aliud nobis ſupereſſe video. C. 9. E. 86.

Bellum geritur per homicidas, per inceſtos, per aleatores, per ſtupratores, per ſordidiſſimos conductitios milites, quibus lucellum charius eſt vita: hi in bello ſunt optimi, qui, quod ante ſuo faciebant periculo, hic cum mercede faciunt, & cum laude. C. 7. E. 56.

Quot facinora belli prætextu committuntur, cum inter arma ſilent leges bonæ: quot rapinæ, quot ſacrilegia, quot raptus, quot alia dedecora, quæ pudet etiam nominare! Hæc peſtis morum in multos annos duret neceſſe eſt, etiam extincto bello. Expende mihi nunc fructus, ut, etiam ſi vincas, multo tamen plus ſit damni,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

damni, quam lucri. C. 7. E. 56.

Ex bello maxima malorum pars ad eos redit, ad quos nihil pertinet bellum: pacis commoda ad omnes perveniunt: in bello plerunque flet etiam qui vicit. tantum malorum agmen ſecum trahit, ut non ſine cauſa Poetæ finxerint bellum ab inferis per Furias immitti.

Principum diſſidiis, conflictationibuſque, & Chriſtianorum vires opeſque maximopere labefactantur, & è diverſo noſtræ religionis hoſtibus opes & animi adduntur: tum, quæ maior etiam peſtis; quicquid eſt veræ religionis, quicquid bonarum legum, quicquid civilis diſciplinæ, quicquid proborum morum, quicquid honeſtarum artium, militari licentia inter armorum crepitus aut intermoritur prorſus, aut certe friget vehementer. C. 4. E. 33.

Nihil eſt perniciosius, quam Chriſtianos populos mutuis latrociniis ac bellis inter ſeſe committi; nec ulla re gens Chriſticola æque formidabilis redditur noſtræ religionis hoſtibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

atque Principum ac populorum concordia. C. 8. E. 4.

Dici non poteſt quam doleam noſtros paulatim his involvi tumultibus ac bellis, tot iam bellis, vel, ut verius dicã, latrociniis divexatos. O Theologos elingues, ô mutos Epiſcopos, qui tales rerum humanarum peſtes taciti ſpectant.

Mihi cum teterrimis quibuſdam, non hominibus, ſed portentis confli-ctandum: in quo me Hercle lubens experirer, quid poſſit eloquentia, ni Chriſtianus pudor, ceu Pallas quædam Homerica, iam capulo manum admoventem, capillos vellicans, revocaret. C. 8. E. 47.

Deſcendat alius, qui volet, in harenam, ego cum huiuſmodi monſtris ſatis mihi videor luctatus. Expedit nonnunquam deploratæ maliciæ cedere, cum nec officii fructus eſt ullus, & irritati mali gravius lædunt. C. 4. E. 92.

Belligerandum virtute, non technis.

Iam ſi vel ingenii vis, vel ætatis calor

lor ad bellum pertraxit, proximum erat, ingenue bellum gerere: virtute, non technis: viribus, non inſidiis: aperto Marte, non dolis. Qui cædem, incendium, qui internecionem, moliuntur hoſti, prius miſſis fecialibus expoſtulant, rem repetunt, conditiones præſcribunt: quæ ſi præſtentur, arma non recuſant deponere. C. 4. E. 92.

Quoties ſtudio tuendæ fidei pax Chriſtiana adverſus barbarorum incurſus defenditur, ibi video nonnunquam à piis viris non improbatum bellum. C. 7. E. 56.

Vtinam omnes Magnates, omnes Theologi in hoc conſpirarent, ut his malis pudendis aliquando finis imponeretur: Verum id nunquam fiet, niſi, ſemoto privati commodi ſtudio, publica tantum ſpectetur utilitas. Ita fieret, ut privatim quiſque melius haberet. C. 1. E. 36.

Vide etiam, Pax.

B.

Beneficium, Benefactores.

MAnſuetudine ac beneficentia cicurantur & ad manus veniunt etiam feræ; ſævitia ac maleficiis efferantur etiam illa, quæ natura manſueta ſunt.

Paucos eximios malo amicos ac benefactores, quam turbam inexploratorum ac vulgarium.

Grati animi eſt officium officio reponere.

Quiſquis beneficium accipit, ſimul cum beneficio ſollicitudinem accipit reponendæ gratiæ. Nihil autem ingenuis animis libertate dulcius. C. 10. E. 27.

A ſynceris amicis, ſi quid ultro defertur, accipito, ſed cum grati animi teſtificatione. A mediocribus, aut frigidis amicis, ſi quid offertur, excuſato, ſed civiliter. Eſt enim plus artis, bene recuſare beneficium, quam bene accipere. Sunt tamen, qui, cum parum ſint amici, tamen palam fiunt ini-

inimici, ſi recuſes quod offerunt. C. 5. E. 88.

Quorſum attinet beneficium in eos conferre, qui non intelligunt? Nihil æque perit atque id, quod confertur ingratis: at longe magis perit, quod præſtatur non intelligentibus. Ingratus diſſimulat: non intelligens ne ſentit quidem. C. 7. E. 63.

Nihil æque perit, atque id, quod confertur in ingratos: non eos exiſtimo ingratos: ſed magis etiam perit, quod confertur in non intelligentes. Nam ingratus etiam ſi diſſimulat, tamen apud ſe obnoxius eſt, & aliquando vel pudore gratiam refert: is, qui non intelligit beneficium, etiam ſibi deberi putat. Ut igitur ſtultum eſt, bene mereri de iis qui non intelligunt; ita benefacere invitis, extrema dementia eſt. C. 4. E. 28.

Summam ingratitudinem iudicabam officium officio non reponere. Legeram &, hominum eſſe genus, quos tutius eſſet offendiſſe, quam officiis demeruiſſe. Non credebam, donec experientia fidem fecit; multo eſſe periculo-

culoſius malis bene facere, quam bonis male. C. 4. E. 6.

Ego decuplum beneficium emo : redimo enim cumulatiſſima mercede officium, & nihilominus beneficium debeo. L. 4. C. 1. E. 18.

Plus eſt quam perdere beneficium, amicum præſtando, hoſtem infeſtiſſimum parare.

Dona bene meritorum, ſunt merces.

Quæ dantur bene meritis, mercedis nomen mereantur citius, quam beneficiorum: quæ precibus extorta ſunt, ea magno empta ſcripſit Seneca. C. 3. E. 69.

Suus cuique eſt Mecœnas.

Principũ eſt, bonas literas, partim imperitorum inſcitia corruptas, partim principum vitio iacentes, partim hominum deſidia neglectas, ſua beneficentia excitare.

Suus cuique ingenio contigit Mecœnas. Aluit Cherylum, malum ferreumque, ut ait Lucilius, ſcriptorem Alexander M. Maronis & Flacci tenuitatem Mecœnatis inexhauſta benignitas fo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

fovit. Plinianas lucubrationes Ve-
ſpaſiani ſtudium acuit. Semigræcula
Auſonii Muſas Gratiani Cæſaris hu-
manitas etiam conſulatu Romano de-
coravit. Hieronymi piam facundiam
Paulæ & Euſtochii nobilitas ornavit.
Nuper etiam Politianum, ſeculi noſtri
delicias, Laurentius Medices, tanqua
gremio ſuo educatum, extulit.

Vide etiam Ingratitudo. Artes liberales.

C.

Calamitas, Crux.

PAulus, ille magnus Eccleſiæ pro-
pugnator, & divinitus electum
organum Euangelicæ Philoſophiæ,
ille inquam homine maior, & cæleſti-
bus aſſuetus colloquiis, non raro fa-
tetur ingentem cordis dolorem, ac
triſtitiam uſque ad vitæ tædium: at-
que interdum literas mittit lacrymis
interlitas; requirit ex piorum collo-
quio ſolatium aliquod; precatur le-
vari moleſtia Satanæ colaphiſtæ.
Quo minus mirum, ſi ego vermi-
culus

culus aliquid humanum ſentio, &c.
C. 3. E. 47.

Calamitates immittuntur à Deo propter peccata.

Pie tu quidem calamitatem imputas peccatis tuis. Nullus enim mortalium purus eſt ab omni crimine. Cæterum iſtiuſmodi mala, non ſemper dominus infligit in vindictam ſcelerum: verum aliquoties talibus modis explorat fidem & charitatem ſuorum, & in hoc objicit exercendæ pietatis materiam; ut vel amicos ſuos coronet glorioſius; vel aliis edat exemplum, in nullis omnino malis cuiquam eſſe deſperandum, qui plena fiducia poſtularit auxilium à Domino.

Clamavit Ionas de ventre Ceti, & redditus eſt luci. Tunc proxima eſt ſalus à Deo, quum ab humanis ſuppetiis ſpei minimum eſt. *Ille ſervatus, cantico celebravit Dei miſericordiam.* Tu quoque pie cogitas, dum non vis tacere magfinicā in te tui σωτῆρος miſericordiam. *Ille iuſtificatus eſt in ſermonibus ſuis:* præſtitit, quod pollicitus eſt. Nam ipſe loquutus eſt per

Ioe-

Ioelem Prophetam : *Omnis, qui in vocaverit nomen Domini, ſalvu erit.* Locutus eſt per os Pſalmographi: *Clamabit ad me, & exaudiam eum cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* C. 6 E. 28.

Oſtendo ſpem melioris fortunæ à Chriſto, qui ſolet res deploratas in tranquillum ſtatum reponere, interdum etiam his, quos amat, immittens calamitates, quod arcanis ſuis conſiliis intelligat ſic expedire : mox adhortor, ut moderate ferant adverſam fortunam, & amplectantur concordiam C. 10. E. 22.

Calamitatibus Deus nos purgat, explorat, & ad ſobrietatem excitat.

Agnoſco manum omnipotentis, in mea imbecillitate ſuam exerentis potentiam : cuius voluntati quoniam me ſemel tradidi, confido, illius clementiam mihi non defuturam uſque in finem. Ille miſericors Samaritanus infundit vinum, ut emordeat petulantiam criminum : infundit & oleũ

faciens cum tentatione proventum, ut poſſim ſuſtinere. Negatur Hercules unus duorum monſtrorum impetum ſuſtinuiſſe. At huic homuncioni cum tot Antæis, leonibus, cerberis, cancris & hydris digladiandum eſt aſſidue. Ne commemorem iſta minuta, ſed interdum moleſtiora animalcula, viperas, cantharides, cimices, culices, & pulices. Multi amiſſa re confugiunt ad laqueum; at erectis & generoſis animis, quanto precioſior eſt honeſta fama, quam pecunia? C. 3. E. 51.

Æterni numinis providentia, quanquam ſuos variis afflictionibus exercet, probatque, tamen eiuſdem benignitas ita temperat acerbitatem remedii, ſubinde triſtibus intermiſcens lætiora, ut humana imbecillitas poſſit ſuſtinere: *faciens*, ut Paulus ait, *cum tentatione proventum*; ita ſalubriter ſecans & urens, ut admixtis ſolatiis, cruciatum clementer leniat; ita vulneribus noſtris infundens vini acrimoniam, ut nihilo ſecius addat oleum. C. 10. E. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Videtur hactenus dormiſſe Chriſtus. at, ſpero, piorũ homium precibus excitatus, imperabit tandem ventis, & mari frementi dicet, *obmuteſce. & poſt has turbas ſuccedet optata tranquillitas.* Non enim paſſus eſt hanc tempeſtatem oriri ut perdat ſuos, ſed ut exploret, ut purget, ut glorioſius coronet. C. 3. E. 54.

Interdum adverſis Deus, vel purgat, vel exercet nos: ſed ille novit amara uberiore conſolationis ſuæ dulcedine temperare. C. 3. E. 62.

In tot calamitatum perpetuo tenore, non alio argumento magis aniinum meum ſoleo ſublevare, quam quod reputem, hoc expedire ſaluti meæ. Deus enim pro ſua inenarrabili ſapientia, diverſis rationibus purgat homines, ac ſe dignos fingit; qui velut egregius Choragus varias perſonas inducit in huius vitæ theatrum; à quo paratum eſt omnibus præmium, ſi ſuas quiſque partes, quas ille delegavit, decenter agat. C. 3. E. 66.

Ita fieri poterit, ut ex hoc amaro phar-

pharmaco, quo torquetur mundus, aliquid bonæ ſanitatis conſequatur, ac victoria cedat non hominibus, ſed Eccleſiæ principi Chriſto, cui debetur omnis gloria: qui fortaſſe ideo paſſus eſt has rerum humanarum procellas incidere, ut quoſdam, mundanæ proſperitatis abundantia velut ebrios, ad Chriſtianæ mentis ſobrietatem expergefaceret. C. 9. E. 95.

Deus plerumque mala vertit in bonum exitum.

Ingentem eſſe calamitatem, fateor; ſed nihil eſt tam atrox in rebus humanis, quod dejiciat animum vere innitentem ſaxo illi immobili, quod eſt Chriſtus Ieſus. Talis enim artifex eſt ille, qui res hominum arcanis quibuſdam conſiliis moderatur: neque raro mortalium mala, iam rebus deploratis, ſubito vertit in lætiſſimos exitus. C. 2. E. 87.

Optarim rerum proſperitatem, quorundam pietati reſpondere: ſed novit ille, qui moderatur omnia in bonum eorum quos diligit, quid expediat nobis: & quũ illi viſum fuerit, omnia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

repente vertet in lætum exitum: cumque maxime deſperabit humanum conſilium, tum maxime ſeſe aperiet inſcrutabilis Dei ſapientia. In quo qui fixerit ex animo ſpei ſuæ ancoram, huic nihil accidere poteſt, quod non ſit vere proſperum. C. 3. E. 20.

Si durum eſt ſemel mori, quanto durius toties mori, & rurſus in novos ali cruciatus? Adverſus hæc ſolida & minime diluta philoſophia opus eſt. In omnibus agendæ ſunt gratiæ Domino, qui ſic temperat hominum mala, ut & ferri queant, & tolerantibus vertantur in bonum. C. 2. E. 60.

Deus plerumque mundo turbulento Heroem magnanimum excitat.

Solet plerumque Deus, in rebus deploratis, velut ex machina, ſubito proferre quempiam ſingulari virtute præditum, qui res undique turbatas reducat in tranquillitatem. Sic Romanis eo redactis ut auro ſalutem redimerent, repente exortus eſt Camil-

lus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

us. Rurſus eorundem rebus ad extremam deſperationem ſpectantibus, extitit Scipio Africanus. Sic Hebræis intolerabili diutinaque preſſis ſervitute apud Ægyptios, productus eſt Moſes. Sic periclitanti Suſannæ præter omnium expectationem extitit Daniel innocentiæ vindex, ac malicioſi facinoris coargutor. C. 9. E. 95.

Spero Deum, admirabilem rerum humanarum moderatorem, omnia verſurum in bonum exitum. Scit ille quid nobis expediat: & illius auſpiciis frequenter proſperior nobis eſt calamitas quam ſucceſſus. C. 9. E. 65.

Vide etiam Res adverſæ, & Lutherus.

Calumnia, Calumniator.

Calumnia nihil deterius.

QUi ſeps, quæ aſpis, quæ vipera lethalius habet venenum, quam lingua calumniatrix, inflammata, ut ait Iacobus, igne gehennæ? Quod ſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mel infuſum in animos nulli Pſyll
poſſunt exugere, nulla Marſorum in-
cantamenta poſſunt educere. Scor-
pius poſt vulnus inflictum, ſi admo-
veas, reſorbet ſuum virus; hic, etiamſi
quis velit, non idem licet. Ex vipera
carnibus conficitur theriaca, præſens
adverſus venena antidotum: at ſi o-
mnes maledicorum linguas contun-
das, nihil adferent remedii. Unde, qu
talibus calumniis, & proximum rodit,
& auditorum conſcientias inficit, &
fraternam charitatem extinguit, is ve-
re diabolus eſt, & quovis Satana no-
centior, id agens unde, velut ex eo
quod habet peſſimum, ille nomen in-
venit. C. 3. E. 24.

Calumnia nullum admittit remedium.

Eleganter ſcripſit Ariſtophanes
ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος. Adver-
ſum aſpidum virus reperta ſunt incan-
tamenta; adverſus viperarum & canis
rabioſi morſum, remedia monſtra-
runt Medici: adverſus calumniatorum
morſum nullum eſt remedium. C. 9.
E. 89.

Ca-

Calumniare audacter; ſemper aliquid inhæret.

Nunquam ſic eluuntur magna crimina, quin hæreat in animis hominum aliquod ſuſpicionis veſtigium: quoque gravius & impudentius eſt quod fingitur, hoc citius invenit fidem: cogitant enim multi, *aliquid ſubſit oportet, quod auſus ſit illum de re tam atroci inſimulare.* C. 5. E. 67.

Nihil tutum à Calumniæ.

Multorum animi ſic odiis ſunt exacerbati, ut nihil tam blande, nihil tam ſimpliciter, nihil tam circumſpecte poſſis ſcribere, quod non rapiant in calumniam. Mox Lutherana tragœdia in tantam exarſit contentionem, ut nec loqui tutum ſit, nec tacere.

Verum quando nihil adhuc in rebus humanis extitit, ſic arte, ingenio, curaque elaboratum, in quo non μῶμος ille Græcorũ aliquid invenerit quod calumniaretur: nulla poterit honeſtior admitti reprehenſio, quam ſi dicaris utilibus ſuperfluere. Eſt enim

iſta ingenii feliciter luxuriantis lau potius quam culpa. C. 4. E. 19.

Ita viſum eſt fatis, ne quid ſit in rebus humanis tam undique felix, quod non aliquo nævo contaminetur.

Nihil eſt tam circumſpecte ſcriptũ aut dictum, quod non depravare queat calumnia, dolis & odiis armata. C. 9. E. 81.

Calumniarum totus mundus plenus.

Quando deſinent huic excetræ nimium fœcundæ ſua repullulare capita? Quis noxius Dæmon, quæ Erynnis, quis malus genius, peſtem hanc invexit Chriſtianorum ſtudiis? Nam mihi plane videtur fatale quoddam eſſe malum, quod tam late graſſetur. Dicas Alecto, quæ paulo ante principes ac populos impiis bellorum tumultibus miſcebat, ſeſe vertiſſe ad ſtudiorum exitium. Bellatur inter eruditos pæne perniciofius linguis & calamis, quam hactenus inter principes bellatum eſt ferro. Et ô Deum immortalem, ubi interim Muſæ ſorores,

res? Ubi harum ſodales ſimplices Gratiæ? Parum erat, ſi lues hæc profanas duntaxat diſciplinas corripuiſſet. In ipſas etiam invaſit literas, quæ nos ſolæ poterant docere Chriſtianam concordiam, quæ noſtros animos ab omni cupiditatum tumultu tranquillare. Hic unicus portus nobis erat relictus, in quem nos ab hiſce rerum humanarum undis ac tempeſtatibus reciperemus. C.4. E. 92.

Nulla eſt intolerabilior contumelia, quam quæ pro benefactis rependitur. Hinc dolor iuſtiſſimus uberes mihi lacrymas excutit, qui iam cicatricem duxiſſe vulnus ſperabam. C.4. E. 6.

Pulcrius eſt, à pleriſque vituperari, quam laudari.

Quidam ſunt tales, teſte Seneca, ut pulcrius ſit ab his vituperari, quam laudari.

Quo pacto benedicerent, qui nihil niſi maledicere didicerunt? Quorum animus, ingenium, mores eiuſmodi ſunt, ut longe præſtet ab illis vituperari, quam laudari. C.4. E. 94.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

N. induit perſonam, acturus pro multis fabulam, hoc eſt, orbi exhibiturus teterrimum monſtrum ex inſcitia, arrogantia, vanitate, virulentia, impudentiaque conflatum: Vix tamẽ eram crediturus, tantum ſtultitiæ, tantum arrogantiæ, tantum fuci, tantum ſtoliditatis, tantum malitiæ, eſſe in ullo pectore humano. Vetus hoc iſtis ſtudium eſt, inſignium virorum famam contemerare, & optimis conatibus obſiſtere. C. 4. E. 94.

Malum malo non ulciſcendum.

Deus avertat, ut ullius hominis virulentia ſic me à ſtatu mentis dimoveat, ut laxatis maleficentiæ habenis debaccher in famam alterius. Quid enim hoc aliud ſit, quam cum inſaniente inſanire? Et ſic alienam ulciſci maliciam, ut ipſe fias malus. C. 4. E. 95.

Ego gravius eſſe periculum arbitror, ne, ſi maledicentia maledicentiam invitet, nullus ſit inſaniendi finis, quando iam propemodum res in rabiem exiit. Hoc conſilio Deus vetuit, nequis de Cain ſumeret

ret vindictam, ne reciprocis vindictæ vicibus, nullus tandem eſſet finis. C. 4. E. 95.

Pœna calumniæ.

Cæſareæ leges ita ſtatuunt, ut calumniator, qui falſo crimen intendit, iiſdem pœnis obnoxius ſit, quas daturus erat delatus, ſi commeruiſſet. C. 4. E. 97.

Rationibus, non calumniis certandum.

Cuivis in promptu eſt objicere, Derbices & Tibarenos, Cyclopas, & Gigantes: ſed eruditis viris dignius, & gregi Chriſtiano utilius eſt, ſolidis rationibus & ſcripturarum teſtimoniis & docere errantes, & vincere pertinaces. Quod ni fiat, quivis auriga poſſit conviciis in quemvis detonare. C. 3. E. 82.

Vide etiam convitium, & obtrectatio.

Chriſtus.

Tutiſſimum arbitror Chriſto medico totos nos committere: novit plaſtes ſuum figmentum, novit

figulus vaſculum luteum, quod ipſe formavit: fingat, refingat, frangat, comminuat; non poteſt in æternum perire, quod illius digitis concreditum eſt. Sive porrigit amarum abſinthium, immiſſis triſtibus, ſive blandioribus fovet remediis; denique ſive ſecat, ſive urit, dubium non eſt quin, ut fidelis medicus, noſtræ ſalutis peragat negotium. Ille nimirum ſolus eſt, qui poteſt & ſolet etiam occidendo vivificare, vere iuxta Græcorum vetus proverbium, ὄνυξ ὁ σφάκτης, hoc eſt, benevolus mactator. C. 3. E. 51.

In Chriſto omnis ſpes figenda.

Quiſquis autem vere diligit Deum, ſpei totius ancoram fixit, non in ſterilibus rerum fluxarum arenis, ſed in ſolida nulliſque rerum undis mobili petra, qui eſt Chriſtus Ieſus, ſponſus piarum animarum, ſic communis omnium, ut nulli nuptæ ſuus ſponſus tam ſit proprius, ac certus, quam ille eſt proprius ac præſens ſingulis: in huius ſinum quiſquis ſe plena fiducia coniecit, omnemque ſolicitudinem in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

in illum unum tranſtulit, cui ſcit ſe curæ eſſe, is mediis rerum tumultibus, & quietus eſt, & deliciis fruitur: deliciis, ad quas collata, quæcunque mundus hic habet ſuavia, nauſea mera ſunt, ut ait ille. Igitur anima, quæ ſe tota tradidit huic ſponſo, non minus agit gratias in adverſis, quam in proſperis. C. 3. E. 27.

Sine Chriſto nihil proſperum.

Nihil eſſe poteſt in rebus humanis vere proſperum, ac felix, niſi quod Chriſtus operatur in nobis; ſic ut affectibus humanis quieſcentibus noſtra voluntas illius ſerviat voluntati. Iam plus ſatis erat eorum malorum, etiam ſi monarcharum implacabiles iræ non acceſſiſſent, quæ quum tantum calamitatum invexerint orbi, tamen in dies magis ac magis incrudeſcunt, ſummam omnium rerum confuſionem minitantes, niſi Deus aliquis velut ex machina derepente apparens, tumultuoſæ tragœdiæ dederit inſperatum exitum. Nos interim in tanta tempeſtate, rebus pæne deſperatis, quoniam præter vota ni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

hil ſupereſt, fragmenta navis amplectimur, ſicubi Chriſtus multum diuq; iactatis portum aliquem oſtendat. C. 3. E. 43.

Vide etiam felicitas & calamitas.

Chriſtianus.

SUnt & inter Chriſtianos, qui titulo pæne duntaxat Chriſtum agnoſcunt, cæterum intus gentilitatem ſpirant: qua peſte nihil adverſius, nihilque infenſius inveniri poteſt doctrinæ Chriſti.

Vide etiam Iudæi.

Concordia.

MIhi, ut ſemper placet concordia, ita hic quoque malim pacem aliquantulum iniquam, quam bellum æquiſſimum. C. 5. E. 40.

Præſtat iniquioribus conditionibus habere concordiam, quam æquis diſſidium. Vereor quidem, ne pecuniæ ſtudium, ubique bonorum morum peſtis, non ſinat coire concordiam. C. 4. E. 85.

Sata-

Satanæ nihil inviſius eſt, quam Chriſtianorum inter ipſos concordia: eoque modis omnibus conatur, & vitæ & ſtudiorum tranquillitatem aliquo pacto turbare: idque facit pietatis prætextu, quo magis etiam noceat. C. 1. E. 80.

Vt ſtabilienda concordia.

Plurimum habebit momenti ad orbis concordiam ſtabiliendam, ſi profani Principes, ſed præcipue Romanus Pontifex, abſint ab omni ſpecie tyrannidis, & avaritiæ. Nam facile reſiliunt, cum vident paratam ſervitutem, cum intelligunt ſe non invitari ad pietatem, ſed captari ad prædam. Si nos innoxios, ſi nos beneficos ſenſerint, facillime ſeſe credent noſtræ fidei. C. 1. E. 90.

Vide etiam Diſcordia.

Collegium.

IOannes Coletus Regis Angliæ concionator dicere ſolebat, Collegia, quæ multo magnificoque ſumtu ſunt apud Anglos inſtituta, officere bonis ſtudiis, nec aliud eſſe, quam invitabula

bula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

bula ocioſorum : neque ſcholis publicis perinde multum tribuebat, quod ambitio profitendi, & quæſtus omnia vitians, corrumperet ſynceritatem omnium diſciplinarum. C. 2. E. 22.

Concio.

IN loco ſacro, in concione ſacra, apud promiſcuam multitudinem, palam mentiri de homine immerente, imo bene merente, mihi videtur nihil aliud eſſe, quam elevare autoritatem ſacræ concionis; quã expedit non minus eſſe puram quam Synaxin ipſam; fraudare populum ſuo fructu, & verbi divini dignitatem obſcurare. C. 5. E. 13.

Paſtores abutuntur ſacra concione.

Nunc ſacrum ac pium eſt, in ſacris concionibus pro veritate Euangelica improbis mendaciis, veluti de plauſtris, debacchari in famam proximi. Et ô perverſam malitiam, in odium quorundam, & in principum gratiam, quorum favorem captant; eaque prædicant apud populum, quæ ipſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

apud ſe damnant. Novos libros rejiciunt, ſed qui bonis literis, quas cane peius oderunt & angue, conditi ſunt. C. 4. E. 95.

Quid autem turpius, quam ad ultionem abuti templo; abuti ſuggeſto prædicandæ Chriſti gloriæ deſtinato; abuti plebis imperitæ credulitate? C. 4. E. 87.

Theologi plerique & loci autoritate, & populi docilis credulitate, non ad Chriſti gloriam, ſed ad ſuos affectus abutuntur: & multorum animos divinæ doctrinæ pabulum expectantes fraudant, & inficiunt ſuo veneno: & ſacræ concionis elevant autoritatem. C. 2. E. 4.

Nam ſi non pudet Theologos evomere tam inſulſas nænias, tam vana, tam atrocia convicia in his concionibus, quę doctrinę Euangelicę dicatæ ſunt, quid cenſes illos effutire apud ſtultas mulierculas, apud deliros ſenes, apud ſuperſtitioſos idiotas, apud ſimplices adoleſcentulos, quibus gravis eſt & oraculi inſtar iſtorum auctoritas. C. 2. E. 2.

Qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Quædam ſecta ad negotium malum alunt ſuos emiſſarios, non minus diligenter inſtructos, ad inficiendos animos ſimplicium & imperitorum, & conſtabiliendum regnum diaboli, quam Chriſtus ſuos diſcipulos inſtruxerat ad prædicandum regnum Dei. Sed hoc de iis tantum dictum volo, qui ſibi tyrannidem quandam uſurpantes opprimunt bonos, ac manſuetudine Chriſtiana præditos. Adſciſcunt & auxiliares copias eorum, qui vel fruſto panis ad quodvis facinus conduci poſſunt: apud quos eſſe tantum fidei demiror in re Sycophantica, cum hodie vix uſquam reperias, qui in re quamlibet honeſta fidem præſtet. C. 4. E. 92.

Vide etiam Theologus, & Eccleſia.

Conſcientia.

ADverſus calumnias ſufficit animus bene ſibi conſcius.

Mihi quidem adverſus omnes caſus ſufficit bona conſcientia.

Con-

Conſcientia bona reſiſtit calumniis.

Interim malorum blateramentis oppone rectam & ſynceram conſcientiam: in unum illum & ſimplicem Chriſtum te collige, & minus turbabit multiplex mundus. Maximum enim bonum, mentis tranquillitas. Cent. 4. E. 24.

Atque hæ ſunt ſpinæ divitiarum comites. *Ego ſola recti conſcientia fretus,* libravi memet in tantis ſycophantiarum inſultibus, quod parũ eſſe Chriſtianum ducerem, convicia conviciis retaliare.

Quid mihi philoſophia præſtet, neſcio; illud certe mihi præſtat animus recte cõſcius, ut huiuſmodi mortaliũ inſanos conatus perpeti malim, quam imitari.

Conſilium.

SAcra quidem res eſt conſilium, ſed eadem periculoſa. Vetus dictũ eſt, *Conſultum male, conſultori peſſima res eſt.* At ea nunc eſt morum corruptela, ut bonum etiam ac verum conſilium

lium

lium ſæpenumero damno ſit bene conſulenti. C. 1. E. 96.

Difficile mihi eſt tibi dare conſilium in ea re, in qua neſcio qua parte pedem tuum torqueat calceus.

Recta Deus conſilia ſuo favore proſperat; perverſas hominum molitiones plerumque vertit in capita molientium. C. 3. E. 14.

Conſulendum cito, & recte.

Scio prudenter ac vere dictum: *Antequam incipias, conſulto opus eſt: ubi conſulueris, mature faciendum quod ſtatueris.* Sed video, multos nihil aliud quam conſultare, ut iam ſerum ſit exequi quod tandem decreverint. Quemadmodum quibuſdam, dum conſultant velintne uxorem ducere, deinde quam velint è multis deligere, furtim evolans ætas, prius ſit inidonea matrimonio, quam poſſint aliquid certi decernere. C. 4. E. 66.

Deus humana conſilia moderatur.

Summus ille rerum humanarum moderator, ſuis arcanis & inſcrutabilibus

libus conſiliis, omnia vertet in lætum exitum. Novit ille, & ſolus novit, quid nobis expediat: Solus artificio ſuo divino & poteſt, & ſolet hominum inconſulta conſilia in eventus lætos ac bonos producere. C. 9. Epiſt. 61.

Conſolatio.

DE ſororis obitu conſolarer te, ni perſuaſum haberem, ægritudinem iſtam, quam in aliis lenit adimitque tempus ipſum, in te ſingulari tua ſapientia iam dudum eſſe ſopitam.

Sors conditionis humanæ ferenda.

Quod mutari non poteſt, feras certe moderate: neu te conficias dolore, tibi exitiabili, tuis gravi & acerbo, mihi fratrique acerbiſſimo: Serva te tibi, ſerva te tuis, ſerva te rebus proſperioribus.

Mi anime, ſortem humanæ conditionis forti feras animo; Virum te præbe, imo memineris hominem eſſe te, & vitæ huius fabulam age. Poſt iſtas pro-

procellas inſignem aliquam ſerenitatem expecta, atque illi te ſerva.

Iſtam tuam afflictiſſimis rebus multum iactatam, multum ſpectatam patientiam, non tantum dolui, ſed & admiratus ſum vehementer. Verum, quid facias? *Hic eſt vetus ille fortunæ ludus, indignos in altum evehere, & innocentiæ negotium faceſſere.* Tu vero, mi N., palmæ arboris exemplo, ne cede malis, ſed contra audentior ito, quam tua te fortuna ſinat. C. I. E. 12.

Ego quanquam caſus tuos acerbe omnino fero, tamen hoc me non mediocriter recreat; quod iſtiuſmodi procellæ nonnunquam à ſuperis propitiis immittuntur, non ut obruant, ſed ut virtuti ſegetem quandam, & materiam ſuppeditent, quo videlicet magis, magiſque ſplendeſcat. Sic Herculis & Æneæ, Ulyſſiſque virtus effulſit: Sic Iobi probata tolerantia. C. I. E. 12.

Vide etiam Calamitas.

Con-

Converſatio. Societas.

AFfricat, *ut inquit Seneca*, morum ſuorum ſcabiem, convictor corruptus : &, ut ſcripſit ſapiens quidam Hebræus : *non poteſt non inquinari , qui picem contrectaverit.* C. 4. E. 8.

Ut enim recte dictum eſt : *Eum egregie probum eſſe oportet , qui Athenis probus eſſet :* ita qui vicinus hæreticis, non deflectit à fide catholica ; qui permixtus barbaris , gulæ ventriſque mancipiis, adeoque iis , qui magis agunt negotium ventris , quam mentis, totus vivit honeſtis ſtudiis , nec ullo malorum contagio corrumpitur; is inſigniter bonus ſit oportet.

Convivium.

AMat epulas elegantes magis , quā multas, & convivia lauta potius, quam longa. C. 7. E. 98.

Temperantia eſt feliciſſima ingeniorum parens : ſed vitæ deliciæ obſtant, quo minus multi ad ſummam virtutem eluctentur. Vix cum alio vitio peius

peius convenit Muſis & Minervæ, quam cum luxu & intemperantia.

Convivia intempeſtiva multum hominibus nocent.

Quid enim illis conviviis, aut, ut magis proprie dicam, compotationibus inſuavius, ubi tumultibus inconditis perſtrepunt omnia; ubi conviva cogitur bibere quantum præſcribitur, & ſibi quiſque nocet, ut alterum in noxam pertrahat? Nullus eſt voluptatis ſenſus, ubi corpus occupat morbus: proinde cum mentem prorſus ademerit vinum, quid poteſt eſſe ſuave? Vix enim dicas, utrum ſit inhumanius à potu depelli ſitientem, an ad bibendum compelli qui non ſitit. Utrum hoc, quæſo te, convivium eſt, an potius tormentum? Omitto nunc rixas & pugnas, aliaque flagitia, quæ ſecum trahere ſolet vinolentia; omitto pecuniæ turpe diſpendium; (nuſquã enim perditur indecentius;) quãta quàmque irrecuperabilis iactura temporis, quo non alius ſumptus precioſior? Voluptatem inſanam excipit poſtridie verus dolor: torpet animus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mus, diſcruciatur ſtomachus, capitis vertigo moleſta eſt. Nonnunquam & febris ſuccedens pœnas exigit intemperantiæ: breviſque voluptas, ſi tamen ea dicenda eſt voluptas, diutino luitur cruciatu. Nec deſunt uſquam, qui melioris indolis adoleſcentes ad ſuos mores pelliciant. Dicas, eos non ob aliud petiſſe ſcholas, quam ut aliorum ſtudiis incommodent, ubi iam vulgo luxus propemodum laudi datur, frugalitas vitio. Cent. 5. E. 90.

Convivia moderata laudantur.

Mos eſt apud pleroſque multis nominibus laudandus, ut conviviis in orbem actis invicem agitent ſodalitia; vel ob vitandam profanorum conſuetudinem, ne familiaritas pariat contemptum; vel ob temperandum ſumptum, qui minor eſt ubi plures conveniunt. Et interim diſcitur aliquid in conviviis; tractatur aliquid negotii; nonnunquam corriguntur & errata quædam. Unde & Plato Philoſophorum ſeveriſſimus probat huiuſmodi compotatiunculas, nec improbat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

probat etiam invitatiunculas ex more Græcorum ad largius bibendum, modo ne prætereatur πάντων μέτρον ἄριστον. C. 9. E. 89.

Vide etiam Temperantia.

D.

Defenſio.

NOn ſtatim vituperat alterum, qui ſeſe tuetur. Ius eſt publicum, *Vim vi propulſare.* C. 4. E. 58.

Omnibus ſua ſunt arma quibus ſeſe defendant.

Equus ſe tuetur calcibus, canis dente, bos cornibus, hiſtrix ſpinis, apes aculeis, natrix veneno, columbis præſidio eſt volandi pernicitas: mihi nihil erat præter calamum, quem ſemper optaram, ut perpetuo incruentum habere liceret.

Arma ſpiritualia.

Para in Goliam iſtum fundã, quod eſt verbum Dei, & recta caperatam in frontem librato lapidem Chriſtũ, cuius amore ſacras literas illuſtrandas ſuſcepiſti: ſuperbum ilico proſternes

ternes Gigantem, confundes & Allophylos cæteros omnes. Cent. 1. E. 74.

Vtinam, qui bonas literas colunt, tam concordes eſſent ad honeſtarum rerum defenſionem, quam iſti devoti ſunt ad ſubverſionem honeſtiſſimorum ſtudiorum.

Diabolus.

A Diaboli incurſionibus nemo tutus.

DIabolus eſt eiuſmodi hoſtis, qui prælio quidem interdum, bello nunquam vincatur: is in omnes occaſiones intentus, & imminens, quum magnos ſubinde tumultus atque improviſos in ſenſibus cieat, non eſt utique quod quiſquam ſartum ſe ac tutum fore ab eius incurſionibus confidere debeat, tanquam intra philoſophiæ præſidia, atque in arcem ipſam Euthymię penitus ſe abſtruſerit, quum nullum ſit hoſti præſidium inacceſſum, nobili D. Paulo exemplo; *qui ne gratia quidem maioris prærogativa,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

huic eximi certamini potuit.

Vide etiam Vigilia.

Diſcordia, Diſſidium.

MIhi ſane adeo eſt inviſa diſcordia, ut veritas etiam diſpliceat ſeditioſa.

Lites perplexas autoritate N. diſſecas, non minus feliciter, quam Alexander ille Magnus nodos Gordios. C. I. E. 49.

Ex parvis initiis magnum ſæpe oritur incendium.

Doleo maiorem in modũ, quorundam amarulentis contentionibus labefactari tranquillitatem ſtudiorum, ac rei Chriſtianæ. Neque res iam intra argumentorum conflictationem conſiſtit: atrocibus utrinque conviciis pugna crudeſcit, dentatis libellis res geritur, ac reciprocantibus maledictis tumultus in rabiem exit. Hæc aliquoties parvis initiis orta, ſæpenumero vaſtiſſimum gignunt incendium, fitque ut malum, quod initio ceu leve negligebatur, paullatim auctum, tandem erumpat in grave diſcrimen tran-

tranquillitatis Chriſtianæ. Cent. 1. E. 71.

Diſcordia res fatalis.

Ut ſunt fatales corporum morbi, ita video & animorum fatales quaſdam eſſe peſtes, undecunque proficiſcuntur, ſive ab aſtris, ſive ab ipſis corporibus, aliter atque aliter affectis; Sive, quod magis reor, ab humani generis hoſte, qui nulla re magis gaudet, quam noſtra diſcordia. C. 1. E. 83.

Natura à diſſidiis abhorrens.

A Principibus mihi cum Lutheranis conflictandi negotium delegabatur; ſed ego ſic ab omni diſſidio naturæ quodam inſtinctu abhorreo, ut ſi mihi pro latifundio lis eſſet ſuſcipienda, *citius rem deſeram, quam ius perſequar.* Sum enim vere vitis ac ficus illa apologetica, *è libro Iudicum*, quæ per legationem arborum vocata ad imperium, bellumque gerendum, reſpondit; *ſe non poſſe deſerere naturæ ſuavitatem, ac bellicis turbis involvi.* C. 2. E. 72.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Diſcordiarum ſemina radicitus amputanda.

Sic autem diſcordiam ſanari cupiam, ne malum ad tempus ſuppreſſum poſt maiore cum diſcrimine recrudeſcat: quod ſolet uſu venire medicis, qui potione propellunt febrem, non ante purgatis venis; unde febris ſcatet; aut qui cicatrice obducunt vulnus, nondum ſatis educto pure. C. 8. E. 70.

Hæc tempeſtas inſignem aliquem artificem deſiderat, qui negotii curſum moderetur, ut nec fluctibus obruatur, nec illidatur vadoſo littori, & ita, quod aiunt, devitet Scyllã, ne rapiatur in Charybdin, ita malum amputet, ne qua poſſit excetra repullulaſcere. C. 8. E. 70.

Vide etiam Concordia & Bellum.

Divitiæ & Opes.

Verus divitiarum uſus.

POſſidet autem iſta fortunæ, quæ vocantur, munera, non tantum heri-

heriliter, verum etiam philoſophice, perſuaſum habens, hæc non eſſe propria hominis bona, quæ promiſcue probis & improbis contingunt, nec tam egregium exiſtimat divitias habere, quam contemnere. Contemnit autem, qui, iuxta ſapientis conſilium, illis affectibus non adjicit animum, qui nec lucro tali fit obeſus, nec iactura macilentus. quippe perpendens, hæc quoque à cœleſti Principe dari, *non ut amentur, ſed ut recte prudenterque diſpenſentur*. Dominus hortatur, *ut divites de iniquo Mammona ſibi parent amicos, à quibus recipiantur in æterna tabernacula*. Maius eſt, quod præſtat is, qui de iuſte partis mira benignitate reficit egenorum viſcera, bene fæneratum exiſtimans, quod Chriſti membris fuerit impenſum. Et iuxta Stoicos nulla fellicitatis pars eſt habere divitias: ſed ſic habere, meo quidem iudicio, magna felicitatis pars eſt. C. 10. E. 79.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Doctrina, Eruditio.

AD parandam eruditionem plus valet in teneris annus unicus, quã decem, ubi iam animus, aliis occupatus curis, ad docilitatem induruit. Præf. in Terentium.

Diſcrimen inter doctos & indoctos.

Ariſtoteles Philoſophorum, ne Platone quidem iuxta M. Tullium excepto, citra controverſiam omnium doctiſſimus, craſſo cuidam & ἀμούσῳ percõtanti; *Quid eſſet diſcriminis inter doctos & indoctos*? expedite reſpondit; *quod inter viventes & mortuos*: rectiſſime iudicans, qui corporum modo vita fruerentur, quã habemus cum aſinis, ſuibus, & anſeribus communem, & corporeis tantum oculis ſolem intuerentur, quem acutius cernunt aquilæ: animis vero, *quibus*, ut idem ait, *lucem ac vitam donat Philoſophia*, nihil cernerent: eos nec hominis appellatione dignos, & mortuos eſſe verius, quam vivos, minimoque intervallo à lapideis differre ſignis,

hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

hoc nomine etiam inferiores, quod ſtatuæ ſic delectant oculos, ut nemini maledicant lædantve quenquam. Idē dicere ſolebat, *liberalium diſciplinarum radices quidem ſubamaras eſſe, fructus vero dulciſſimos.* Quod idem tertius, utpote Poeta, ſignificare videtur Homerus, quum depingens moly herbarum præſtantiſſimam, & adverſus omne maleficiorum genus efficaciſſimam, ait eam radice nigra eſſe, ſed flore lacteo, candidoque. Præfatione in Ariſtotelem.

Literarum eruditio quid præſtet?

Præſtat hoc nobis eruditio liberalis, non tantum ut homines ſimus, & à pecudum genere ſegregemur, ut toti vereque vivamus, verum etiam feliciter ſuaviterque vivamus. Præfat. in Ariſtotelem.

Vide etiam Doctores & Scriptores.

Doctores, Magiſtri.

Non titulus, ſed doctrina doctorem facit.

NEque, ut inquit Horatius, *ſtatim animum mutant, qui trans mare currunt:* neque me vel pilo doctiorem magni nominis umbra fecerit: Verum ut nunc tempora ſunt, ita morem geras, quando nunc, non dicam vulgo, ſed etiam iis, qui doctrinæ principatum tenent, nemo doctus videri poteſt, *niſi Magiſter noſter appelletur, etiam vetante Chriſto Theologorum principe:* cum antiquitus, non ideo quis pro docto haberetur, quod doctoris nomen eſſet mercatus, ſed ii Doctores dicebantur, qui libris editis manifeſtum doctrinæ ſpecimen dediſſent. Quare Leoninam pellem induamur oportet, quo fides fiat, & nos literas didiciſſe, iſtis qui de vocabulo, non de libris hominem cenſent. Ii ſunt homines quidam præpoſteris literis imbuti, magna nimirum mercede docti nihil ſcire, craſſa Minerva,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ſenſu etiam vix communi. Sed Deum immortalem, quam cervicoſa arrogantia, quanto ſupercilio? quippe qui ſibi una cum inani nomine conſummatæ doctrinæ falſiſſimam perſuaſionem induxerunt. Ii, Philoxenum & Gnathonem turpiſſimos gulones referentes, diſciplinas omnes culinarii ſermonis ſordibus, & tanquam emuncto mucco fœdant, quo generoſis ingeniis deterritis ipſi ſoli rerum potiantur. C. 1. E. 12.

Officium doctorum virorum.

Quemadmodum mundi ſol candidæ lucis pleniſſimus, non intra ſe illam occulit: ſed omnibus mortalium oculis, non ſuo, ſed illorum uſui manifeſtat & ingerit: ita viros doctos decet, non ſibi, ſed utilitati publicæ vivere.

Officium Ludimagiſtrorum.

Munus Ludimoderatoris mihi videtur vel inprimis honeſtum, bonis moribus ac literis inſtituere iuventutem; neque enim Chriſtus eam ætatem contempſit: & in nullum rectius

collocatur beneficium, nuſquam expectatur fructus uberior, utpote cum illa ſit ſeges & ſylva Reipublicæ. C.4. E. 23.

Secundum Principes & epiſcopos, nemo magnificentius poteſt mereri de Repub. quam ludi literarii magiſter, ſi rudibus adhuc, & in quemvis habitum ſequacibus animis, mentem inſtillet Chriſto dignam, eaſque literas, quæ ſemper optimo cuique placuerunt. C. 4. E. 11.

Non decet virum utcunque literarum, præſidio munitum, ac philoſophiæ præceptis armatum, animo conſternari.

Encomium Laurentii Vallæ.

L. Valla tanta induſtria, tanto ſtudio, tantis ſudoribus barbarorum ineptias refellit, literas pæne ſepultas ab interitu vindicavit, priſco eloquentiæ ſplendori reddidit Italiam. Doctis etiam hoc præſtitit, ut poſthac circũſpectius loqui cogantur. C. 4. E. 2.

Vide etiam Scriptores.

Do-

Donum, Munus.

Dona, quæ gratiſſima & chariſſima?

QUæ præter meritum obtingunt, hoc plus ſolent habere precii: & quæ præter expectationem obveniunt, ſolent eſſe gratiora: Nonnunquam & autor magnificus pretium addit ſuo muneri. Nihil autem tam per ſe vile eſt, quod non eximie charum reddatur, ſi proveniat ab animo amico. C. 2. E. 20.

Chriſtus exiguo munere placatur.

Noſtros labores Chriſto non ingratos eſſe confidimus, vel hoc certe nomine, quod ſimplici animo in illius gloriam à nobis ſuſcipiuntur. Quid ni boni conſulat hanc noſtram ſedulitatem, qui pauperculæ viduæ quadrantem omnibus omnium divitum muneribus prætulerit? Aliis alii benefactis Chriſtum demerere ſtudent; nos quando nihil aliud poſſumus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ſumus , hac illi victima litabimus. C. 1. E. 72.

Dona Dei varia.

Auro ſapientiæ nihil precioſius: fulgore eloquentiæ cum ſapientia coniunctæ nihil admirabilius. Sunt aliis aliæ dotes, prout viſum eſt τῷ δωροδότῃ Spiritui, qui pro ſuo arbitratu partitur ſingulis iuxta menſuram fidei. Præfatione in Auguſtinum.

Ditio.

UT naves quædam maiores ſunt, quam ut gubernari poſſint, ita difficillimum eſt, ditionem ultra modum latam feliciter gubernare. Id vero multo difficilius, ſi ditionis portiones longis intervallis diſtractæ ſint. C. 9. E. 95.

Vide etiam Monarchia, Regnum.

Dolor.

FAcile eſt alieno dolori modum præſcribere , facile eſt alienis in malis animo æquo moderatoque eſſe. C. 4. E. 58.

Animus

Animus, ac fortaſſis odium, identidem novum aliquid indicat quod calumnietur, quando dolor, non ſolum eloquentes, verum etiam ingenioſos facit, & iuxta Satyricum, abſolvit indignatio verſum, quem natura negat. C. 4. E. 92.

E.

Eccefia.

Eccleſia opus habet medicina.

VIdeo tempeſtatem multo periculoſiſſimam, in qua mihi ſentio curſum ſic moderandum, ut nec Chriſti negotium deſeram, hominibus adulando, nec me fruſtra in diſcrimen aliquod conjiciam. Nemo non fateatur, vehementi quadam medicina fuiſſe opus Eccleſiæ, nimium collapſis moribus: ſed video, propemodum uſu venire, ut pharmacum parum dextre adhibitum, morbi vim exacerbarit verius quam expulerit. Atque utinam verum eſſet, quod invictus Danorum Rex Chriſtiernus, mihi ſimile quid-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

dam dicenti, reſpondit, ludens opinor, *Levibus pharmacis nihil agi, ſed illud eſſe remediorum efficacium, ut primum corpus omne concutiant.* Ego certe nullum exitum video bonum, niſi Chriſtus ipſe noſtram temeritatem bene vertat, quemadmodum ferunt Minervam Athenienſium δυσβουλίαν bene fortunare ſolitam. C. 2. E. 6.

Eccleſia Romana iam olim degeneravit.

Eccleſia Romana iã olim degeneravit ab Euangelicæ puritatis ſtudio. Quod vel Hieronym⁹ ſatis arguit, qui eam ex Apocalypſi Babylonem appellat: vel D. Bernhardus in libris, quibus titulum fecit; *De conſideratione.* C. 2. E. 25.

Quin & illud, mea ſententia, complures populos conciliaret Eccleſiæ Romanæ, in quam nunc velut in caput quoddam colliguntur omnes, ſi non paſſim quælibet ſic definiantur, ut velimus ad fidei negotium pertinere: ſed ea duntaxat, quæ evidenter expreſſa ſunt in ſacris literis, aut ſine

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quibus non conſtat ratio ſalutis noſtræ. Ad hæc pauca ſufficiunt: & pauca citius perſuadentur pluribus. Nunc ex uno articulo ſexcentos facimus, quorum aliqui tales ſunt, ut citra periculum pietatis, vel neſciri poſſint, vel ambigi. Atque ſic eſt mortalium ingenium; quod ſemel definitum eſt, tenemus mordicus. C. 1. E. 90.

Diſſidiis Deus corrigit Eccleſiæ vitia.

Nam quemadmodum in publico civitatis incendio, multi ſolent eſſe, qui prædæ intenti commune malum vertunt in privatum commodum: ita in hoc orbis fatali tumultu, non dubito quin videas, plurimos in hoc intentos, ut ad ſe rapiant victoriam uni Chriſto debitam. Ex hoc tam violento pharmaco, quod fortaſſe Deus corrigendis vitiis noſtris immiſit, tantoque motu concuſſit totum Eccleſiæ corpus, optarim aliquid bonæ ſanitatis proficiſci. C. 3. E. 19.

Tu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Tumultus Eccleſiæ, artificio Satanæ excitatos, Chriſtus componit.

Novimus artes Satanæ, qui nunquam gravius lædit Chriſtianam concordiam, quam quoties transfiguratus in Angelum lucis, religionis fuco graſſatur in publicam concordiam. quam utinam liceat, vel huius capitis iactura, redimere. Sed tamen ſunt, quæ me vocant in optimam ſpem: fore ut hi fatales tumultus aliquando ſopiantur, atque hæ tragœdiæ in lætam exeant cataſtrophen. Talis nimirum artifex eſt Chriſtus, qui novit ſponſam ſuam deiectionibus erigere, anguſtiis dilatare, oppugnationibus communire, mortibus vivificare, ignominiis glorificare. C. 3. E. 6.

Deus Eccleſiam miris modis vindicat.

Non queo ſatis admirari conſilium inſcrutabile Dei, qui miris modis ſponſam Eccleſiam ſuam vindicarit, purgarit, erudierit, evexerit, illuſtrarit. In quibus omnibus nihil eſt non alieniſſimum ab humanis conſiliis.

Quem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Quemadmodum ipſe loquitur per Eſaiam hominibus: *Non enim cogitationes meæ cogitationes veſtræ, neque viæ meæ, viæ veſtræ*, dicit Dominus: *Quia ſicut exaltantur Cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à viis veſtris, & cogitationes meæ a cogitationibus veſtris.* Quemadmodum igitur ipſe Dominus, deſcendens è cœlis, viam aperuit in cœlis, & accepta forma ſervi paravit ſibi dominium omnium, quæ in cœlis, quæque in terris; ac per ſummam ignominiam conſequutus eſt æternam gloriam, patiendo devicit hoſtem, morte promeruit immortalitatem: ſic puſillum & imbellem gregem ſuum alieniſſimis à mundi ratione præſidiis provehit. Per imperitos confutavit mundi ſapientiam, per paucos ſubegit omnes mundi nationes, per imbecilles proſtravit tyrannorum potentiam, per imbelles expugnavit omnem munitionem attollentem ſeſe adverſus Deum, per ignotos & humiles obſcuravit univerſam mundi gloriam, per oves domuit leones, per columbos abegit ſerpentes. Et paſſus

eſt quidem in oviculas ſuas Satanam & mundum hunc totis artibus ac viribus ſuis inſurgere, verum arcanis ſuis conſiliis omnia mala vertit electis ſuis in bonum. Solus enim ille Rex Regum novit, & uti bonis, & abuti malis in ſuam gloriam & Eccleſiæ ſalutem. Infremuit adverſus paucos & humiles Chriſti diſcipulos *Iudæorum zelus, Phariſæorum ſupercilium, ſacerdotum autoritas, tum regum legibus & copiis armata potentia, magorum præſtigiæ, philoſophorum eruditio, hæreticorum ſeditio*. Tot machinis Satanas oppugnabat ovile Chriſti. Sed Domino temperante conatus & actiones hominum, ſuppliciis ac mortibus crevit & invaluit Eccleſia; *impiorum philoſophorum oblatrationibus* confirmata eſt Euangelica philoſophia; *præſtigiæ magorum* illuſtrarunt Chriſti divinam virtutem in diſcipulis operantem; *Schiſmaticorum molimina*, piorum concordiam arctius iunxerunt, ac velut in phalangem redegerunt *hæreticorum impia dogmata*; ad ſcrutandum arcanas literas

teras compulerunt. Itaque factum eſt, ut dum Iudæi zelo legis, ſed non ſecundum ſcientiam, pugnant adverſus Euangelium, certius cognoverimus antiquatas eſſe legis umbras, & illuſtrata eſt Euangelii gloria. Rurſus dum perſequutor ignominiis, cruciatibus ac mortibus conatur fidem in Chriſtum extinguere, fidem auxerit, charitatem accenderit, ſpem reddiderit firmiorem, & piorum tolerantiam, dum exercet, illuſtrarit. Poſtremo dum hæreticorum argutationibus agitatur, magis uti didicit armatura divinarum literarum, & confirmata eſt impugnata veritas. *Primus* Eccleſiæ congreſſus fuit cum Iudæis, quibus contradicebat Paulus. Secundus fuit cum Philoſophis & hæreticis, qui fere philoſophiæ præſidiis bellabant adverſus Euangelium. Horum impreſſiones, poſt Apoſtolos, exceperunt viri doctrina facundiaque præcellentes, &c. Itaque bona quædam ſpes habet animum meum, fore ut hanc Eccleſiæ tempeſtatem Dominus inſcrutabili

ſuo

ſuo conſilio vertat in bonos exitus, excitetque nobis aliquot viros pios, qui compoſitis diſſidiis pacem orbi reſtituant.

Eccleſiæ Chriſti manſuetudo.

Non ſolet Eccleſia Chriſti columba malrciam vincere malicia, neque ſtulticiam ſtulticia, neque impietatem impietate, ſed malum bono vincere didicit. Centuria 3. E. 42.

Eccleſia Chriſti, non ſolet maledictis & ſycophantiis vincere, ſed veritate: nec quærit errantium perniciem, ſed medelam. Si Chriſtum habetis præ oculis, ille vobis hoc agentibus aderit: Sin reſpicitis affectus humanos, mundi negotium agitis, nō Chriſti. C. 10. E. 11.

Vide etiam Religio & Hæretici.

Elementum.

IGnis, qui ſummam tenet ſedem, omnia paulatim ad ſe rapit, & quantum fieri poteſt, in ſuam transfor-

format naturam. Aquam elevatam vertit in aerem, aerem extenuatum in ſe transformat. Cent. I. E. 97.

Eloquentia.

TUam eloquentiam ſeorſim ſic amo ſuſpicioque, ut iucundum ſit tali, ore vel reprehendi, teloque tam inſigni vulnerari. Cent. 7. E. 73.

Eloquentiæ vena, *teſte Tullio*, facillime inareſcit, ni cotidiana legendi dicendique exercitatione ſufficias. C. 8. E. 6.

Oratoris munus perſuadere.

Ut optimus eſt iaculandi artifex, non cui pharetra ſit gemmis diſtincta, cui arcus quam maxime inſignis, ſed qui certiſſima manu ſcopum feriat: & ut ingens philoſophus, non qui Stoicorum aut Peripateticorum dogmata pulcre teneat, ſed qui Philoſophiæ rationem vita ac moribus exprimat, qui proprius eſt philoſophiæ finis: ita ſummi oratoris munus abſolvit, quiſquis, quod voluit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

luit, perſuaſit. Cent. 7. Epiſt. 73.

Vide etiam Oratio, Orator.

Epiſtola, Literæ.

INgenii tui, ac doctrinæ ſpecimen mihi dediſti tam gravi, tam terſa, tam plena benevolentiæ atque elegantis cuiuſdam ingenuæque humanitatis Epiſtola.

Epiſtolam illam tuam iucundam, ſuavem, mellitam, ſaccaratam eandem & ſalſam, ac mirifica quadam ſenſuum acrimonia conditam, accepi. C. 4. E. 27.

Quid enim in literis tuis eſt, quod non ſmaragdis & unionibus, tum precioſius ſit, tum amabilius? Quam niveus ibi candor ingenii? Quanta dictionis iucunditas? Quanta ſententiarum ſanitas, quanta verborum proprietas? Quanta ſtructuræ concinnitas?

Scripta aliorum non temere legenda.

Quemadmodum fui ipſe, cura eorum, qui me à pueris educarunt, ſic inſtitutus, ut didicerim, mentem, manus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

nus, oculos, ab alienis rebus contine-
re: ita meapte natura à ſecretorum
ſcriptorum inſpectione ſemper ab-
horrui: quod iudicarem, indigne fa-
cere eũ, qui cognoſcere vel per ſum-
mum nefas conaretur, à quibus char-
tarum complicatione & ceræ gem-
mæque admonitione tantopere ſub-
moveretur. C. 5. E. 38.

Error.

*UT omnes in errorem noſtrapte na-
tura proclives ſumus*, ita multo
peccamus liberius, ſi erroris non de-
ſint autores, maxime ſi eos autoritas,
& nominis ſplendor commendet. C.
4. E. 2.

*In erroribus tollendis plurimum ha-
bent ponderis regum decreta*; ſed apud
eruditos viros & Theologos longe
plus valet libellus bonis argumentis,
ac ſcripturæ divinæ teſtimoniis, non
cogens, ſed docens: generoſa ingenia
facile ducuntur ratione, non proinde
coguntur imperio.

Vide etiam Hæreſis.

Ethni-

Ethnici.

De Ethnicorum ſalute non dubitandum.

SI Iudæis ante proditum Euangelium ſufficiebat ad ſalutem rudis quædam & confuſa de rebus divinis credulitas, quid vetat quo minus Ethnico, cui ne Moſis quidem lex erat cognita, rudior etiam cognitio profuerit ad ſalutem, præſertim quum vita fuerit integra, nec integra ſolum, verum etiam ſancta? Perpauci Iudæi ante lucem exortam Euangelii noverant exacte filium ac ſpiritum ſanctum: multi non credebant reſurrectionem corporum, nec tamen ideo de illorum ſalute deſperatum eſt à maioribus. Quid ſi Ethnicus tantum hoc credat: *Deum, quem perſuaſum habet eſſe omnipotentem, ſapientiſſimum & optimum, aliqua ratione ſubventurum eſſe bonis, & ulturum malos*; quæ ipſi videantur quam maxime accommoda? Quod ſi quis objiciat vitæ maculas: equidem arbitror, nec

Iob,

Iob, nec Melchiſedech omnibus omnino vitiis caruiſſe per omnem vitam. Sed excuſandum non eſt quod immolarit Idolis. Id fortaſſe Cicero, vel etiam alius quiſpiam fecit non ex ſuo iudicio, ſed ex conſuetudine publica. Nam eſſe ficta, quæ de diis ferebantur, vel ex Ennii ſacra hiſtoria poterat cognoſcere;&c. Præfat. in Cicer. Tuſculanas Quæſtiones.

F.

Fabula.

Cain qua in re Deum offenderit maxime?

ERat Cain ille, homo quemadmodum induſtrius, ita famelicus & avidus. Is à parentibus perſæpe audierat, in viridario illo, unde fuiſſent depulſi, ſegetes ſua ſponte provenire lætiſſimas, ſpicis ampliſſimis, granis prægrandibus, culmis adeo proceris, ut alnum noſtratem æquarent. Eis nec lolium, nec ſpinam ullam, nec carduum internaſci. Hæc quum ille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

probe meminiſſet, videretque, hanc tellurem, quam tum vexabat aratro, vix malignam minutamque frugem producere, dolum addidit induſtriæ. Angelum illum paradiſi cuſtodem adiit, eumque veteratoriis technis adortus magnis promiſſis corrupit, ut ſibi ex felicioribus illis ſegetibus, vel paucula grana clam largiatur. Dicebat, *Deum iam olim huius rei ſecurum ac negligentem eſſe: tum ſi maxime reſciſſet, facile impune futurum, cum res eſſet nullius momenti; modo de pomis illis nihil attingeretur, de quibus ſolis fuerat interminatus Deus.* Eia, inquit, ne ianitor ſis nimium diligens. Quid ſi ingrata etiam eſt illi nimia tua ſedulitas? Quid ſi falli etiam cupit? *magiſque illum hominum callida induſtria, quam iners otium delectabit?* An vero tu tibi iſto munere magnopere places? Ex Angelo carnificem te fecit, ut miſeros nos & perditos crudelis arceres à patria: te foribus cum romphæa alligavit, cui muneri nos canes nuper cœpimus addicere. Nos quidem ſumus miſerrimi, at tu mihi

vide-

idere conditione non paullo affli-tiore. Nos quidem Paradiſo care-nus, quia pomum nimium dulce gu-tavimus; Tu, ut inde nos arceas, pari-er & Cœlo cares, & Paradiſo : hoc niſerior, quod nobis quidem huc, at-ue illuc, quo fert animi libido, va-ari liberum eſt. Habet & hæc no-tra regio, ſi neſcis, quibus exilium ioſtrum conſolemur : nemora co-nis virentibus, mille arborum gene-a, & quibus vix dum invenimus vo-abula, fonticulos paſſim ex clivis, ex upibus ſcaturientes : flumina limpi-iſſimis aquis ripas herbidas lamben-ia, montes aerios, valles opacas, di-iſſima maria. Nec dubito, quin in ntimis ſuis illis viſceribus claudat ellus aliquid bonarum mercium: uas ut eruam, ſcrutabor omnes eius enas: aut ſi mihi defuerit ætas, ne-otes certe mei facient. Sunt & hic urea mala, ſunt fici pinguiſſimi, ſunt rugum omniiuga genera. Multa ad-o paſſim ſponte naſcuntur, ut Pa-adiſum iſtum non magnopere deſi-deremus, ſi liceat hic æternum vivere.

Infeſtamur morbis; & huic rei inveni
remedium humana induſtria. Vide
herbas mirum quiddam ſpirante
Quid ſi & hic inveniatur aliqua, qu
vitam faciat immortalem? Nam ſcien
tia iſta non video quid ad rem pert
neat. Quid mihi cum his, quæ nih
ad me attinent? Quanquam in ha
parte non ceſſabo, *quando nihil eſ*
quod non expugnet pertinax induſtri
Ita nos pro uno hortulo mundum l
tiſſimum accepimus: tu utrinque e
cluſus, neque Paradiſo frueris, neq
cœlo, ne terra quidem; perpetuo h
affixus foribus; romphæam ſemp
verſans; quid niſi ut cum vento p
gnes? Eia age ſi ſapis, tibi ſimul & n
bis conſule. Da, quod ſine tuo detr
mento largiri potes, & accipe noſt
viciſſim, quæ tibi facimus communi
Miſer fave miſeris, excluſus excluſi
damnatis damnatior. *Perſuaſit peſſ*
mam cauſam vir peſſimus, orator opt
mus. Paucula grana furtim accep
diligenter obruit; enata ſunt non ſi
fænore: id fænus rurſum terræ grem
commiſſum, iterum atque iterum,

iud atque aliud. Nec ſæpius æſtas recurrit, cum ille iam ingentem ſpacioſumque agrorum tractum hac ſemente occuparat. Quæ res ubi evidentior eſſe cœpiſſet quam ut ſuperos latere poſſet, vehementer iratus Deus: *Quantum intelligo*, inquit, *iuvat hunc furem labor & ſudor.* Eum ego illi magnifice cumulabo. Simulque cum dicto confertiſſimum undique agmen immittit in ſegetem, formicarum, gurgulionum, bufonum, erucarum, murium, locuſtarum, ſcrofarum, avium, aliarumque id genus peſtium, quæ ſegetem partim adhuc humo conditam, partim herbeſcentem, partim iam flavam, partim horreo compoſitam depaſcerentur. Acceſſit ingens Cœlo calamitas grandinis, & venti vis tanta, ut quernis roboribus æquales culmi illi, ſtipulæ aridæ in morem defringerentur. *Angelus ille cuſtos mutatus, atque, quod homini faveret, humano corpori incluſus.* Cain, quum Deum incenſis frugibus placare ſtuderet, nec fumus ſubvolaret, certam illius iram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

intelligens, deſperat. C. 1. E. 4.

Fabula de Litis & Ate.

Videmus, non eſſe prorſus anile ſomnium quod Homerus ſcripſit de Litis & Ate. Quanta celeritate per capita regum ac populorum cucurrit Ate, bellorum furiis miſcens totam pæne Europam? Quam vero lente procedit quod agunt Litæ? Quam diu diſputatum eſt de fœderis conditionibus? Et adhuc pendere videntur omnia. Audimus pacem, non videmus. C. 9. E. 62.

Fœmina. Virgo.

Vtrum fæminino ſexui literæ & ad caſtitatem & ad famam ſint utiles?

NEc ipſe quondam prorſus ab hac abhorrui ſententia, verum hanc mihi Morus penitus excuſſit animo. Etenim quum duabus rebus potiſſimum periclitetur puellarum caſtitas, ocio ac laſcivis luſibus, ab horum utroque literarum arcet amor. Nec alia res melius tuetur famam inte-

gram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

gram, quam mores incontaminati. *Nec ullæ firmius caſtæ ſunt, quam quæ iudicio caſtæ ſunt*. Neque vero improbo conſilium eorum, qui manuariis operis proſpiciunt pudicitiæ filiarum. Verum nulla res ſic totum puellæ pectus occupat, ut ſtudium. Atque hinc præter hos fructus, quod animus ab ocio pernicioſo prohibetur, hauriuntur optima præcepta, *quæ mentem ad virtutem, & inſtituant, & inflamment*. Multis ſimplicitas & rerum inſcitia pudicitiæ iacturam attulit, prius quam ſcirent, quibus rebus tantus theſaurus periclitaretur. Neque video, cur maritis ſit metuendū, *ut minus habeant morigeras, ſi doctas habeant, niſi ſi qui tales ſint, ut ea velint exigere ab uxoribus, quæ non ſunt exigenda à probis matronis*. Imo mea ſententia nihil eſt intractabilius inſcitia. Certe hoc præſtat animus cultura ſtudiorum exercitatus, ut intelligat æquas probaſque rationes, videatque quid deceat, quid expediat. Atqui propemodum perſuaſit, qui te docuit. Ad hæc quum iucunditas fir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mitaſque coniugii magis ab animorum benevolentia, quam corporum amore proficiſcatur, multo tenacioribus vinculis iunguntur, quos ingeniorum quoque charitas copulat. Magiſque veretur maritum uxor, quem agnoſcit & præceptorem. Nec ideo minus habebit pietatis, quia minus habet ſuperſtitionis. Equidem malo talentum auri puri, quam tria talenta plumbo ſcoriaque vitiata. Audimus paſſim alias mulierculas ſic à concione redeuntes, ut prædicent, mirifice concionatum fuiſſe qui dixit, ac vultum hominis graphice depingunt. Cæterum neque quid dixerit, neque quale ſit, quod dixit, recenſere poſſunt. Hæ tibi totam pæne concionem ordine referunt, non ſine delectu: ſi quid ſtulte, ſi quid impie, ſi quid extra rem effutiit Eccleſiaſtes, quemadmodum hodie non raro fieri videmus, id norunt vel ridere, vel negligere, vel deteſtari. Atque hoc demum eſt audire ſacras conciones. Cum huiuſmodi demum vere iucundum eſt convivere. Plurimum enim ab illis diſſen-

tio,

tio, qui coniuges non in alium uſum habent, quam ad obſequium voluptatis; quam ad rem magis appoſitæ ſunt ſemifatuæ. *Pectus habeat oportet, quæ familiam contineat in officio, quæ liberorum mores fingat, ac formet, quæ marito per omnia ſatisfaciat.* Cæterum cum proximo colloquio illud obiecissem Moro, *ſi quid humanitus accideret, fore ut gravius diſcruciaretur earum deſiderio, in quibus inſtituendis tantum inſumpſiſſet operæ*: reſpondit incunctanter. *Si quid acciderit quod vitari non poſſit, malim eas mori doctas, quam indoctas.* Moxque mihi venit in mentem Phocyonis, ni fallor, apophthegma: cui bibituro cicutam cum uxor acclamaret, *Mi vir, innocens morieris: Quid*, inquit, *ais, uxor? an me malles nocentem mori?* &c. C.8. E.92.

Cum ætate creſcit Virginum dos.

Cum ætate ſemper accreſcit virginum præcipua dos, pudor ac verecundia morum, ut non ſine cauſſa inter cæteras puellas eximium quoddam

virgineæ pudicitiæ exemplum habeatur. C. 6. E. 32.

Vide etiam Matrimonium.

Fatum.

HÆc eſt non ignota iam fatorum invidia, quæ pulcherrima quæque tantum oſtendunt terris, deterioribus ad tædium uſque relictis. C. 2. E. 23.

Non ignoro fatorum iniquitatem. Si quid obtigit bonæ felicitatis, mox eripiunt. Si quid incidit mali, hæret tenaciſſime, nec excuti poteſt, nec avelli. C. 9. E. 41.

Felicitas & Proſperitas.

NIhil eſt tam felix in rebus humanis, cui non aliqua peſtis ſeſe admiſceat.

Adverſa & proſpera à Chriſto ſunt, qui eſt ſponſus & medicus noſter.

Quanquam ſi vere loqui velimus, quid eſt adverſum, niſi quod nobis obſtat ad æternam felicitatem properantibus? Quid proſperum, niſi quod

eo

eo conducit? Chriſtus nobis & ſponſus eſt, & dominus, & medicus. Sponſus, quia Charitate noſtri pertractus in mortem, æterno fœdere nos ſibi, ſe nobis devinxit. Dominus, quia ſanguinis ſui precio nos aſſeruit à tyrannide Satanæ. Medicus, quia ſervator eſt, & ſolus efficaciter medetur malis hominum, mortem depellens, vitæ reſtituens. Sæpe magis propitius eſt, cum immittit amara, quam quum delinit dulcibus. Novit ille, quid expediat nobis; nec ceſſat, nec dormit in cura ſuorum. Nos ſæpenumero, proſpera iudicamus, quæ ſunt adverſiſſima: pro adverſis ducimus, quæ ſunt proſperrima. Noſtrum eſt obſequium, ſponſi iudicium. Humano quidem ſenſui blandior eſt proſperitas, ſed ſæpenumero ſalubrior eſt atque etiam lucroſior adverſitas. Non eſt aditus ad cœleſtem gloriam niſi per crucem. Communis eſt omnium via: ſive reges, ut ait poeta Lyricus, ſive inopes ſumus coloni. Sua cuique crux tollenda eſt.

Vide etiam Fortuna, & Adverſa.

Fides.

Fides docendo, non cogendo amplectitur.

MIhi dolet ſic obrui doctrinam Euangelicam, noſque cogi tantum, non doceri: & doceri ea, à quibus abhorrent & ſacræ literæ, & ſenſus communis. C. 1. E. 99.

Fidei negotium ut tractandum?

Fateor, grave crimen eſt vitiatæ fidei, ſed non oportet quodvis trahere in quæſtionem fidei. Et qui tractant fidei negotium, debent ab omni ſpecie ambitionis, quæſtus, aut odii, vindictæque procul abeſſe. C. 1. E, 80.

Fides premitur, non opprimitur.

Quicquid à ſpiritu Chriſti proficiſcitur, non poteſt humanis præſidiis opprimi, quantumvis prematur: quicquid humanis conſiliis tentatur, tẽporarium eſt, quantumvis operoſo molimine ad perpetuitatẽ communiatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Euangelium Ioannis.

Plus habet obſcuritatis, quam cætera, non tantum ob ſublimitatem rerum divinarum, de quibus tractat, verum etiam ob ſermonis ænigmata, quibus involutum eſt. Cent. 9. Epiſt. 2.

Fides in vita magis conſiſtit, quam in articulorum profeſſione.

Olim fides erat in vita magis, quam in articulorum profeſſione. Mox neceſſitas admonuit, ut articuli præſcriberentur, ſed pauci, & apoſtolicæ ſobrietatis. Deinde hæreticorum improbitas adegit ad exactiorem divinorum voluminum excuſſionem, pervicacia compulit, ut quædam ex autoritate ſynodorum definirentur. Tãdem fidei ſymbolum in ſcriptis potius quam in animis eſſe cœpit, ac pæne tot erant fides, quot homines. Creverunt articuli, ſed decrevit ſynceritas: efferbuit contentio, refrixit Charitas. Doctrina Chriſti, quæ prius neſciebat λογομαχίαν, cœpit à philoſophiæ præſidiis pendere. Hic erat pri-

mus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mus gradus Eccleſię ad deteriora prolabentis. Accreverunt opes, & acceſſit vis. Porro admixta huic negotio Cæſarum autoritas, non multum promovit fidei ſynceritatem. Tandem res deducta eſt ad Sophiſticas contentiones: articulorum myriades proruperunt. Hinc deventum eſt ad terrores ac minas. Quumque vita non deſtituat: quum fides ſit in ore magis quam in animo: quum ſolida illa ſacrarum literarum cognitio nos deficiat, tamen terroribus huc adigimus homines, ut credant, quod non credunt, ut ament, quod non amant, & intelligant, quod non intelligunt. Non poteſt eſſe ſyncerum, quod coactum eſt: nec Chriſto gratum eſt, niſi quod voluntarium. Præfat. in Hilarium.

De rebus divinis, antiquis religio fuit pronunciandi.

Magna fuit antiquis religio pronunciandi de rebus divinis, quum ſanctius etiam eas colerent, quam nos, qui huc audaciæ prorupimus, ut non vereamur filio pręſcribere, *quibus*

modis debuerit honorare matrem ſuam. Præf. in Hilarium.

Diffidentia ex plurimis definitionibus naſcitur.

Quemadmodum ex loquacibus ſyngraphis citius naſcitur controverſia: ſic ex plurimis definitionibus naſcitur diffidentia. C. I. E. 90.

Sacramentum Euchariſtiæ.

Scio, Chriſti ſanguinem purum, pure à puris ſumendum; qui hoc, ſacroſanctum ſignum ac pignus eſſe voluit, & ſuæ erga nos Charitatis & Chriſtianorum inter ipſos concordiæ. C. I. E. 90.

Eccleſia uſu corporis & ſanguinis Dominici 1. in unum corpus redigitur. 2. Fit unum corpus cum Chriſto. 3. Chriſto capiti vivo, viva connectitur.

Communionis tempore conſuetudo.

Tempore communionis apud veteres nulla vox audiebatur in templo, ſed populus in terram procumbens, tacitis affectibus gratias agebat Deo patri, qui filium ſuum in mortem tradidit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

didit pro ſalute generis humani. Præf. in Algerum.

Vide etiam Eccleſia & Religio, & S. Scriptura.

Fama.

HOmerus Ὄσσαν, Virgilius Famã, toto corpore pennis ac plumis ſublevant, quo declarent, illa nihil eſſe pernicius. At mihi tarda lentaque videtur omnis alarum celeritas, ſi ad huius rumoris derepente tam late divagati velocitatem conferatur. Vix fulgur ocius dimicat in omnem mundi partem. C. 3. E. 89.

Fama omni precioſior auro.

Ego lucrum deputo, quoties pecuniæ iactura, famæ conſulitur. Pecuniam facile ſarcimus alicunde: Famæ laboranti non facile ſuccurritur.

Nihil cuiquam charius eſt quam ſua vita. Et tamen bonis viris hac quoque carior eſt fama, qui vitam eripi patiuntur, famam eripi non ſinunt. Hanc igitur qui deſtinata malicia eripit,

pit, nonne nocentior eſt ſicario, aut etiam venefico? Sceleratiſſimum homicidii genus eſt, venenum in lingua, non in pyxide circumferre. C. 4. E. 92.

Fama non negligenda.

Minus indigne feram, ſi me feriat mulus, aut homo furioſus: Sed tamen malim non feriri. Ut vitæ, ita famæ alienę dominus eſt, qui ſuæ contemptor eſt.

Famæ & gloriæ ſitis.

Noſter N. quanquam tibi videatur impudens, ſibi videtur pulcre fortunatus, qui parvo negotio ſibi famam pararit; quam adeo miſere ſitiebat, ut *ſi non aliqua nocuiſſet, mortuus eſſet.* C. 4. E. 74.

Fama nihil fallacius.

Suis quemque virtutibus, non aliorum opinione metiri decet, nec quantũ illum fama, *qua nihil fallacius*, ſed quomodo ipſe ſe gerat, animadvertendum eſt: alioqui cui non uſu venturum eſt, ut ſubinde velut alius repente factus, à ſe ipſo diffideat. C. 4. E. 2.

Fama

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Fama moleſtiſſimum onus.

Verum ubi cognoſcere cœpi, quam moleſtum onus ſit fama, nihil magis in votis habui, quam eã, ſi liceat, totam abjicere vel eo, ubi, quod aiunt, cervi deponunt ſua cornua. Quid autem habet hoc gloriæ genus expetendum, tot obtrectationibus, tot criminationibus fermentatum? Aut quod animal me vivit infelicius, ſi pro tot exhauſtis laboribus, nihil aliud mercedis refero, quam famam in hoc ſeculo, quæ tanto plus aloes habet, quam mellis, ſi quid tamen omnino mellis habet? Cent. 2. Epiſt. 84.

Malim omnium ignotiſſimus eſſe, quam habere famam invidiæ fermento temperatam: & abſque invidia, quanta ſit ſarcina gloria, & non potius celebritas, plus ſatis expertus ſum: ſed pro favore pietatis. C. 3. E. 11.

Vide etiam Gloria.

For-

Fortunæ.

MIhi hic, nec ſeritur, nec metitur; ut qui nec fortunam ambiam, mea, qualis qualis eſt, forte contentus; nec famam aucuper, cuius ad nauſeam uſque iam ſum ſatur: attamen vel gratis ex animo bene volo rectis ſtudiis, & horum cultoribus. C. 4. E. 84.

Fortunæ opibus bene utendum.

Opes largiter fortuna minime cæca in te congeſſit, ſi tamen illas fortunæ, ac non potius induſtriæ, prudentiæque tuæ debes. Laudatus eſt Veſpaſianus pater, quod male quæſitis optime ſit uſus. Quanto tu laudabilior, qui his, quæ vel fortunæ favor obiecit, vel induſtria paravit, tam bene uteris? C. 10. E. 27.

Fortuna iniquior deprimit criſtas.

Fortunæ iniquitas, quæ me perpetuo eodem aſpicit vultu, fuit in cauſa, quo minus me quiverim ab his tricis expedire. C. 4. E. 17.

Tum quidem amplæ ſpes me ferocem red-

reddiderant, & aurei Britanniæ montes animo concepti: ſed eam criſtam mihi depreſſit fortuna: nunc ſi vel mediocris iſtic detur, cupio cũ Ulyſſe patriæ fumum ſubſilientem conſpicere. C. 7. E. 51.

Fortuna quos deprimit, plerumque attollit.

Fortuna pleroſque, quos deprimere videtur, attollit, æſtuque ſuo agitatos reddit meliores. C. 6. E. 48.

Iſtam in te vim animi antea latentem fortunæ iniquitas reddidit illuſtrem. Sic dum ignis vim ſuam exerit in aurum, & melius reddit & clarius. Idem uſu venit Fortunæ, quæ dum ſævit in te, non miſerum reddit, ſed vulgarium bonorum iactura, veris ac perpetuis animi bonis & ditiorem reddidit & illuſtriorem. Hæc enim fluxa bona, quæ fortunæ arbitrio tum dantur, tum eripiuntur, minimi eſſe momenti duco.

Fortunæ blandimenta corrumpunt multos.

Fortuna blanda multos perdidit. Sæpenumero videmus accidere, ut qui

qui res adverſas fortiter pertulerunt, fortunæ blandientis indulgentia corrumpantur. C.1.E.17.

Fortuna ampla ingens onus.

Mihi iam pene ſerum eſt cum hera fortuna conſerere manus, & in eam harenam deſcendere, à qua iuvenis etiam abhorrui. Ingens onus eſt ampla fortuna, quam non minus negotii ſit ſuſtinere, quam parare. C.1. E.74.

Fortuna inconſtans.

In noſtro N. brevi declaravit fortuna, quid in utramque partem valeat; vidimus repente ad ſummum dignitatis faſtigium evectum, ac ſubito ceu floſculum Parcarum pollice ſucciſum. C. 8. E. 81.

Noſti Fortunæ cæcum illum ludum. Quo minus te debēt excruciare, quos illius temeritas in faſtigium evexit. Ego te iam nunc, etiam ſi nihil acceſſerit, tali patria, forma, ætate, ingenio, moribus, optimi cuiuſque favore, fortunatiſſimum exiſtimo. C. 7. E. 54.

Si me fortunæ aleæ expoſuiſſem, ute-
rer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

rer lege luſus; & repulſus, boni conſulerem; non ignarus hunc eſſe fortunæ ludum, ut alios erigat, alios reſiciat, utcunque libitum eſt. Cent. 7. E. 39.

Fortuna probis iniquior, improbis æquior.

Nihil moror magnam fortunam cum onere pari coniunctam. Mihi ſemper animus fuit ocii ac libertatis amans & à ſtrepitu rerum abhorrens. C. 8. E. 37.

Spero fore, ut illius numinis favor iniquitatem fortunæ corrigat: quæ ſolet in eos eſſe peſſima, quicunque merentur optima; & tanquam literis ac virtutibus invidens, indoctos fere atque improbos, beneficiis ſuis evehere. Sed eximio ingenio, præſtantibuſque literis non poteſt deeſſe fortuna. C. 4. E. 89.

Itaque cum amicorum omnia ſint communia, mihi equidem gaudeo, tuæque dignitati ſumme gratulor, de tam honorifica & ubere à principe oblata præbenda canonica, deque tam proſpero rerum tuarum ſucceſſu, ut

For-

Fortuna, literarum & virtutis ſtudioſis ſemper novercari ſolita, abs te quemadmodū contempta, ita & vincta, & prorſus tibi dedita videatur.

Vide etiam Felicitas.

G.

Gloria.

Gloria eſt calcar ad virtutem.

HOc eſt veræ & primæ eruditionis, & admirabilis doctrinæ argumentum, ſi in popularis literationis dentes incidas. *Gloriam enim*, teſte Æmylio Probo, *ſequitur invidia comes.* Laus tua mihi ſtimulus acutus fuit ad inſtaurandum ſtudii mei laborem, illamque contentionem expergiſcendam, quam (ut ingenue fatear) ſemper aluit gloriæ cupiditas: cuius etiam ipſius igniculos ingenuiſſe naturam animis non ſordidis, nec quæſtuariis, video; coniecturam ex iis autoribus faciens, quorum nunc ſcriptis literarum autoritas, diſciplinarumque maieſtas humaniorum conſtat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Centuria 4. Epiſtola 27.

Quanquam autem, quærendæ huius gloriæ propoſitum ita comparandum eſſe optimo cuique, ſemper exiſtimarim; ut poſteritatis & memoriæ in ſecula permulta perennaturæ rationem habere homines doctrina præſtare contendentes magis debeant; quam vel ſui ſeculi, æqualiumque iudicii, quod plerumque ambitioſum & iniquum eſſe ſolet, vel præmii præſentanei. C. 4. E. 27.

Gloriæ ſtimulus ingens.

Scio quid poſſit gloriæ ſtimulus, quã violentum calcar habeat ambitio laudis, quid valeat iuventæ calor, præſertim in eo, qui nunc primum famæ ſtadium ſit ingreſſus. Ad quid enim non adiget nominis immortalitas, cum non fabuloſum ſit, quod de Eratoſtrato proditum legimus? Adeſt ingenium non aliter avidum gloriæ, quam naphtha flammæ, nec deerant exempla, *quæ, iuxta Flacci proverbium*, oleum adderent camino. Nam ut ne memorem vetera, videbat, quantum ſi non laudis, certe famæ ſibi

bi nuper paraſſet Ortuinus Gratius ex una aut altera qualicunque conflictatiuncula. Intelligebat, eſſe verũ quod ſcripſit Pindarus, *bello nobilitari viros, & quos tranquillitas obſcurat, tumultus illuſtrare.* Nec fugerat illum, opinor, illud Græcorum proverbium, Ἐν δὲ διχοστασίῃ κἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ. Perſpiciebat, & longam, & difficilem eſſe viam ad parandam gloriam, ſcribendis libris innoteſcere mundo, nec admodum diſſimilem Heſiodiæ illi. Vidit aliam magis etiam compendiariam ea, quam tibicen ille apud Lucianum indicat diſcipulo: *nimirum, Vt artis ſuæ ſpecimen præberet iis, qui iam omnium iudicio probati tibicines haberentur. Sic enim compendio fore, ut horum ſuffragis commendatus, quorum iudicio plurimum tribueret vulgus, per univerſam Græciam illuſtris evaderet.* Honeſtam ſane viam indicavit ille tibicen, ſed quæ nonnullis nondum ſatis compendiaria videtur. Malumus inſynceram gloriam, quam quæ verior, ſed ſerius contingat.

Qui taxat aliena ſcripta, primum

uno ſtatim anno tantundem nominis aſſequitur, quantum ille multorum annorum vigiliis ſibi paravit. Deinde *vulgo doctior habetur, qui reprehendit*. Poſtremo non deſunt, qui admiſſo ſubdant calcar, qui currentem incitent, qui acclament, qui mellitiſſimum illud Εὖγε ſuccinant: qui applaudant, qui medio in curſu frigidam ſuffundant, qui *creſcentem tumidis inflent ſermonibus utrem*. Cent. 4. E. 94.

Thraſo ſitit, ut multorum literis quocunque modo celebretur: dignior eſt, qui verſificatorum næniis velut aſinus ab apibus exagitetur. C. 8. E. 99.

Gloria amicorum non invidendum.

Ego amicorum gloria magis etiam delector, quam mea ipſius; & inimicorum celebritate non uror, modo proſint aliqua bonis literis. C. 7. E. 73.

In foro, qui plus iuſto tollunt ædificium, ſuum commodum vicinorum incommodo comparant, & alienis damnis

damnis ipſi πλεονεκτοῦσιν. Hic è diverſo: & qui lumini officit alieno, beneficio iuvat, non damnum dat: & cuius lumini officitur, non ille quidem minus habet lucis, ac fortaſſis aliquãto plus, ſed quod habet, id iam minus eminet. C. 7. E. 73.

Inanæ gloriæ ſtudium nocet.

Excute animum ipſe tuum; de quo meum non eſt iudicare, ne quid eſſet corruptum ira, aut odio, aut inani gloria; quæ in mediis etiam pietatis officiis ſolet inſidiari. His enim qui obnoxius eſt affectibus, non videtur idoneus præco philoſophiæ Chriſtianæ. C. 2. E. 4.

Gloriæ tædium.

Etenim, ut iuvenis nonnihil tangebar gloriæ ſtudio, atque id ſane leviter: ita nunc nihil malim, quam quicquid eſt hoc nominis, quod ſolum mihi præmiũ mea ſtudia retulere, (nec id tamen parum invidia multa corruptum, fermentatumque, ut paullo plus aloes ſit, quam mellis,) vel deponere, ſi detur, vel abjicere. Cent. 7. E. 73.

Gloria allevat laborem.

Quanquam in diem fructum huius gloriæ mihi promitti malim quam nunc repræſentari, fit tamen nihilo ſecius, ut quadam aura famæ ſinuari vela noſtra in curſu gaudeamus, utque gloriolæ afflatum, quantumvis tenuem, captantes, noſtrum levari laborem in contentione ſentiamus.

Vide etiam Fama & Laus.

Gratitudo & Ingratitudo.

Opera bona Ethnicorum illuſtriora quam Chriſtianorum.

NUnquam antehac expertus ſum magis verum eſſe quod ſcribit Auguſtinus: Ethnicorum benefactis acriores addi ſtimulos ad virtutem, quam noſtratium; cum ſubit animo, quam turpe ſit, non ea perſpicere pectus Euangelica luce illuſtratũ, quæ perſpecta ſunt iis, quibus ſola naturæ ſcintilla prælucebat, non præſtare nos, qui ſub Chriſti vexillis milita-

mus

mus pietati, qui ſtipendium immortalitatis ab eodem expectamus, quod præſtiterunt ii, qui nihil hominis à rogo ſupereſſe, aut ſuſpicari ſunt, aut plane crediderunt.

Virtuti parum grati homines.

Nam quod meis laboribus parum gratam vides hanc ætatem, erit fortaſſe minus ingrata poſteritas: & hoc meis fatis potius imputa, qui videor habere quiddam cum Hercule commune, ut de re minima magnifice loquar, qui ſuis laboribus nihil aliud ſibi peperit quam invidiam, cuique cum excetra poſtremus erat conflictus multo duriſſimus. Cent. 6. E. 5.

Hiſtoria de ingrato hoſpite.

Philippus Macedonum Rex, Alexandri Magni pater, ſed veris animi dotibus utcunque laudato filio major, inter bonos Principes numeratur, ſed nulla re celebrior, quam æquitate civilitateque morum. Is habebat militem manu fortem, ſed animo

pravum, cuius in multis expeditionibus utilem expertus operam, ſubinde ex præda aliquid illi virtutis cauſſa donarat, & hominem venalis animæ crebris autoramentis accenderat ad rapinas, non aliter quam ex fera canibus aliquid extortum objicitur, quo ſint acriores in venatu. Hunc militem, forte navi fracta, in poſſeſſionem cuiuſdam Macedonis tempeſtas impulerat. Quod ubi nunciatum eſt Macedoni, collegit hominem, refocillavit ſemianimem, multiſque diebus ſumma cum humanitate tractavit. Poſtremo diſcedentem inſtruxit viatico. Interea miles crebro dicebat hoſpiti ſuo, Referam tibi gratiam, videre tantum mihi contingat imperatorem meum. Et quod pollicitus eſt præſtitit: venit ad regem, naufragium expoſuit, auxilium tacuit. Ac protinus petit à rege prædium illius Macedonis à quo receptus, recreatus, ſanatus, & viatico adiutus fuerat: commentus eſt non-nihil cauſſæ adverſus hominem bene meritum. Hoc erat referre gratiam promiſſam. Favebat rex ſtre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

nuo militi, miſerebatur naufragi, credidit ingrato. Quid multa? Donavit quod petebatur. Expulſus Macedo non tulit tacite hoſpitis ingratiſſimi perfidiam. Regi per literas breves, ſed liberas, rem omnem ſignificat. At rex optimus id factum nihilo levius tulit, quam is qui fuerat expulſus: nihilque moratus, Pauſaniæ, id erat militi nomen, mandat, ut è veſtigio reſtituat hominem in priſtinam poſſeſſionem. Quid præmii debebatur impio militi, ingrato hoſpiti, avidiſſimo naufrago, impudenti poſtulatori? Inſcribi oportuit fronti illius ſtigmata, ingratum hoſpitem teſtantia. His modis peccant & æqui Principes, præſertim in bello. Hinc Seneca: *Multa*, inquit, *reges in bello, præſertim opertis oculis, donant. Non ſufficit homo iuſtus armatis cupiditatibus. Non poteſt quiſquam eodem tempore & bonum virum & bonum ducem agere. Quomodo tot millia hominum inſatiabilia ſatiabuntur? Quid habebunt, ſi ſuum quiſque habuerit?* C. 3. E. 4.

Vide etiam Beneficium.

Gubernator.

MAri tranquillo navigare non eſt difficile; ſed magna tempeſtas requirit artificem, qui rectum teneat clavum. C. 10.E. 83.

Magni tumultus prudentem requirunt gubernatorem.

Interim gratulari libet, ampliſſime N., quum tuæ Celſitudini, tum vero magis ipſi ditioni regiæ, cui tantis in procellis, tantaque rerum omnium tempeſtate, contigerit egregius gubernator, qui non ſolum autoritate, verum etiam arte, prudentia, conſilio valeat inconditos horum temporum motus componere. C. 3.E. 26.

Facta gubernatorum eorum officio reſpondeant.

Etenim ſi hiſtriones habet ſollicitos, quomodo ſuſceptæ fabulæ, quomodo theatro reſpondeant: quanto magis curæ debet eſſe magnatibus, ut dignitati ſuæ, ut orbis expectationi reſpondeant? Quocirca quem pluribus titulis ornavit fortuna, hoc impenſius enitendum eſt, ut ſorti lu-

crum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

crum reſpondeat. Non ita magnum eſt, dignitatem ampliſſimam ſuſcipere: ſuſceptam tueri, ac ſuſtinere, longe difficillimum eſt. Recte dictum eſt illud: *Pulcrius eſſe nonnunquam, hominem meruiſſe, quam obtinuiſſe.* At longe pulcherrimum arbitror, dignitatem ampliſſimam citra ambitum aſſequutum eſſe, ac ſuſceptæ ſic modis omnibus reſpondere, *ut non tu per illam illuſtris, ſed illa per te videatur illuſtrata.* C. 1. E. 52.

Vide etiam Reges, Principes, & Magiſtratus.

E.

Hæreſis, Hæreticus.

Cavendum ne erroris unius odio devolvamur in alium.

NOn inficior, execrandam hæreticam pervicaciam, ſi ſanari non poſſit. Sed illud interim cavendum, ne erroris unius odio devolvamur in alium errorem, eamque ſervemus animi moderationem, ne ſimultas nobis

perſuadeat, eſſe pravum, quod rectum eſt: eſſe dulce, quod amarum eſt, & contra. Id ſi nulli fere veterum non aliqua ex parte accidit, equidem non deprecabor hominis ocioſi notam, qui hæc admoneam. Tertullianus, dum nimis acriter pugnat adverſus eos, qui plus ſatis tribuebant matrimonio, delatus eſt in alteram foveam, damnans, quod Chriſtus approbavit, & exigens, quod Chriſtus non exegit, ſed ſuaſit. Hieronymus tanto ardore pugnat adverſus eos, qui matrimonium efferebant, cum iniuria virginitatis, ut ipſe ſub iniquo iudice vix poſſit ſuam tueri cauſſam, ſi reus fiat parum reverenter tractati coniugii ac digamiæ. Montanus dum ardentius oppugnat illos, qui paſſim dignis & indignis aperiebant Eccleſiæ fores, plus ſatis laxata ſeveritate diſciplinæ Eccleſiaſticæ, in diverſum incidit malum. Divus Auguſtinus adverſus Pelagium toto ſtudio dimicans, alicubi minus tribuit libero arbitrio, quam tribuendum putant, qui nunc in ſcholis regnant Theologicis, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Hilarii tot errores ſatis noti ſunt, &c. Præf. in Hilarium.

Hæretici ſemel conceptam opinionem pertinaciter plerumque tuentur.

Nullum illic iudicium eſſe poteſt, ubi tam impotens eſt odium. Semper quidem ventilandus eſt gladius ſermonis Euangelici adverſus omnes errores impios, & omni, quod aiunt, pede ſtandum adverſus hæreſes ſuppullulantes; Sed illam oportet eſſe primam curam, ne reperiatur in nobis, quod in aliis inſectamur: deinde, ne corrupti privatis affectibus, quod bonum eſt, dicamus malum; quod dulce, amarum: quod lucidum, tenebroſum. Eſt enim hoc pertinaciæ pleriſque mortalium ingeniis inſitum, ut quod ſemel, quocunque caſu, pronunciaverint, nunquam tueri deſinant, etiamſi compererint, ſeſe perperam pronunciaſſe. Primum pudor obſtat: is per contentionem proficit in pervicaciam, pervicacia tandem exit in rabiem: ita fit, ut dum utrinque crudeſcit pugna, utrinque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

veritas amittatur. Præf. in Hilarium.

Schiſmaticus error.

Schiſmaticus error dicitur, ſi quis Pontifici Romano nonnihil detrahat autoritatis. Cæterum quur nemo commovetur, quum huic quidam plus nimio tribuunt, inſigniter impudentes & turpiter adulantes? Si diſplicet falſitas, cur non ubique diſplicet? Denique quur aſſeverans virginem matrem immunem à peccato originis, apud Dominicales hæreticus eſt, apud Scotiſtas orthodoxus? An non hæc palam teſtantur corrruptum iudicium? An iſtud eſt ſermonem divinum ὀρθοτομεῖν? nam verbo Paulino libenter utimur. Sit igitur purus ac ſimplex eius oculus, qui parat ex oculo fratris feſtucam ejicere: ſemperque nobis ob oculos verſetur illius lenitas, qui quum ſolus omnium vacaret omni errore, tamen non extinguit linum fumigans, nec baculum fractum comminuit. Præfatione in Hilarium.

Hære-

Hæretici inficiunt vineam Domini.

Hæreticos videmus, ceu noxias herbas plus nimio ſylveſcentes, Dominicam vineam, in qua tu pro viribus operam exerces, infeſtare: adeoque iam gemmis ipſis palmitibuſque officere, ut periculum ſit, ne, ſi amplius coaluerint, legitimas ſtirpes perurant vitio ſuo atque enecent. C. 3. E. 46.

Hæretici tolerandi, minus vero ferro aut flammis tollendi.

Veteres Eccleſiæ Patres ad hæreſes conficiendas, non vi, non armis, non copiis, non carceribus, aut incendiis uſi ſunt, ſed ſolo gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei: atque armis Apoſtolicis tot victorias, tot triumphos pararunt Eccleſiæ Chriſti. Dicas, illos paterna maternaque viſcera erga cunctos gerere, malos parturire ut renaſcantur in Chriſto, imbecilles veluti gallinam ſub alis fovere, ne pereant, bonos provehere, ut adoleſcant. Sic obiurgant improbos, ut ſemper vino ſeveritatis admiſceant oleum lenitatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tis. Nihil eſt uſquam tam auſterum, quod non ſpiret Chriſtianæ Charitatis dulcedinem, quæ, iuxta Paulum, omnia ſuffert, omnia ſperat, omnia credit. Præfatione in Auguſtinum.

Hæretici docendi ſunt ac ſanandi, non ferro aut flammis cruciandi.

Olim audiebatur Hæreticus etiam cum reverentia, id quod ex Auguſtini libris palam eſt, & tamen tum temporis hæretici convicti, & in errore perſiſtentis pœna nihil aliud erat, quam ſemotio à communione orthodoxorum. Nunc nulla proſcriptio ſævior eſt, quam hæreſis crimen. *Certe mihi videtur humanius eſſe, ſanare, quam extinguere.* Olim pro convictis etiam maleficis intercedebat epiſcoporum autoritas. *Tantum abeſſe debent Eccleſiaſtici viri à perdendi libidine.* Auguſtinus pro Donatiſtis, qui haut ſcio pernicioſiores ne fuerint hæretici, an ſæviores latrones, quos ſciebat inſidiari ſuo capiti, apud Imperiales præfectos intercedebat, ne ſæviretur in illorum corpora. *Nimirum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

rum, vir optimus, *eos reſipiſcere cupiebat, perire nolebat: Supereſſe volebat, qui poſſent reſipiſcere: & ſupereſſe volebat etiam cum ſuo periculo.* C. 1. E. 80. C. 2. E. 4.

Vide etiam Error.

Hoſtis, Inimicus.

Hoſtis etiam imbecillis metuendus.

NIhil in bellis pernicioſius, quam hoſtem, quamvis imbecillum, contemnere. C. 4. E. 58.

Hoſtes ut vincantur.

Concordia mutua, ſtudio proficiendi, & morum civilitate, vinceris quicquid eſt hoſtium feliciſſime. C. 5. E. 81.

Inimicus amatur, ut melior fiat.

Diligendus eſt inimicus, ſed in hoc, ut fiat alius. Non amat autem, qui ſinit impune peccare, ſi queat obſiſtere. Quo vehementius amat pater, hoc acrius cohibet peccantem filium. C. 9. E. 27.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Comitas ſolvit inimicitias.

Nonnunquam graves inimicitias comis appellatio ſolvit. Et verum eſt illud Græcorum proverbium : Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε.

Inimici ſunt graves cenſores.

Aliud eſt probari ab amicis , aliud iudicari ab inimicis , qui nodum etiã in ſcirpo quærunt. Cæcus quidem eſt amor vehemens , at multo cæcius odium : ſed *ingenium hominis multo propenſius eſt in odium , quam in amorem.* C. 2. E. 84.

Mutatio vitæ finit plerumque inimicitias.

At ego, quendam olim capitalem hoſtem ad ſummos honores evectum, etiam gaviſus ſum ; quod ſæpenumero fiat, ut magnæ dignitatis acceſſio, ſive per contemptum adverſarii , ſive quia non vacat per negotia , finiat contentionem : quod in Adriano ferunt uſu veniſſe : qui, factus Imperator, forte obvio , quicum acres exercuerat inimicitias , nihil aliud dixit, quam, *Evaſiſti.* C. 6. E. 88.

Boni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Boni diligendi, mali tolerandi.

Nos pure Chriſtianeque diligamus bonos, malos toleremus, ſi vinci nolint, ne benefactis quidem, Reperient aliquando ſimiles labra lactucas: Continget malo nodo malus cuneus: &, *dum fragili quærunt illidere dentes, illident ſolido.* C. 8. E. 23.

Vide etiam Amicitia.

I.

Impietas, Vitium, Scelus.

Impietatis arbor.

Qualis eſt arbor, tales ſint fructus oportet. Radix impietatis eſt peſſima; livor, odium, ulciſcendi rabies: Rami, improbitas, malitia, calumnia, impudentia, vanitas. Hi quos fructus porrigent niſi venenatos? C. 3. E. 12.

Improbi infeliciſſimi.

Probi feliciſſimi.

Qui ſe totos dediderunt impietati, etiam

etiam in ſumma felicitate ſunt infelicissimi: contra, qui ſe plena fiducia Chriſto tradiderunt, in ſummis quoque cruciatibus ac mortibus ſunt feliciſſimi. C. 3. E. 64.

Quidam fatali rapiuntur vitio.

Eſt aliquod hominum genus, quod fatali rapitur inſania: & adeo fatali, ut non niſi extremo fato tolli poſſit. Nam licet ſalutifera adſit medicina, & aſſidens medicus hortetur, ſeque ut curent ſuadeat, nolunt tamen venenum, quod imbiberunt, evomere. Cent. I. E. 50.

Corruptela mundi.

Video, res humanas ſic undique corruptas, ut nullis unquam ſeculis exiſtimem plus licuiſſe impudentiæ, plus licuiſſe ſtoliditati, plus licuiſſe ſceleri.

Et periculum eſt, ne publica morum corruptela, cui nemo non fatetur opus fuiſſe publico remedio, ceu peſtis exagitata, magis ac magis ſeſe confirmet.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Ad impietatis crimen non obtice-ſcendum.

Ad alia convitia obticeſcere, fortaſſe lenitas eſt , verum ad impietatis crimen eſſe mutum, impietas eſt, ſi conſcientiam habeas à crimine liberam. C. 4. E. 58. C. 3. E. 51.

Vide etiam Pietas.

Ingenium.

Eximiorum ingeniorum laus.

EXimiis ingeniis ſæpe vel viam indicaſſe, maximus profectus eſt.

Ingenii vena non elegans eſt modo, verum etiam dives ac benigna.

Ingenii N. fæcunditas ea eſt, eaque ubertas doctrinæ, & copia, quæ in omnes bonas fruges ſemper reſtibilis ſit: nec alia atque alia identidem lectione, velut novis ſubinde riguis, indiget. C. 4. E. 27.

Homo tam capaci, tam alto, tam verſatili ingenio præditus, in nulla non officia Muſarum non expolitus, grandiſſima quæque opera nunc ſuſcipere debet. C.4.E. 27.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Geſtientis eſt iſta ingenii culpa, ſtylo nimium indulgentis, ſeſeque paſcentis opere, non animi vitium ſibi ultra vires imperantis. Cent. 4. E. 27.

Ita eſt humanum ingenium; citius ducitur civilitate, quam auſteritate pertrahitur. C. 1. E. 56.

Ingenii nocumenta.

Defuerat tum animi vacuitas miſeriis aulicis cooperto: elanguit iudicii acrimonia, & vis ingenii, ſi quod unquam fuit, ſtudiorum, atque eo amplius, intermiſſione. C. 4. E. 86.

Hac regio tametſi miteſcit in dies: tamen nondum omnino exuere poteſt ſylveſtre ingenium. Et habet antiqua barbaries pertinaciſſimos ſuæ factionis propugnatores. C. 2. E. 4.

Generoſa ingenia.

Generoſa ingenia doceri cupiunt, cogi non ferunt. Docere, Chriſtianorum & Theologorum eſt; cogere, tantum tyrannorum. Cent. 2. Epiſt. 4.

Malis ingeniis bene uti.

Non mediocris eſt prudentia, ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

lis ingeniis bene uti, & ex noxiis animalibus utilitatem capere. Cent. 3. E. 13.

Suum cuique pulcrum.

Sic eſt hominum ingenium, ſuis quiſque ſtudiis blanditur, minimum tribuens his, in quibus intelligit ſibi nihil laudis eſſe ſperandum. C. 2. E. 84.

Quiſque in his ſe exerceat, ad quæ à natura aptus eſſe videtur.

Ad hominis utilitatem plurimum refert, ut in teneris annis ad hoc quiſque inſtitutum applicetur, ad quod videatur à natura compoſitus. C. 19. E. 79.

Male nata & educata ingenia.

Sicut inter aves nonnullæ ſunt obſcænæ, ſemper male occinentes: ita quædam male nata & peſſime educata ingenia, nunquam deſinunt bonis allatrare: horum voces ſinamus præterfluere; eaque æſtuationibus ſuis relinquamus. C. 5. E. 56.

Vide etiam Artes liberales.

Iniu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Iniuria, convitium.

Iniuria negligenda.

VEre magni eſt animi, quaſdam iniurias negligere, nec ad quorundam convitia habere vel aures, vel linguam. Plus enim valet obſequium & cordata blandiloquentia, quam animus præceps & impotens. C. 4. E. 43.

Nullum verius eſt ſublimis animi argumentum, quam quaſdam iniurias negligere, quaſdam ignoſcere, etſi non promeretur is, qui læſit, certe Reipublicę condonare. Cent. 10. E. 35.

Vide etiam Calumnia, & Obtrectatio.

Innocentia.

NEque pietas, neque religio, neque mores, neque tranquillitas publica, meis literis læditur. Innocentiam præſtare poſſum, linguas hominum in manu non habeo. Cent. 8. E. 94.

Invidia, Livor.

INvidia ſemper arduas magnificaſque res comitari ſolet. Centuria 4. Epiſt. 2.

Eximios labores invidia comitatur.

Non eſt novum, vetus eſt uſus, ut, qui laboribus Herculanis magnam aliquam Reipub. conferunt utilitatem, cum excetra colluctentur. Quanquam hæc hydra ſolet acrius in illos ſibilare, qui vel novam, vel inſolitam aliquam commoditatem afferunt, vel veterem inſtaurant, ac revocant. C. 9. Epiſt. 1.

Invidia, quavis excetra nocentior, egregiis conatibus ſemper obſibilat. C. 1. E. 22.

Invidiæ ſemper virtus inſignis fuit obnoxia. C. 4. E. 2.

Invidia, non ſecus atque umbra lucem, egregios conatus ſolet comitari. C. 1. C. 49.

Nemo liber ab invidia.

Ea ſunt tempora, ut ne tum inſignis quidem naturæ bonitas, tum inaudi-

ta morum ſuavitas, poſſit omnem ef-
fugere invidiam. C. 5. E. 21.

Ita ferunt tempora, quieti ac virtu-
ti inimica, ut citius invenias qui ex-
agitent, quam qui ex animo faveant.
C. 10. E. 70.

Quæ invidiam omnem ſuperant?

Mediocris felicitas livori obnoxi-
eſt. Cæterum iuventus pudica, divi-
tiæ ſine luxu, nobilitas ſine ſupercilio
morum integritas cum erudition-
non vulgari coniuncta, ſuperant o-
mnem invidiam. C. 9. E. 20.

Invidorum contumeliis feliciores eſſe ſolemus.

Etiam atque etiam memineris, t-
longe feliciorem eſſe contumeliis in-
vidorum, quam laudibus amicorum
quas nunquam tam ægre ferrent iſt-
niſi certo certius cognoſcerent, te e-
ruditione ac probitate immortalit-
tem etiam viventem induiſſe. C.
E. 94.

Invidorum ſupplicium.

Invidi abunde ſatis ſupplicii vide-
tur habere, quod & ſtultiſſimi ſunt,
invidentiſſimi, quod utroque miſer-
ni

mi. An gravius ullum ſupplicii genus excogitari poſſit invidentia? *quæ ipſa ſui carnifex eſt, atque* , ut poeta dixit, *ſupplicium ſuum*. Quare Epigrammaticus ille & docte, & facete, invidentiſſimo cuidam nebuloni, eam ipſam invidentiam, tanquam extremum malorum, imprecatus: *Omnibus*, inquit, *invideas, invide; nemo tibi*. C. 4. E. 6.

Invidia invidis tormentum.

Quid habet invidus quod non miſericordia potius, quam invidia ſit dignum, ſi miſericordiam meretur obſtinata malitia? Quas furias in illo tot ſcelerum conſcio pectore ſævire remur? Quæ illic ſtridere verbera, quas intentari faces, quos ſtimulos impingi? *Pœna autem vehemens & multo ſævior illis, Quas aut Ceditius gravis invenit, aut Rhadamanthus.* Recte eſt & hoc ab æquiſſimo rerum autore comparatum, *quod ſe iudice nemo nocens abſolvitur.* Hi ſunt æterni cruciatus, quos Poetæ apud inferos exerceri magno ingenio finxerunt. Quare ſi ægritudini vindicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mederi poteſt, iam omni dolore leva-
ti eſſe deberemus. C. 4. E. 6.

Vide etiam Calumnia.

Ira, indignatio.

FAcile placatur, qui nolens iraſcitur: imo, qui nec iraſcitur quidẽ, niſi ſuis fatis. C. 4. E. 58.

Ne omnem in me iram tuam derives, etſi nondum plane indignationem illam devoraſti, vel devoratam nõ concoquiſti, ne tu reliquias in me regeras, & expuas. C. 4. E. 59.

Gaudeo te ſtomachum perpurgaſſe, ut purus putus N. ad nos tandẽ tranſeas. Itaq; ſi quid etiã in imo ſubſedit, excute, & te totum perpurga, quando illa catapotia, ut ſpero, epiſtolæ meæ voraſti.

Stomachum antehac aloe fortaſſe immodice temperata perpurgavi, ſic etiam aures aceto poſthac eluere ſtatui, ne quemvis obtrectationis aut querimoniæ nuntium non excuſſum admittant. C. 4. E. 83.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Iraſci vitiis hominum, hone-ſtum eſt.

Si contumelia eſt taxare in genere
nortalium vitia, cur in publicis con-
ionibus depingunt & evulgant arca-
iorum flagitiorum myſteria? quod
amen à me nuſquam eſt factum. Por-
o ſicubi videor ſtomachantior, ex-
endere decuit, unde ſtomachus ille
aſceretur. *Sævit in Turnum Æneas,*
ed pietati datur, quod ſæviit. Pallan-
is occiſi baltheus, vicit nativam Æ-
eæ clementiam. Videbam, ſacroſan-
tos Eccleſiæ doctores, partim pro
ntiquatis & obſoletis haberi, habe-
i depravatos, confuſos, conſpurca-
os: Videbam, Euangelicā doctrinam
æne obrutam commentiunculis ho-
ninum, & huius libros mendarum
epribus ac zizaniis obſitos. Nimi-
um hic pietas, non ingenium me ve-
ementem fecit. A tam profundo le-
hargo non poterat leni placidaque
oce mundus expergefieri. Si quid
gitur hic ſtomachatus ſum, non ad-
nodum me pœnitet. Ubi vero vi-
eor immoderatius incanduiſſe, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ties privatam iniuriam à me depello?
Malim hoc animo prædiתus eſſe,
quam iſtorum adſimilis, qui ad Chri-
ſti iniuriam lenes & placidi, tantum
non inſaniunt, ſi de privato lucro, ſi de
gloria vel unciolam detrahas. C. 4.
E. 92.

Iudæi.

Iudæorum converſio.

VEreor ne noſtri mores partim in
cauſſa ſint, quo minus Turcæ
Mahumetanti, Moſchovitæ, Græci, &
ſi quæ ſunt aliæ nationes vel ſemi
Chriſtianæ, vel Schiſmaticæ, ſeſe ad
iungant ovili Chriſti, quo minus Iu
dæi reſipiſcant à ſua cæcitate, qua to
iam ſeculis detinentur. Quos equiden
demirabor, ſi tam dilucidæ Chryſo
ſtomi rationes, ſi tam urgentia ſcri
pturarum teſtimonia, non ſaltē hu
adigant, ut pudeat pigeatque tam diu
tinæ calamitatis. Apoſtolo Paulo ho
debet infelix hominum genus, quo
adhuc ſupereſt quod extat ſemina
rium unde poſſint reſtitui. Is enin

ad Rom. 11. ſpem bonam nobis fecit, fore, ut aliquando reſipiſcentes agnoſcant nobiſcum verum Meſſiam, & fiat unus Paſtor & unum ovile. In hanc ſpem ſervantur à nobis. *Nolim* enim, inquit, *vos ignorare, fratres, myſterium hoc, ut ne ſitis apud voſmet ipſos elati animo, quod excæcatio ex parte Iſraeli accidit, donec plenitudo gentium advenerit: & ſic totus Iſrael ſalvus erit.* Sicut ſcriptum eſt: *Adveniet ex Sion, qui liberet, & avertat impietates à Iacob.* Ac mox: *Quemadmodum & vos quondam increduli fuiſtis Deo, nunc autem miſericordiam eſtis conſecuti per incredulitatem illorum: ſic & iſti nunc increduli facti ſunt, ex eo quod vos miſericordiam eſtis adepti, ut & ipſi miſericordiam conſequantur.* Rurſus in eodem capite docet. Iudaicæ gentis ruinam non eſſe deſperabilem. *Num ideo*, inquit, *impegerunt, ut conciderent?* Abſit. *Sed per lapſum illorum ſalus contigit gentibus, in hoc ut eos ad æmulandum provocaret. Quod ſi lapſus illorum divitiæ ſunt mundi, & diminutio illorum divitiæ gentium,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quanto magis plenitudo illorum? Vobi enim dico gentibus, quatenus ego quidem ſum Apoſtolus Gentium, miniſterium meum illuſtro, ſi quo modo ad æmulandum provocem carnem meam, ut ſalvos reddam nonnullos ex illis. Si Iudæis à Chriſto deficientibus nos recepti ſumus, ut illos viciſſim ad æmulationem provocemus, conandum eſt ut in omni vita noſtra reſplendeat veritas, puritas, & ſynceritas Euangelica. Glorificemus & nos Euangelium noſtrum. Id quidem in primis eſt Epiſcoporum ac ſacerdotum, qui dicuntur Angeli Domini, ex quorum ore populus requirit legem Dei ſui: omnis tamẽ Chriſtianus pro ſua quiſque portione glorificare poteſt Euangelium, ſi ſpretis iis quæ ſunt ſuper terram, converſationem habeat in cœlis. Sic enim futurum eſt, ut Turcæ ſimul & Iudæi, videntes opera noſtra bona, glorificent patrẽ noſtrum, qui in cœlis eſt, cupiantque in tale conſortium adſcribi. Præfatione in Chryſoſtomum.

Iudicium, Iudex.

DEmiror, deoſculor, amplector, ſuſpicio tuum iſtud tam acre, tam exactum, tam celebre, tam præſens, tam ſibi conſtans iudicium.

Iudicia debent eſſe libera.

Ut palatorum, ita ingeniorum ſemper fuere diverſa iudicia, nec ideo non cuique libera. C. 5. E. 41.

Iudicio, non animi impetu agendum.

In rebus agendis conſueſcas iudicio potius quam animi impetu duci. Si quid offendes, ſtatim diſpice, ſi qua mederi poſſis, aut ſi qua minui malum: Id rectius diſpicies tranquillus, quam commotus. Si quid eſt remedii, utere: Sin minus, quæſo te, quid boni affert ira, aut mæror? niſi quod malum tuapte culpa conduplicas. Cent. 4. E. 43.

Iudices quales eſſe debeant?

Iudicum & iudicia oportet eſſe graviſſima, & mores quam maxime ſedatos, & ab omni ſuſpicione ſtultitiæ, invidentiæ, avaritiæ, ambitionis,

odii, adulationis, cæterarumque cupiditatum, quæ nobis iudicium adimunt, remotos. Centuria 2. E. 4.

Sic natura comparatum eſt, ut nonnunquam in bonis, ac magnis etiam viris, plus valeat affectus, quam iudicium.

Iuſticia, Æquitas.

ÆQuitas eſt moderatio iuris ab humanitate proficiſcens: & quod æquiſſimum eſt, id recedit potius à iuſticia: & quod iuſtiſſimum eſt, parum eſt æquum. Centuria 10. E. 22.

Domus iuriſconſulti.

Domus iureconſulti, ut Cicero vult, eſt totius oraculum civitatis.

L.

Labor, Cura, Sollicitudo.

CUræ & negotia, umbra ſequaciora, me comitantur quoquo gentium, locorumque.

Ætas, tempus, rerum uſus, multa afferunt hominibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Bene fortunabit tuos conatus, mihi crede, is, qui ad hoc muneris te tot egregiis dotibus inſtruxit. Qui pectus veræ pietatis amore flagrans dedit, qui linguam dedit eruditam, ut diſſipes, ut evellas, ut plantes, non deerit iſta conanti, præſertim ſi non alio ſpectes, quam ad Chriſti lucrum. Cent. 1. E. 56.

Conſultius eſt, ſarcinam maiorem abjicere, quam ſub onere iniquo concidere.

Minus infeliciter aggredi ſolet ardua, qui & libenter aggreditur, & ſuſcepti negotii pondus non ignorat.

Nullam ſarcinam tam gravem, tam moleſtam inieceris, quæ mihi tua cauſſa non leviſſima, non etiam iucunda videatur.

Adnitar omnes ingenioli mei nervos intendere, omnem tentare venam, ſi quid forte grandius, & maximo N. dignum poſſit exſculpi.

Sic diſtrahor, partim his aulæ tumultibus, partim iniquitate fortunæ, nonnihil etiam ſtudiis, ut vix ſim apud me.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Ego tuarum & virtutum, & ſcientiarũ admirator ſum, adeo ut vix auſim te interpellare à tuis iſtis divinis occupationibus, frugiferiſque ſtudiis, in quibus te magno proventu bonarũ literarum quam feliciſſime abditum eſſe plane novi.

Quis eſt ager uſque adeo ferax, ut immodico cultu non exhauriatur? Ego hunc malignum ac ſterilem agellum tot iam annis aſſidua ſemente vexo, nec ulla lectionis ſtercoratione ſatrio, niſi tumultuariæ. Centuria 8. E. 54.

Si quando ridere libebit, imo ſi licebit, in tanto negotiorum agmine, quę tibi, *ut Horatianis utar verbis*, per caput & circum ſaliunt latus.

Laus, Laudare, Commendatio.

Nimium Laudantes, gravius lædunt, quam calumniantes.

GRavius lædunt amici ſupra modum laudantes, (ut qui invidiam laudato pariunt) quam inimici detrahentes. Nec enim ulla res eſt, quæ acrio-

acriores invidentiæ ſtimulos exci-
tet inter mortales, quam ſi quem im-
modice prædices. C. 7. E. 90.

At mihi nondum liquet, utri peius de me mereantur: illi ne prodigi, quorum candor me laudibus immodicis onerat, quas nec agnoſcere poſſim, niſi ſim aut egregie φίλαυτος, aut inſigniter impudens; an hi, quorum malignitas ſic me nudat, ut nihil omnino reliquum faciat. C. 7. E. 73.

Nec adhuc ſatis mihi liquet, utri peiorem gratiam debeam, eine qui me tam inimice laceravit, an illi, qui me publicitus apud populum nimis amice laudavit, hoc eſt, traduxit & invidioſum reddidit. Nec enim ulla res eſt, quæ acriores invidentiæ ſtimulos excitet inter mortales, quam ſi quem immodice prædices. Cent. 7. E. 73.

Unum penes aliud poſitum magis eminet.

Matronæ callidæ quo magis commendent oculis intuentium formam ſuam per ſe egregiam, pediſſequas parum formoſas ſecum ducere curant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Eodem conſilio pictores in tabulis umbras addere dicuntur, ſi qua velint inſignitius eminere.

Stulti Laudari volunt.

Sunt quidam ex eo hominum genere, qui ſe maluntalieno pede, quã ſuo metiri; qui nunquam in ſemet deſcendentes, nec quod in tergo eſt manticæ in pectus revocantes, toti ex aliorum ſuffragiis pendent, & pavi in morem ad adulantiũ voces ſeſe dilatant.

A viris Laudatis laudari, pulcrum eſt.

Ut enim, Horatianum ſequens inſtitutum, *Ventoſæ ſuffragia plebis* nunquam ſum aucupatus; quippe, quæ pari temeritate & probat & reprehendit: ita, à probatiſſimis viris laudari, pulcherrimum ſemper exiſtimavi, qui nec falſo quenquam pro ſua ſimplicitate velint laudare, nec poſſint pro ſua prudentia falli, quorum neque doctrina ſuſpicionem erroris, nec vita aſſentationis recipit. Centuria I. E. 2.

Com-

Commendatio & laus perſonæ.

Principem tuum arbitror invidia maiorem, non tantum ob eximiam ampliſſimi muneris dignitatem, verum multo magis ob ſingularem vitæ integritatem, ob eruditionem ea fortuna dignam, ob minime vulgarem prudentiam; quæ illi apud Cæſarem & optimos quoſque plus conciliant tum autoritatis, tum gratiæ, quod hæ dotes maiorum clariſſimis imaginibus commendantur. Excellentior itaque eſt ille, quam ut quiſquam canis auſit allatrare. C. 6. E. 20.

Vtinam hic N. tam eſſet commendatus, quam merentur hominis eximiæ dotes, ingenium promptum & expeditum, iudicium excuſſum, eruditio ſolida, & abſtruſa, lingua feliciſſima, mores candidi facileſque.

Ingenium velox, ac rapidum, dicendi aviditas inexplebilis, iudicium præſens & expeditum: quodque in hoc genere rarum eſt, nihil habet arrogantiæ, nihil bilis, nihil ſupercilii. Mira comitas, mira modeſtia. C. 8. E. 88.

Admiror & amo tot præclara Dei dona in te, prudentiam, vel Philoſopho dignam, caſtimoniam, temperantiam, pietatem, infractum animi robur, & mirum quendam rerum omnium fluxarum contemptum.

Næ tu protinus nominis tui fulgore, & oculos perſtringes omniũ, & quotquot ſunt uſquam, qui nunc illuſtres habentur, laudem obſcurabis. C.7. E. 73.

Promeruit N. ut in omnibus Baſilicis ὁλόχρυσος ſtaret; quanquam ille quidem, diutius victurus ſtatuis, in omnium eruditorum pectoribus conſecratus dicatuſque ſemper ſtabit. C. 7. E. 73.

D. Auguſtini Laus.

D. Auguſtinus ſolus præſtat omnes Chriſtiani ſcriptoris dotes; in docendo ſedulus, in redarguendo nervoſus, in exhortando fervidus, in conſolando blandus, ubique pius, & vere Chriſtianam ſpirans manſuetudinem. C.3. E. 47.

Vide etiam Fama & Gloria.

Li-

Libertas, Licentia.

NImium dulcis eſt mihi aurea libertas. Nimio emptum videtur, quicquid huius emitur diſpendio. C. 8. E. 13.

Alterius non ſit, qui ſuus eſſe poteſt.

De libertate fruſtra tibi blandiris: *Semel aulæ frenum momordiſti, ſeſſorem perferas oportet.* Quanquam eſt iſtud è Republica, ut homines eruditi ad publicam autoritatem functionemque pertrahantur. Dulce quidem eſt otium ſtudiorum; ſed homo non ſibi naſcitur tantum, verum etiam patriæ. C. 3. E. 19.

Nimia licentia.

Ita fit; quoties ſemel effractis repagulis, ſeſe in licentiæ campum effudit hominum temeritas, nullum facit inſaniendi finem, donec omnia ſecum involvat exitio. Centuria 2. E. 47.

Libri,

Libri, Bibliotheca.

NEque ulla cedrus fidelius ſervat à carie temporumque iniuria ſtudioſorum hominum monumenta, quam magnorum procerum autoritas. C. 1. E. 78.

Libri non fucati amici.

Quid rerum faciam, rogas? Amicis operam do, horum conſuetudine gratiſſima memet oblecto. Cum his me concludo in angulum aliquem: & turbam ventoſam fugiens, aut cum illis dulcia quædam muſſito, aut eos aliquid inſuſurrantes audio: cum his non ſecus quam mecum loquor. An quicquam his commodius? Arcana ipſi ſua celant nunquam, commiſſa ſumma cum fide continent, nihil foras, quæ liberius inter familiares effundere ſolemus, renunciant: Vocati præſto ſunt, invocati non ingerunt ſeſe: iuſſi loquuntur, iniuſſi tacent: loquuntur, quæ voles, quantum voles, quoad voles: nihil aſſentantur; fingunt nihil, nihil diſſimulant: vitia tua tibi libere indicant, nemini obtrectant:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ctant: aut iucunda dicunt, aut ſalutaria: ſecundis in rebus moderantur, conſolantur in afflictis, cum fortuna minime variantur: in omnia pericula te ſequuntur, ad extremos uſque rogos perdurant: nihil illis inter ipſos candidius. Committo ſubinde nunc hos, nunc illos, mihi aſciſcens, omnibus æquus. Cum his amiculis ſepultus deliteſco. C. 7. E. 12.

Libelli famoſi.

Qui tales emittunt libellos pluſquam famoſos, ſine loci, typographi, autoriſque vero titulo, nec famoſos tantum, verum etiam diſſidiorum & hæreſeωn diſſeminatores, etiam apud Ethnicos puniebantur capitis ſupplicio. C. 9. E. 74.

Lutherus.

SIc faveo Luthero, ut corrigi mallem, quam perdi, revocari, quam extingui, ſi quid erraret. Humanius enim eſt ſanare quam extinguere. C. 2. E. 14.

Lutherus eſt Antichriſti Chirurgus.

Hæc hominis intemperantia fecit, ut

ut inciperem de ſpiritu illius vehementer eſſe ſollicitus, mihique gratulari, quod in eam factionem nec blanditiis pellici, nec odiis protrudi potuerim. Non deſinam tamen optare lætum aliquem exitum huius tragœdiæ. Et forte meruit hoc mortalium impietas, ut per tales homines, perque tam ſævum Chirurgum curaretur, quando malagmatis, potionibus & emplaſtris ſanari non poterat. Spero tamen futurum, ut quos Deus afflixit rebelles, conſoletur reſipiſcentes. Solet enim nonnunquam populi ſui peccata per Philiſtæos & Holophernas & Nabugodonoſoras emendare, &, ut eſt omnium artifex, impiorum maliciam in Eccleſiæ ſuæ bonum, inque ſuam gloriam vertere. Sic & venena data nonnullis ceſſerunt in remedium, & interdum hoſtis gladius cum vulnere dedit ſanitatem a medicis deſperatam. Legimus & viperam complexu ſuo veterem ac deploratũ podagricum à morbo liberaſſe. Plus valet Dei bonitas, quam caſus. Morbus erat ingens & inveteratus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ratus, nec quicquam hic poterant levia vulgariaque remedia: datum elleborum, iam pridem torquens inteſtina totius orbis, adeo ut periculum ſit, ne pereat in remedio, quod multis accidit. Utinam Cœleſtis ille medicus dignetur ex his malis donare populo ſuo aliquid bonæ ſanitatis. *Charitas*, iuxta Paulum, *omnia ſperat.* Hanc ſpem ego nondum omnino depoſui, fretus nota Domini miſericordia, qui non ſolet ſuis iraſci perpetuo, ſed paciſci cum tentatione exitum, ut poſſimus ſuſtinere. C. 2. E. 92.

Optarim ex hoc mundi tumultu, quem Lutherus excitavit, velut ex amaro violentoque pharmaco, naſci bonam aliquam Eccleſiæ ſanitatem. C. 2. E. 51.

Quæ bene docuit, monuitque Lutherus, ſequamur, non quia ille monuit, ſed quia recta ſunt, & ſcripturæ divinæ conſentanea. Cent. 3. Epiſt. 42.

Utinam ex hoc amaro violentoque pharmaco, quod Lutherus mundo porrexit, naſcatur aliquid bonæ ſanitatis

tatis

tatis in moribus Eccleſiæ. Fortaſſe noſtri mores meruerunt tam inclementem Medicum, qui ſectionibus & uſturis curaret morbum. Cent. 2. E. 71.

Quid ſi morbi noſtri meruerunt tam inclementem correctorem, qui malum, nullis malagmatis aut unctionibus ſanabile, ſectionibus & uſturis ſanet; & Deus ita voluit abuti Luthero, quemadmodum olim abuſus eſt Pharaonibus, Philiſtæis, Nebuchodonoſoribus, & Romanis. C. 9. E. 32.

M.

Medicina, Medicus.

UT Deo, ita nec Medico talio reddi poteſt: à Deo vitam accepimus, à Medico tanquam recipimus: à ſummo illo rerum ſatore vivendi munus accepimus; id Medici cura tum ſervatur, ne pereat, tum reſtituitur, alioqui periturum. Quare equidem *virum Medicum, non unum pro multis numerarim*, ut ſcripſit Home-

rus,

us, ſed pro terreſtri quodam numine inter mortales habendum cenſuerim. C. 7. E. 18.

Deus auxiliatur etiam extremis morbis.

Quod conclamatum deſeruere Medici, tibi feliciter ceſſit. Si quidem ea res effecit, ut humanis deſtitutus præſidiis, totum te converteres ad eum, qui ſolus percutit & ſanat, occidit & vivificat. C. 6. E. 28.

Matrimonium.

CÆlibes, qui de Matrimonio præcipiunt, non minus mihi inſanire videntur, quam Philoſophus ille, qui coram Hannibale diſputabat, qui bello nunquam interfuiſſet.

Mulieres quædã, dũ puellæ ſunt, ſtatuto tempore gravidæ eſſe volunt, atque paullo poſt fœtificare gaudent; quarum filii imbecilles naſcuntur, nec diu vivere queunt.

Mores minus corrupti inter coniuges.

Coletus regis Angliæ concionator dictitare ſolebat, ſe nuſquam reperire mi-

minus corruptos mores, quam inter coniugatos, quod hos, affectus naturæ, cura liberorum, ac res familiaris, ita veluti cancellis quibuſdã conſtringerent, ut non poſſint in omne flagitii genus prolabi. C. 2. E. 22.

Vxor viris eruditis impedimento.

Non admodum prolixa vox eſt uxorcula, verum ea vox multa ſecum trahit. Omitto affectus uxorios, curam liberorum, ſtudium augendæ rei, aliaque permulta, quæ proficiendi intentionem remittunt, ac refrigerant: certe à collegii contubernio te ſemovet uxor. C. 5. E. 81.

Vide etiam Fœmina.

Magiſtratus.

IN data provincia proferas, exeras, explices eximias ingenii naturæque tuæ dotes. *Si quidem Magiſtratus*, ut habet Græcorum proverbium, *virum arguit, quemadmodum in bello dilucet boni ducis virtus, in tempeſtate naucleri peritia.* C. 3. E. 26.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ii demum idonei ſunt ad gerendum Magiſtratum, qui ad eum vi pertrahuntur.

Evaderet ad ſummam autoritatem, niſi ſic abhorreret ab aulis principũ, & Reip. muniis obeundis, qui tamen fortaſſis aliquando volens nolens eo pertrahetur. Quandoquidem Plato, qui non admittit ad tractanda civitatis gubernacula, niſi philoſophum, *negat idoneum gerendo Magiſtratui, niſi qui nolens ac detrectans ſuſcepit.* Cent.2. Epiſt. 60.

Eandem prope voluptatem animo perſentio, quam Lacon ille, qui quum ambiret in trecentum virorum numerum allegi, repulſus abiit alacer, ac ridens. Rogatus quid geſtiret: Quid ni gaudeam, inquit, in hac civitate trecentos inveniri me meliores? C. 6. E. 51.

Magiſtratus officium.

Magiſtratui eſt cavendum, ne, ut eſt hominum malicia, ſub prætextu religionis & aſſerendæ fidei, vexentur innoxii: neve, qui huic aut illi male volunt, aut fortunis inhiant, pu-

publicæ cauſſæ favorabili titulo abu
tantur ad privatas & impias cupidita
tes ſuas.

Iſta nimirum eſt bona Philoſophi pars, quam Plato requirit in his, qu Rempub. adminiſtrant, non ut ſo phiſtico more diſputent, de princ piis rerum, de infinito, de tempor de motu, de exhalationibus, dequ his, quæ humi gignuntur: quanquar ne hæc quidem ſcire indecorum e Principi: ſed ut habeat animum omn bus vulgi cupiditatibus ſuperiorem omniaque facta ſimul & conſilia ſu Reipub. commodis & honeſto me tiatur. C. 10. E. 49.

Vtrum Magiſtratum Philoſophia deceat?

Plato vero, quũ hactenus exiſtimet felices fore Reſpub., ſi aut Reges phi loſophiam amplecterentur, aut qu philoſophiam callerent, Rerum publi carum gubernaculis admoverentur non tam ſentit, diſciplinarum cogni tionem, quã, mentem optimis imbu tam, ſublimem, ac rebus humanis o mnibus ſuperiorem. C. 3. E. 75.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Ad eruditionem, ad pietatem, ad gerenda principum ac Reipub. ſplendida munia, frequenter evadunt parum appoſiti, qui libris ac diſciplinis inſenuerunt: nam umbris aſſueti neſcio quo pacto ſtupeſcunt, ac veluti glaucomate oculis oborto mentis vertiginem quandã patiuntur, quoties in pulverem ac ſolem, hoc eſt, ad civilia munia aſciſcuntur. C. 10. E. 79.

Vide etiam Gubernatores, & Principes.

Mendacium.

PLato quum Rempub. Philoſophicam ſomniaret, vidit, multitudinẽ abſque mendaciis non poſſe gubernari. Abſit à Chriſtianis mendacium, attamen non expedit omnem veritatem quovis modo prodere vulgo. C. 2. E. 71.

Vide etiam Veritas.

Medium

INter Chriſtum & Belial incidere medium, magna fateor eſt impietas. At inter Scyllam & Charybdim

medium tenere curſum, arbitror eſſe prudentiam. Præfat. in Cœlium.

Moderatio, Modeſtia.

QUi moderate ferre poteſt impietatis crimen, is leviter pius eſt.

Non ſolum Chriſto eſt gratius, verum etiam ad provehenda rectiora ſtudia conducibilius, aut moderatis rationibus placare reclamantes, aut certe cedere, donec temporis progreſſu, aut evaneſcat iſte ſtolidi pectoris impetus, aut ipſi reſipiſcant. C. 1. E. 56.

Monachi.

Monachi & Ieſuitæ tumultuum cauſa.

REs è peſſimis fontibus primum orta eſt: deinde peſſimis rationibus huc uſque provecta. Ex odio bonarum literarum & ſtoliditate Monachorum primum orta eſt hæc tragœdia. Deinde magnis convitiis, maliciosis conſpirationibus huc ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ſaniæ res progreſſa eſt. Centuria 1. E. 99.

Monachi nihil non audent facinoris. Exempti ſunt ab omnibus bonis legibus, errones ſunt, nec ullo loco conſiſtunt. Nec ferri iam poterant, nec moderatis remediis corrigi. C. 3. E. 28.

Monachi ſunt improbi errones.

Monachi ſurſum deorſum currunt ac recurrunt; per omnes terras ac maria volitant: non ſuo ſumptu, cum mendicitatem profiteantur, ſed pecunia emuncta corraſaque à viduis, quas demetunt, oneratas peccatis, ſpoliatis virginibus ſacris, fraudato denique genio ſimplicium fratrum, atque id ut noceant, ac viris de Repub. bene meritis labem aſpergant, & conſtantes ſcilicet habeantur, graveſque. C. 8. E. 23.

Monachi non in eadem urbe conſtant, quippe qui ſubinde præſepe mutant & paſcua, & ubicunque lautior fumat ac renidet culina, illuc demigrant. C. 8. E. 23.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Monachorum vita, vita fatuorum eſt.

Monachorum vita, fatuorum eſt vita potius, quam religioſorum, ac nolæ ſignum dormire, expergiſci, re dormiſcere, loqui, tacere, ire, redire cibum capere, deſinere paſtu, deniqu nihil non facere ad præſcriptum hu manum potius, quam ad Chriſti re gulam: nihil denique iniquius eſt quam inter tam inæquales æqualitas maxime cum illic ſæpenumero cœle ſtia ingenia, ac melioribus rebus na ta, ceremoniis & conſtitutiunculi humanis, aut etiam livore ſepeliren tur. C. 2. E. 22.

Monachi avari.

Monachorum ſub cucullis & men dicitatis nomine, deploratiſſima nonnunquam mentes latitant, into lerabili arrogantia, & extrema pecu niæ cupiditate flagrantes. Cent. 1. E, 13.

Monachis & ſacerdotibus fere pla cent ii, qui ſua doctrina plurimun commeatus convehunt in culinan potius, quam qui plurimas anima

aſſe

aſſerunt Chriſto. Cent. 2. E. 22.

Monachi mirum in modum amant ignem purgatorium, quod utiliſſimus ſit illorum culinis, qui ſuum negotiũ agunt verius, quam pietatis. Lib. 4. C. 3. E. 27.

+ *Ieſuitæ, Monachi & plerique alii non amore pietatis urgent confeſſionem auricularem*, ſed quod hinc auferant luculentam meſſem, dum regnant in ædibus divitum quorum ſecreta norunt, dum adſunt morientibus, dum arrodunt teſtamenta. C. 3. E. 42.

Quinam ſint vere Monachi?

Solitudo non æſtimatur numero convictorum, ſed ſeparatione malorum affectuum, alioqui nec Carthuſiani ſoli ſunt. Ubicunque adeſt hæc ſolitudo, ibi adeſt frequentiſſima ſodalitas. Ille feliciter ſolus eſt, qui nullius improbi convictu corrumpitur, qui nullos habet in animo tumultus affectuum inter ſe pugnantium, nec tamen cum Deo conſentientium. Hoc pacto licet & in principum aulis, & in publicis Magiſtratibus, & in mediis

+ Erasmus mortuus 11. julii 1536: ordo jesuitarum anno 1535 non constabat adhuc nisi novem viris, nec video quomodo hic cum monachis aliis co[...] [illegible] potuerit . . . .

hominum commerciis eſſe monachũ. Præfat. in Haymonem.

Vide etiam Mundus, & Theologia.

Monaſteria veteribus Scholæ.

In monaſteriis ſolis olim docebantur ſacræ literæ, ac iuventus ad pietatem inſtituebatur. Siquidem ſcholæ multis poſt ſeculis inventæ ſunt. Monaſteria vero ni fallor ea ætate dicebantur epiſcoporum ædes, in quas ſe recipiebant à popularibus feriati negotiis. Præf. in Chryſoſtomum.

Monarcha.

Monarcharum officium.

QUid autem magis decet orbis monarchas, quam cæteris antecellere prudentia? Prudentia vero, quę rebus periclitandis colligitur, non ſolum miſera eſt, quemadmodum vere ſcripſit ille, propterea quod magno multorum malo paratur, verum etiam diſpendioſa, ut plerunque ſero contingat. At iſtas moras nihilo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

magis fert Reſpublica, quam navis in mari periclitans nauclerum imperitum donec proficiat. Præſens enim periculum artificem iam promptum requirit. Itaque Monarchis non vacat ullam vitæ portionem amittere: nec pueros eſſe licet, etiam ſi ſint imberbes; animi canicies adſit oportet: ea non aliunde rectius colligitur quã ex Plinii opere, quod tanto compendio rerum docet univerſitatem. Mundum docet Plinius. Quid autem abſurdius, quam imperare mundo, & neſcire quid ſit mundus? Præfatione in Plinium.

Cæſar non eſt totius orbis Monarcha.

Cæſar, inquiunt, totius orbis novam Monarchiam molitur. Tota calumnia eſt in voce *nova*, quaſi fuerit unquam aliquis totius orbis Monarcha, præter Deum, quum hodie nondum totus orbis habeatur cognitus, nec ea pars, quæ cognita eſt, unquam uni paruerit.

Non hic diſputo de Cæſaris Monarchia, ſed ut intelligas, quam ſtoli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

dis argumentis illi ius adſerant Cæſaris. Quod ſol, inquiunt, eſt in cœlis, hoc Cæſar eſt in terris. Atqui iureconſulti, qui hanc inutilem contentionem cum aliis multis invexerunt, *Pontificem faciunt ſolem, Cæſarem Lunam.* Non abſimile eſt Papæ Gregorii IX. emblema: *Duo ſunt Luminaria magna; Sol, hoc eſt, Papa; Luna, hoc eſt, Imperator.* Equidem probarem argumentum de Cæſare, ſi, quemadmodum Sol indefatigabili motu, univerſum terrarum orbem luſtrat, illuſtrat & conſervat: ita unus homo poſſet ſingulis nationibus proſpicere. Deinde *Ariſtoteles*, inquiunt, *præfert Monarchiam Ariſtocratiæ.* Præfert, ſi quis inveniatur omnium optimus ac ſapientiſſimus: ſed monarchiam appellat non totius orbis, ſed ſuæ cuiuſpiam ditionis, veluti Cretenſium, Lacedæmoniorum, Athenienſium, &c.

Nec quicquam vetat, unius civitatis eſſe Monarchiam. Nam quod ex Homero ſolent adferre, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, de unius exer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

citus Imperatore loquitur, cuius tamen poteſtas non erat abſoluta, niſi in prælio. quod ipſum indicat Ariſtoteles. Sed *Chriſtus etiam*, inquiunt, *probavit autoritatem Cæſaris, Date Cæſari*, &c. Si Chriſtus docuiſſet in Sabaudia, & ſimili occaſione fuiſſet illi exhibitum Ducis numiſma, dixiſſet, *date Duci, quæ ſunt Ducis*, &c. C. 10. E. 22.

Monarchia totius orbis nulla.

Satis conſtat nullum imperium neque patuiſſe latius, neque manſiſſe diutius quam Romanorum: quamquam hoc imperium primitus penes ſenatum ac populum erat: nec ſubito, ſed paulatim ad unum ſumma rerum attracta eſt. Nec ſenatus tamen, nec Imperatorum quiſquam totius orbis Monarchiam tenuit. Nam prætorquam quod aliquot notæ regiones nunquam agnoverunt Romanum Imperium, non minima pars orbis tum erat ignota, quum prodigioſæ vanitatis haberetur Antipodum mentio, & terra ſic crederetur innatare oceano, quemadmodum ſi pila innatet a-

quæ, colle tantum aliquo prominente. Denique quum hodie reperiantur ignotæ terræ, quarum terminos nullus adhuc perveſtigare potuit, quum compertum ſit, eas eſſe immenſæ vaſtitatis. Sed imperii Romani maieſtas paulatim ad Euangelicæ lucis fulgorem, veluti Luna ad Solis ſplendorem elanguit.

Tandem barbarorum inundationibus extinctum eſt, ac multis poſt ſeculis Romani Pontifices reſtituerunt, ſed nomen verius quam rem. Quid enim aliud potuerunt? Certe eligendi ius à tumultuario milite ad certos principes recte tranſlatũ eſt, qui ſumma, ut par eſt, religione, nullo mercedis interventu darent orbi principem, quem ſcirent rebus humanis maxime fore ſalutarem. Etenim ſi tot legibus minaciſſimis cautum eſt, ne Abbas, aut Epiſcopus eligatur, vel pecuniæ vel cuiuſcumque ſiniſtri affectus corruptela, quanta oportet eos eſſe cautela, qui ſuis calculis dant principem tam late regnaturum? Alioqui longe præſtabilius erat naſci principem,

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quam per corruptelam eligi. Ergo ut boni civis eſt præſentem reipub. ſtatum nolle mutari, ita boni principis eſt, iis legibus, quibus ſuſcepit, adminiſtrare principatum. An vetus illud imperium, quale fuit olim, renovandum ſit, neſcio. Equidem non arbitror, quemquã eſſe cordatum virum, qui id optet, etiamſi votis liceat reſtituere: tantum abeſt ut, quod iam multis ſeculis maxima ex parte ſit antiquatum extinctumque, magno rerum humanarum tumultu, ſummaque Chriſtiani ſanguinis iactura, vindicandum ac renovandum videatur: præſertim cum inter Ethnicos etiam hoc animo repertus ſit Otho, ut potius duxerit ſpontanea morte vitam abrumpere, quam imperium tot hominum vita mercari, vir vel ob hoc ipſum dignus imperio, ſi fortuna virtuti faveret. An parum, ſuum quamque regionem habere dominum, niſi ſingulæ rurſus alium haberent dominum, conduplicata populi ſervitute, ſi ſumma rerum inciderit in principem improbum? Nec hæc dixerim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quod negem, optimum eſſe ſtatum Reip. Monarchiam, ſi modo is ad æterni numinis exemplum quantum potentia cæteris antecellit, tantundem vincat bonitate ſapientiaque: ſed partim quod, ut ſunt hominum ingenia, haut ſcio, an huiuſmodi quiſpiam poſſit contingere, partim quod, etiam ſi maxime contingat, vix arbitror, capacem eſſe tantę ditionis unius mortalis animum. Demum ut ſit, quando princeps, tam procul agens, puta Conſtantinopoli, cognoſcet quid agatur apud Æthiopas, aut Gangem, aut, etſi cognoverit, quando mittet ſuppetias? Etenim, qui vectigalibus exigendis tantum agit imperatorem, is quidvis potius eſt, quam imperator. Non admodum deſiderabit orbis Monarcham, ſi Chriſtianos principes inter ſe iunget concordia. Verus & unicus orbis Monarcha Chriſtus eſt, in cuius edicta ſi noſtri principes conſenſerint, ſub uno principe vere florebunt univerſa: ſin humanis cupiditatibus res gerentur, æterna rerum viciſſitudine ſemper flu-

ctuabimus, iactabimurque. Et tamen maximam huius felicitatis partem ipſi nobis præſtare poſſumus, ſi concordibus ſtudiis ad id, quod per ſe optimum eſt, contendamus. Præfatione in Suetonium.

Vide etiam Reges & Magiſtratus.

Monita.

Admonitio ad Literarum ſtudia.

FOrtuna, quæ dum eſt iniqua multorum generoſos conatus retardare ſolet, tuo ſubſervit ingenio, tum ampla, tum obvia. Aderit conanti Deus, qui in hoc ipſum te tantis naturæ fortunæque commodis ornavit, ut opulentæ ſorti dignam induſtria tua iungeres uſuram. Memineris, optimam ætatis portionem eſſe fugaciſſimam, nec unquam recurrere elapſam. C. 9. E. 78.

Habes domi unde duo præcipua quædam bona conſequi poſſis. Pietatem erga Deum, quæ vel ſola beatum reddit hominem, ac liberalem eruditionem

in omnem vitam uſque, magno tum uſui, tum ornamento futuram, non tibi modo, verum etiam genti tuæ, licet imaginibus clariſſimæ, totique patriæ. Non parum decoris addes generi tuo, ſi huc contenderis, ut pietate boniſque literis nobilior ſis, quam maiorum ſtemmatis. Tum enim licebit eam ſperare felicitatem, quam Plato ſolet optare, quum principum filii, prius educantur Philoſophiæ, quam Imperio. Deus Optimus Max. iſtam generoſam indolem tuam, iam nunc velut in herba nihil mediocre pollicentem, omnibus dotibus Chriſtiano Principe dignis inſtruat, ac locupletet. C. 9. E. 87. C. 10. E. 1.

Vide etiam Admonitio.

Morbus.

INveteratus morbus non poteſt ſanari niſi triſtibus pharmacis, uſturis ac ſectionibus. Idque magno cum dolore plurimorum.

Multo facilius morbus declinatur, quam admiſſus ejicitur.

Cupio vehementer, ut malum germen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

men, quod parum fauſtis avibus ena-
tum eſt, opera noſtra curetur, ut,
ſi radicitus evelli non poſſit, ſaltem ne
ſerpat latius. C. 5. E. 8.

Mora in morbis rumpenda.

Mora longa in morbis eſt periculo-
ſa, & cura morbi pectoralis etiam ce-
ler eſſe non poteſt; tempore, ſenſim,
victu, pharmacis, quiete medicandū.
C. 10. E. 73.

*Remedia non ſint morbo gra-
viora.*

Morbus, inquies, *atrox duris reme-
diis ſanandus eſt*. At Seneca *non probat
remedia morbo graviora*. Et Craſſus
Medicis obnoxius alterius cruris ſe-
ctionem paſſus, vetat Chirurgum, ne
ad alterum tranſeat, quod exiſtimaret,
curationem morbo eſſe graviorem.
Quis medicus cenſet, uſturis, aut ſe-
ctionibus utendum, quum morbus
nullam corporis partem reliquit inte-
gram? C. 6. E. 66.

*Cruciatus omnes natura
ſuffert.*

Nullus eſt cruciatus tantus, quem
humana natura non ferat, ſi aſſueve-
rit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

rit, præſertim ſi adſit fortis animus. Nec muliebriter dictum eſt apud Euripidem ab Electra:

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧς' εἰπεῖν ἔπος,
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορὰ θεήλατος,
Ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

Porro quod ad animum attinet, non ſolum ſic cogito, mitius reddi malum, *ſi quis ferat æquo animo quod vitari non poteſt*: verum etiam hoc Euangelicæ debeo Philoſophiæ, quod corpuſculum hoc totum dedi Chriſto, non aliter quam ægrotus ac de vita periclitans ſe credidit medico ungenti, proluenti, ſecanti, urenti, perſuaſus, quod, quibuſcunque modis ille tractaverit hoc animæ domicilium, ſalutis meæ cauſa facturus ſit. Nihil illi præſcribo, tantum ſervet, ac faciat quod velit. Scio illum nihil velle, niſi quod nobis eſt optimum. C. 5. E. 43.

Vide etiam Medicina.

Mors.

VNa naſcendi ratio eſt omnibus, moriendi mira varietas. Non po-
teſt

teſt male mori, qui bene vixit. C. 5. E. 43.

Mors ſubita cur exoptanda?

Quod ſi pio homini deligere fas eſſet mortis genus, nullam arbitror magis optandam, quam ſubitam, quæ velut è medio curſu bonorum operum repente ſubvehat in cœlum. Proinde graves autores, non ſine cauſa, *repentinam mortem ſummam vitæ felicitatem dixerunt.* Et Theodoricus quidam ſenex Franciſcanus Lovanii ſolitus eſt inter ſuos dicere: *Vtinam Deus, ubi viſum ipſi fuerit, hinc me ſubito tollat, ne diutino morbo gravis ſim fratribus meis.* C. 5. E. 43.

Mors ſubita unde oriatur?

Narrant Phyſici, ſubitam ac vehementem affectus mutationem parere mortem. quod ferunt, uſu veniſſe mulieri, cui mærenti, quod falſo rumore perſuaſum eſſet, filium in bello periiſſe, repentinam mortem attulit filius prçter expectationem ſalvus ingreſſus domum. C. 5. E. 43.

Vide etiam Vita mortalis.

Mo-

Mores.

MAgnum pondus habet morum integritas, magnam habet autoritatem coniuncta manſuetudini conſtantia; denique plurimum valet eloquentiæ copulata prudentia. Præf. in Ambroſium.

Mundus.

Mundi malicia.

CHriſtus clamat, *Confidite, ego vici mundum* : Mundus videtur brevi clamaturus : *Ego vici Chriſtum*; adeo pro dotibus Euangelicis palam regnat ambitio, voluptas, avaritia, audacia, vanitas, impudentia, livor, malicia, etiam inter hos, qui ſe lucem ac ſalem mundi profitentur. Cent. 8. Epiſt. 66.

Mundus reſipiſcit velut ex altiſſimo ſomno expergiſcens: & tamen pertinacibus animis adhuc repugnant quidam veterum, inſcitiam ſuam manibus pedibuſque ac mordicus etiam retinentes. C. 8. E. 46.

Mun-

Mundus oneratus eſt conſtitutionibus humanis, oneratus eſt opinionibus & dogmatibus ſcholaſticis, tyrannide fratrum mendicantium, qui cum ſint ſatellites ſedis Romanæ, tamen eo potentię ac multitudinis evadunt, ut ipſi Rom, Pontifici, atque ipſis adeo regibus, ſint formidabiles. Cent. 1. E. 80.

Si Principes non admittunt ſana conſilia, ſi Eccleſiæ proceres autoramenta mundi præferunt Chriſti præmiis: ſi Theologi Monachique, & veteris inſcitiæ hyperaſpiſtæ, iam diu nimis adamatam Synagogam nō poſſunt relinquere: ſi populus à conſuetis non poteſt avelli; Supereſt tamen hæc una via, quæ ſpem bonam faciat, fore, *ut mundus aliquando ſeſe referat ad frugem meliorem, ſi vinum novum in utres novos indatur.* Emerget olim hæc ſeges, ac vel citra certamen opprimet barbariem, ac paulatim evaneſcet iſtorum irreligioſa religio, & illiteratæ literæ. C. 8. E. 95.

Tu-

Tumultus orbis fatales.

Fatalis eſt tragœdia, quæ nunc agitur, cuius qualis ſit futura cataſtrophe incertum: Qualis qualis eſt futura, precor ut cadat in gloriam Chriſti, & in rem Euangelicæ veritatis. Ego huius fabulæ ſpectator eſſe malim, quam hiſtrio, non quod recuſem ob Chriſti negotium aliquod ſubire diſcrimen, ſed quod perſpiciam, negotium eſſe ſupra meam exiguitatem. C. 1. E. 98.

Vide etiam Theologia, Diſcordia.

Muſica.

Effectus Muſicæ tum cæleſtis tum terreſtis.

HAbet hoc, ut ferunt, humana Muſica, ut affectus hominum aut concitet, aut moderetur, ſi quis artifex certas harmonias apte moduletur. Timotheus ſolitus fertur Alexandri Macedonis animum ad bellum certis modis accendere. Pythagoras Spondeos ad Phrygium modum

dum occinens, amore lymphatum adoleſcentem ad gravitatem immutavit. Simile quiddam feciſſe narratur Empedocles, qui certis modis Muſices adoleſcentem iam ira percitum & in cædem ruentem ad ſanitatem revocavit. Et quamquam fabuloſa videntur, quæ de Mercurii atque Orphei cithara prodidere veteres, tamen hæc ipſa figmenta nata ſunt ex Artis miraculis. Certe Terpandrum atque Arionem apud Leſbios atque Ionios multis & gravibus morbis harmoniis muſicis mederi ſolitos, narrant rerum geſtarum ſcriptores. Iſmenias Thebanus apud Bœotos multis Iſchiadicis cruciatum apto modulamine exemiſſe legitur. Nam quod ait Virgilius,

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis;

ut poetæ dictum contemni poterat, niſi quoque noſtræ literæ meminiſſent venefici incantantis ſapienter, & aſpidis ſurdæ. David ſua Cithara ſuccurrebat Sauli, quoties à ſpiritu Domini male agitabatur. Quod ſi tantam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tam vim habet humana Muſica ad mutandas affectiones corporum & animorum, quanto credenda eſt efficacior cœleſtis hæc ac divina Muſica, ad purgandos animos noſtros à morbis ſpiritualibus, ac ſpiritibus huius ſeculi malis? Ingens morbus eſt ambitio, peſſimus ſpiritus eſt livor & odium. Atque huiuſmodi peſtibus maxima pars Chriſtianorum tenetur, nec his ſæpe liberis, quos oportebat aliis mederi. Profanis olim erant & verba & voces, quibus animi dolorem lenire poſſent, & magnam morbi deponere partem: & Chriſti Muſica non habebit verba & voces, quibus excantemus animis noſtris amorem rerum fluxarum, & incantemus amorem rerum Cœleſtium? Pythagoras habuit modos, quibus iuvenem amore furentem ad ſobrietatem revocaret; & Chriſtianus Pſaltes non habet modos, quibus Principes inſaniſſimis bellis ſic inter ſe ſine fine tumultuantes ad pacis amorem revocet? Sed ipſi prius nobis hac Muſica medeamur oportet, quam aliorum mor-

morbis mederi paremus. Nulla eſt ſcripturæ ſacræ pars, quæ non habeat efficaces modos. (*modo ne velut aſpides ſurdæ obturemus aures noſtras, ne penetret in animos noſtros divinæ vis incantationis.*) Sed mea ſententia nulli efficaciores quam Pſalterii, in quo divinus ille ſpiritus ſecretiſſimas ſuorum myſteriorum delicias nobis reconditas eſſe voluit, ac modos quoſdam efficaciſſimos repoſuit, quibus transformaremur in affectum Chriſto dignum, *tantum adſit, qui ſcite moveat huius pſalterii chordas.* Hoc peculiare munus eſt epiſcoporum ac ſacerdotum. Et tamen ſibi quiſque Pſaltes eſſe poſſit. *Aderit moventi Chordas, & arcanam vim inſpirabit intus, ſi modo purus & ardens adſit, animus, hoc eſt, ſi purgatæ mentis aures.*

David' autem typum ferebat Ieſu Chriſti pſaltæ noſtri, qui nablo corporis ſui in cruce tenſo, nihil vulgare aut terrenum ſonuit, ſed harmoniam patri gratiſſimam & nobis efficaciſſimam modulatus eſt. Quam

ſuave

ſuave ſonuit illa Charitatis Chorda: *Pater, ignoſce illis, quia ne ſciunt quid faciunt.* Præfat. in Arnobium.

Muſica mundi.

Habet & mundus organa ſua, ſed quæ inferne reddunt ſonitum inamabilem. *Quid* enim *loquitur ira fides*? Ulciſcere, ſpolia, eiice, occide. *Quid ſonat ambitionis nervus*? Dilata ditionem, nec iuriſiurandi aut pietatis ſit ratio, quoties agitur de imperio. *Quid crepat avaritiæ chorda*? Vides, nemini bene eſſe, niſi qui plurimum poſſidet: per fas nefaſque congere, rape, ſerva. *Quid ſonat luxus ac libidinis chorda*? Hic ſuaviter vive, quid poſt hanc vitam habiturus ſis, incertus. *Sic peſſimam harmoniam reddit livoris & obtrectationis Chorda*. Hæc nimirum eſt mundi Muſica, quæ modis huiuſmodi peſſimis incantat nobis peſtiferas cupiditates, *ac Sirenum in modum male dulcibus Cantilenis nos pellicit in perniciem*. His modis ebrii lymphatique ſic belligeramur, tumultuamur, ambimus, rapimus, iraſcimur, ulciſcimur,

mur, mordemus invicem, ac mordemur. Præf. in Arnobium.

Muſica Cœleſtis.

Ille cœleſti Muſica tactus erat, qui dixit: *Quam dilecta tabernacula tua, domine virtutum: concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini.* Rurſum ille: *Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens in medio ventris mei.* Afflaverat Apoſtolos huius harmoniæ vis, quum aiunt: *Domine, quo ibimus? Verba vitæ habes.* Suaviſſimus autem ac modulatiſſimus concentus eſt, quoties à charitate, pudicitia, ſobrietate, modeſtia, cæteriſque virtutibus concors quædam varietas reſonat. Habet & modulos ſuos pro argumento diverſos hæc muſica. Sunt, quibus flebili, ſed Deo gratiſſimo cantu deploremus peccata. Sunt, qui nobis animos ac robur addant ad fortiter reſiſtendum diabolo; ſunt alacres ac læti, quibus gratias agamus Deo pro ſuis in nos beneficiis. Sunt quibus conſolemur, ac deliniamus afflictum. Denique nihil malorum habet hæc vita, quod non facile fera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mus, ſi, quemadmodum ſcribit Paulus, *nos invicem doceamus, & commonefaciamus cantionibus ac laudibus & cantilenis ſpiritualibus, cum gratia canentes in corde noſtro Domino, &, quicquid egerimus ſermone, aut facto, omnia in nomine Domini Ieſu faciamus, gratias agentes Deo & patri per filium.* Erit autem hæc Muſica gratior Deo, ſi frequens chorus concordibus animis ac vocibus moduletur. Præf. in Arnobium.

Vide etiam Pſalterium.

N.

Nobilis, Nobilitas.

Veræ Nobilitatis fundamenta.

QUamquam multos videmus hodie iuvenes, qui præter maiorum imagines nihil habent nobilitatis, nec in aliud valere putant gentis claritudinem, quam ut ſub huius umbra licentius & impunius indulgeant ocio, luſibus, amoribus, comeſſationibus, reliquiſque nequitiæ partibus, iu-

iudiciis adeo perverſis, ut, quum ex virtute profecta ſit omnis nobilitas, ſibi perſuaſerint, virtute nobilitatem amitti, gentiſque decus obſcurari: quod mea ſententia nihilo minus abſurdum eſt, quam ſi quis affirmet, ſolem tenebras invehere, noctem rebus lucem infundere. Siquidem tam craſſo tenentur errore, ut exiſtiment, ocium, ignaviam, omnium liberalium diſciplinarum inſcitiam, mores luxu perditos, cæteraque vicia non modo licere, ſed etiam decere bene natos, quæ nullum omnino mortalem non dedecent. Atqui longe turpius eſt, progenitorum claritati tenebras offundere, quam obſcuris natum eſſe. Neque enim in cuiuſquam eſt poteſtate, ex qualibus naſcatur: ſed quemadmodum ea laus proprie noſtra eſt, ſi diſciplinis ac recte factis efficiamus, ut à nobis initium ſumat nobilitas: ita noſtrum proprie dedecus eſt, ſi à maioribus virtute partam nobilitatem degenere vita obſcurem⁹. Sed his quoque ſunt deteriores, qui ſe mendaci nobilitatis titulo venditant, quo magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

gis liceat, quicquid animo collibuit. Præf. in Chryſoſtomum.

Nobilitatis triplex genus.

Neque enim vere γνήσιοι ſunt filii, ſed nothi potius, qui parentes non alio referunt, quam corporis lineamentis, animi ſpeciem tanto præclariorem adeo non exprimentes, ut ſint etiam diſſimillimi. Porro quum triplex ſit nobilitatis genus: *unum, quod contingit nativitate; alterum quod parit liberalium diſciplinarum cognitio: tertium eximia virtus, & ingentia in Rempub. merita*, perſpicuum eſt, illum inter nobiles eſſe nobiliſſimum, qui circulum hunc ſuis numeris abſolverit. Præfat. in Chryſoſtomum.

Virtus cum pietate vere nobilem reddit.

Quemadmodum nulla eſt abſoluta doctrina ſine peritia linguarum; ita nulla eſt perfecta virtus abſque pietate, quæ vel ſola poteſt & nobilem & beatum reddere, quum eruditio religionis expers cadat & in ſceleratiſſimos animos. Porro abſq; his ſangui-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

nis nobilitas nullum habet uſum, niſi quod vel ad virtutem enitenti domeſticis prælucet exemplis, vel à maiorum inſtituto degenerantem traducit. *Quiſquis autem ſcelere clarus eſt, ille profectò pluſquam ignobilis eſt.* Quis enim non malit nullum habere nomen, quam cum Therſite, Phrynonda, & Cyclopibus celebrari? *Is demum vere nobilis eſt, qui propriis bonis inclaruit.* Etenim qui nihil habet quo ſe commendet hominum memoriæ, quam progenitorum imagines, quibus atriorum parietes ornantur potius, quam is qui iactat, nihilo decentius dicatur nobilis, quam ſi quis vocetur dives ære alieno. Præfatione in Chryſoſtomum.

Nobilitas quid & quotuplex?

Si Torquatus illuſtris factus eſt, quod hoſti Gallo torquem detraxit, clarus non erit, qui compluribus annis, æquum iudicem, fidelem conſiliarium præſtitit patriæ? At multo ſecus viſum eſt priſcis Imperatoribus, qui aſſeſſoribus ſuis, legum prudentia claris, ſummos honores detulerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Quin & Grammaticis , ac Iuris profeſſoribus, qui per annos viginti ſpecimen eruditionis ac probitatis dediſſent, eadem dignitatis inſignia decreverunt, quibus ornabantur Vicarii. Vicariorum autem dignitas æquabat comitum ac ducum dignitatem. Teſtatur hoc Codicis liber duodecimus tit. de Prof. At hodie non agnoſcuntur pro nobilibus, quibus non nativitas, ſed princeps donat inſignia. Non improbarem, ſi dicant, *vendit*. Cæterum, quum principis autoritate bene meritis de Repub. decernitur honos, meo iudicio *gemina eſt nobilitas, quum ad virtutem omnis veræ nobilitatis parentem accedit principis autoritas.* Si requiritur antiquitas , *magnificentius eſt nobilitatem promeruiſſe, quam à maioribus accepiſſe.*

Nobilitas abſque virtute & literis manca.

Ut enim optimo iure ſapientum calculo damnantur , qui fortunæ beneficio divites, animum habent omnium bonarum rerum inopem , qui corporis forma conſpicui ſunt, quum mentem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tem habeant nullis virtutibus exornatam: & qui natalium ſtemmatis ſeſe venditant, quum alioqui nihil habeant nobilitatis præter imagines: multo iuſtius autem damnantur qui veſtes ac domos habent opulenter ſplendidas, quum animus ignavia acediaque ſqualleat: qui pulcro corpore mentem circumferunt vitiis fædam: qui maiorum imaginibus morum culpa labem ac tenebras offundunt: Ita merito laudantur hi, qui ſeſe veris bonis ac perpetuis ornamentis ſic locupletarunt, expolierunt, & illuſtrarunt, ut ea minima ſit in ipſis pars nobilitatis, quam vulgus totam eſſe nobilitatem exiſtimat. C. 9. E. 20.

Nobilitas generoſa quæ?

Erit profecto tum vere clara, generoſa, illuſtris ac ſuſpicienda nobilitas, quum pro chartis & alea tractabit optimos veterum libros, pro ſcortis amplectetur virgines Camœnas, pro bellis ac latrociniis, ſanctiſſimæ leges ac philoſophiæ decreta cordi erunt. Virtute nihil amabilius, ſed neſcio quid illi decoris & gratiæ accedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ſi fortunæ quoque bonis multitudini commendetur. C. 9. E. 20.

Felices nobilium imagines, ſi ad generis ſplendorem, literaturæ decus adiunxerint. Ab hoc enim cardine pręcipue pendet orbis felicitas, ſi principibus maxime cordi fuerint quæ ſunt optima. C. 1. E. 92.

Vide etiam Magiſtratus & Reges.

O.

Obtrectatio, Obtrectator.

MOmi, detrahendi bonis viris ſtudio, gloriolæ fumulum, velut templi Epheſini incenſor, conquirere conantur.

Rabulæ, ut ſunt ſtupidi natura, ita morbo maledicentiæ bis cæci. Unde fruſtra quiſpiam argumentis utitur cum iis, qui ſtudio occludunt oculos ne videant, occludunt aures ne audiant.

Obtrectatio Theologorum profeſſione indigna.

Non eſt Chriſtianum, imo minus Theo-

Theologorum profeſſione dignum, apud imperitam plebem lacerare famam hominis, quam, etiam ſi velint, ſarcire non poſſunt, cum id quod carpunt prorſus ignorent, non cogitantes, vere dixiſſe Paulum: *Maledici regnum Dei non poſſidebunt.* Centuria 8. E. 23.

Quemadmodum apud Helvetios, ut narrant, uno quopiam è turba proferente digitum, proferunt omnes, & ad prædam accurrunt: ita ſimul atque ex Theologorum grege unus quiſpiã grunnire cœperit, mox grunniunt univerſi, & apud populum quiritantes ad ſaxa provocant: velut obliti profeſſionis ſuæ, non aliud profeſſi ſint, quam ut bonorum virorum nomina, linguæ ſuæ virulentia contaminent: ac prorſus iuxta Pſalmographi vaticinium: *acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentes, venenum aſpidum ſub labiis eorum.* Ita qui debebant Chriſtianæ pietatis prædicatores eſſe, ſtudio ſunt alienæ pietatis obtrectatores. *Et qui ſe profitentur hierophantas, exhibent ſycophantas.* Et, quod prodigii ſimile

eſt, homines ad benedicendum infantiſſimi, ad mordendum & calumniandum linguas habent: & alias prorſus à Muſis & Gratiis alieni, in conſpurcanda bonorum virorum fama ſalſi ſibi videntur & venuſti. Tandem quod per ſe non poſſunt, per ſubornatos agunt, conducto Chœrilo quopiam, aut malo Rhetore. Tanta eſt lædendi libido, tanta ſitis rei cum facillimæ, tum ſceleratiſſimæ. Cent. 8. E. 23.

Admiror, homines profeſſione pietatis inſignes id ſibi permittere, quod omnium maxime cum vera pietate pugnat. Inexpiabile ſcelus haberi volunt, ſi carnibus veſcantur, & ſanctum eſt, fratrem, etiam de ipſis bene merentem, linguæ ſpiculis tartareo veneno tinctis confodere, cum nullum ſit veneficii genus execrabilius. C. 1. E. 75.

Vtinam ementitæ & fictæ modeſtiæ immodeſtiſſime reſpondiſſes, & cuncta rhetorices ſpicula contra tã purulenta ac tartareo veneno tincta convicia ſcelerati capitis diſtrinxiſſes. C. 4. E. 94.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Obtrectatorum turba nociva.

Quanquam accepimus, Herculē, ſe duobus imparem, fuiſſe profeſſum; ſi uni adverſus tot myrmecias, tot ſphecias, tot ranarum phalanges, tot picarum, tot gryllorum gargara, tot ſturnorum & graculorum examina, confligendum ſit, etiam ſi nec aculeos haberent, nec roſtra, nec ungues, tamen ipſo garritu poſſent hominem, quamvis durum, exanimare. C. 6. E. 88.

Obtrectationes ferendæ, non retaliandæ.

Meo tamen animo etiamnum ſedet prior illa ſententia, qua cenſui, conſultius eſſe, nobilem illum cantatorem imitari, qui maluit ſedendo, quam pugnando vincere: præſertim quum non ſit monomachia, ut unus cum uno committatur, neque res ſit uni cum duobus. C. 6. E. 88.

Quid ſtultius, quam eos provocare, quos non poſſis coercere? Quid minus decorum Germanis, quibus præcipuam laudem olim peperit bellica virtus, quam anonymis libellis pugnare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quorum interim ſuſpicio multos gravat innocentes, cum adverſariorum cauſſam reddant etiam meliorem? Ut armis rem gerere, niſi cum urget neceſſitas, non eſt mei conſilii: ita libellis pugnare, nimis ineptum, nec ſatis viris dignum iudico.

Tua certe conditio, tua dignitas, ac rerum uſus exigit, ut eiuſmodi rixas, non minus ineptas, quam virulentas, negligas potius, quam ut convitiis accurate retalies. C. 5. E. 8.

Dux ille Ethnicus ferula caſtigavit, qui hoſti malediceret, quum ad pugnandum fuiſſet conductus. Et tibi non aliud telum eſt, quam maledica lingua, qua valent improbæ mulieres? C. 2. E. 18.

Obtrectando audacter, ſemper aliquid inhæret.

Habet hoc obtrectatio, *ut, etiam ſi fidem faciat, tamen auditor peius ſentiat de eo qui narravit.* Quemadmodum proditorem odit princeps, etiam ſi dignum fraude putat eum, qui proditus fuit. C. 2. E. 18.

Ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Obtrectationes patienter ferendæ.

Multi, ſi ſimili perfunderentur aceto, quomodo furerent? Equidem in tanto convitiorum ſtrepitu facile me conſolor Paulino dicto: *Quem diligit Dominus, caſtigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Nec illibenter uſurpo Chriſtianiſſimum beati Auguſtini dictum: *Domine, hic ſeca, hic ure, ut parcas in æternum:* Eſt aliquid, vel ſic conformem fieri imagini Chriſti. Ille vivens agnus ipſa puritate purior, quid non audivit à Phariſæis? *Vinolentus, ſeductor populi, dæmoniacus, blaſphemus.* Quod ludibrii genus non paſſus eſt, à militibus *conſputus, arundine percuſſus, ſpinis coronatus, colaphis & alapis caſus?* Quur ego, qui duriora commerui, recuſem flagellari, conſpui, cædique maledictis hominum procacium, atque hoc clementi pharmaco purgari? Conſolatur & illud animum meum, quod à ſanctis viris dictum, & ab æque ſanctis probatum eſt: *Longe alia eſſe iudicia Dei, quam hominum.* Centuria

turia 6. Epiſtola 88.

Vide etiam Calumnia, Conſolatio.

Odium.

Officiis, non odiis certandum.

NIhil magnum fit, ſi contemnam, contemptus : ſi oderim , odio habitus: Illud literis eſt dignius, *officiis certare, non odiis.* C. 8. E 82.

Vbi odium, ibi nulla Charitas.

Quid eſt Chriſtianiſmus, ſi pax abſit? ubi vero pax, ſi abſit charitas? Quę porro charitas , ubi cuncta tantis odiis, tantis conviciis , tam impudentibus & indoctis calumniis geruntur ? Videmus ex quantulis initiis, quantæ tempeſtates exoriantur , quã facile iacens malum moveatur , quam difficile motum conſopiatur. Requirit hæc tempeſtas inſignes naucleros, poſcit hic morbus eximios medicos, ne in frivolis conſumatis operam veſtram. Euangelico gradu & ſpiritu Chriſti res hæc agenda eſt, non ar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

te Sycophantica. Sapientia vincit maliciam. Malicia nihil aliud quam propagat maliciam. C. 3. E. 14.

Vide etiam Calumnia, Obtrectatio.

Oratio, Orator.

NEque enim ut veſtis eadem & ſplendida poteſt eſſe, & nihilominus ad uſum accommoda: itidem poteſt oratio ſimul ad permovendos animos, & ad oſtentationem ingenii eſſe appoſita. Centuria 7. E. 73.

Atque huc quidem ſemper anniſus ſum à puero, magiſque affectavi mundam orationem, quam affectatam, aut phaleratam; & ſolidam maſculamque potius, quam ſplendidam, aut ſcenicam; quæ rem oſtenderet citius quam quæ ſcriptoris ingenium oſtentaret. C. 7. E. 73.

At ego, ut phaleratam orationem non ambio, ita puram, aptam, facilem ac dilucidam, optarim, ſi contingat: ſed ita facilem, ut tamen neque nervis, neque aculeis, ubi res poſcit, deficiatur:

tur: quam ſi minus aſſequor, ingenii culpa eſt, non inſtituti. Cent. 7. E. 73.

Rectus ac nudus orationis ductus ſimplici naturæ congruit: nec mirum eſt humilem eſſe ſermonem, cuius humilia ſunt omnia, corpus, animus, fortuna. C. 4. E. 78.

Tantis curis & incommodis me meus cum exercuerit animus, tamen feſtivitate literarum tuarum etiam in mediis malorum procellis ſum exhilaratus, aut certe delinitus: adeo tuus iſte ſermonis torrens meam expergefacit ſomnolentiam: tuus ardor meum frigus arcuit: tua copia, nuſquam non exuberans, ieiunam exilitatem meam emendat atque caſtigat. C. 4. E. 62.

Deum immortalem, qui candor orationis, quæ felix facilitas, quanta ſenſuum ſanitas, quam omnia cohærent, amniſque limpidiſſimi in morem inoffenſe labuntur, nulla ſalebra, nullo vortice lectorem remorante. C. 10. E. 68.

Vide etiam Eloquentia.

Pœni-

P.

Pœnitentia.

Toties admoniti non repiſcimus tamen.

SI nobis corvus à læva crocitet, commovemur, & aliquod grande malum imminere credimus: & hominum voces & admonitiones ridemus omnes. Multis iam annis quid malorum vidimus? Exactiones, tumultus, bella, cædes, peſtilentias, famem, ſeditiones. Quis ſtuduit vel pilo fieri melior? Occalluimus adverſus flagella Dei, obduruimus adverſus illius medicamẽta. Quid ſupereſt niſi extremæ calamitatis diluvium? Utinam res felicius cedat omnibus, quam mihi præſagit animus! C. 10. E. 26.

Sunt, qui nolunt odiſſe commiſſa ſua, niſi ſub horam mortis; volunt frui peccatis ſuis, quam diu valent. Sed ſero confeſſionis & pœnitentiæ remedium adhibent quum iam in ſummis labris eſt anima.

Patientia.

Patientia, non armis, hoſtes vincendi.

ET haut ſcio an, quemadmodum ipſe Chriſtus una cum ſuis Apoſtolis ac martyribus beneficentia, patientia, ſancta doctrina, ſibi ſubegit univerſum orbem, ita rectius Turcas vitæ pietate ſubacturi ſimus, quam armis: ut iiſdem rationibus vindicetur Chriſtianum imperium, quibus olim paratum eſſe conſtat. Cent. 1. E. 17.

Patria, Parentes.

Patriam honorare, maxima laus eſt.

UT liberis, licet affectis iniuria, non datur ulciſcendi ius in parentes; ita multis Ethnicis viſum eſt non eſſe fas in patriam utcunque meritam ferrum ſtringere. Themiſtocles & Ariſtides, per invidiam exules, magno tamen adiumento fuere patriæ.

riæ. Lacedæmonius ille rex præter meritum exul, ne queri quidem de patria ſuſtinuit. Coriolanus iuſtiſſimum dolorem matris autoritati ſubmiſit. C. 6. E. 78.

Parentum officium.

Perverſiſſimo iudicio videmus eſſe patrum vulgus: Qui corpori liberorum anxie proſpiciunt, animi poſſeſſionibus neglectis; cum fruſtra, imo cum ſuo malo, poſſideat opes, qui neſciat uti.

Quidam iactanti ſeſe, quod amplæ celebriſque civitatis eſſet civis: *Noli,* inquit, *iſtuc ſpectare, ſed expende, num illuſtri civitate ſis dignus.* Itidem tu quoque merito gloriari poteris, te tali patre prognatum, ſi, quod facis, adniti pergas, ut tali patre dignus videare. Præf. in Ariſtotelem.

Refert nonnihil ubi naſcaris, ſed magis refert è quibus naſcaris, plurimum vero à quibus à teneris inſtituaris. Præfatione in Origenem.

Vide etiam Iuventus.

Pau-

Paupertas. Egeſtas.

NOn facile premitur egeſtate, q
didicit parvo contentus eſſe.
Me morbus prorſus exhauſit, & c
tis & loculi latiſſimi ſunt: illa carn
hi nummis ſarciendi: tu tua conſu
tudine facito. C.1.E.3.

Pax.

VIdeo, Cæſarem, funditus reciſ
bellorum ſeminariis, pacem ſo
lidis, & uti ſpero adamantinis, vincu
lis aſtrinxiſſe. C.4. E. 33.

Pacis commoda & Belli incommoda.

Rex huc totis nervis incumber
maluit, ut compoſitis in æternum bel
lorum tumultibus, præcipui Chri
ſtianæ ditionis principes perpetu
iam pace inter ſeſe conglutinarentur
nimirum prudenter illud animadver
tens, ex regum inter ipſos diſſidiis ſe
mel omnium rerum bonarum peſtem
ac perniciem, contra malorum omniũ
colluviem ac mare in vitam morta-
lium invehi: quorum animos & ope

i pax & amicitia coniunxerit ſyncera, mox futurũ, ut iam, velut aureo quodam ſeculo, pietas, optimæ leges, & quicquid eſt honeſtarũ artium, ſimul effloreſcant, quæ ſemper pacis & comites eſſe ſolent, & alumnæ. C. 7. E. 78.

Compoſita bellorum undæ, cohibitæ principum inter ipſos minæ, acerbis odiis diſſidentes maximorum regum animi in Chriſtianam adacti concordiam: ſublatum pernicioſum illud ſchiſma, & ita ſublatum ingens malum, ut ne cicatrix quidem ſuperſit. C. 1. E. 17.

Audimus ſcripturam myſticam loquentem: *Per me reges regnant.* Atqui ea vox non eſt militiæ, ſed ſapientiæ, quæ præſtat ne bellum oriatur, &, ſi vitari non queat, efficit, ut quam minimo Reipub. malo geratur. Felicius autem eſt effugere bellum, quam fortiter gerere. *Pax* autem non poteſt eſſe diutina, aut, ſi eſt, *gignit corruptos hominum mores, niſi prudentiũ virorum conſiliis gubernetur.* C. 3. E. 89.

Vide etiam Bellum.

Pere-

Peregrinatio.

PEregrinatio eſt ingeniorum vel
inſitio, qua miteſcunt, ac natura
exuunt ſylveſtrem, ſi quam haben
Centuria 10. E. 79.

Peregrinationes ſunt laudabiles.

Non eſt in vitio commutare locum
ſed perperam commutare vitium eſt
Nec eſt virtus diu manſiſſe eodem in
loco: ſed cum laude vixiſſe. Socrat
laudi dant, quod ſemper Athenis pro
bum egerit civem. Nec tamen Pla
toni vitio datur peregrinatio. Ioanne
Baptiſta nunquam egreſſus Iudæam
eſt: Chriſtus confinia tantum attigit.
Nec ideo inconſtantiæ damnamus
Apoſtolos, quod per orbem univer-
ſum obambulaverint. C. 8. E. 33.

Neq; enim paullo pulcrius eſſe duco,
ſic in nõnullis vixiſſe locis, ut ubicun-
que vixeris, reditum tuum optent o-
ptimi quique, quam ſic in eadem ur-
be vixiſſe ut non referat vixiſſe, non
enim dicam quam vixiſſe turpiter.

Phi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Philoſophia.

ANxiam hanc & laborioſam ſapientiam parũ probo, quæ ex omnium diſciplinarum cognitione, & ex omnium autorum lectione, velut anſis omnibus, abſolvitur: ita enim deteritur nativa ingenii ſanitas, ac ſynceritas, homineſque redduntur minus ſani, & ad Chriſtianam innocentiam, puramque ac ſimplicem charitatem, minus idonei. Cent. 2. E. 22.

Chriſti Philoſophia.

Efficacius eſt ad inferendam hominum mentibus Chriſti Philoſophiam, ſi quis admirabilem illam & amabilem veræ pietatis imaginem quam poſſit expreſſiſſimam ingerat, quam ſi inſectandis vitiorum formis ac generibus vocem lateraque exerceat. C. 1. E. 56.

Philoſophiæ vis.

Hæc eſt illa Platonis omnium maxime amabilis ſapientia, quæ longe flagrantiores amores excitat inter mortales, quam ullæ, quamlibet admira-

mirabiles corporum formæ. Non ce
nitur illa quidem oculis corporeis, ſe
& animo ſui ſunt oculi. ut hic quoqu
verum comperiatur illud Græcorun
Ἐκ τοῦ ὁρᾶν ἀνθρώποις γίνεται ἐρᾶν. per hos
aliquoties, ut ardentiſſima Charitat
conglutinentur, inter quos nec collo
quium, nec mutuus conſpectus inte
ceſſit.

Philoſophiam comitatur paupertas.

Penia uſque adeo omnes vere ſtu
dioſos, qui rari ſunt, velut æmu
Philoſophiæ, comitatur, umbra pro
pe dixerim ſequacior. Sicque huiu
ætatis moribus comparatum eſt, a
ſuperiorum etiam ætatum, imo ſi
Philoſophiæ fert ratio, ut, qui ei
ſtudioſi & cupidi eſſet cæperint, ren
ſimul ac fidem ignarorum opinion
amittant, & qui divites eſſe cæ
perunt, aut meditantur, amoren
ilico diſciplinarum vel abiiciant, ve
deponant. Centuria 7. Epiſt. 69
70.

Peri

Peripatetici & Stoici conſentiunt.

Peripatetici rebus ipſis conveniunt cum Stoicis, verbis duntaxat ac ratione præcipiendi diſcrepant. Cent. 1. E. 54.

Vide etiam Sapientia, & Prudentia.

Peſtis.

ASTrologi tradunt, quaſdam peſtes, ut animorum, ita corporum, ab aſtris immitti; Poetæ, ab inferis: Homerus huiuſmodi perturbationum cauſſam in Aten rejicit, nonnulli Pani Deo ſimile quiddam tribuunt. C. 8. E. 13.

Perſona, Proſopographia.

Perſonæ deſcriptio.

IS tam rara facundia tuas egregias virtutes mihi deprædicavit, ut accenſus ultro ſequerer trahentē, ac pæne etiam præcurrerem. Τί γδ' ἂν πάθοιμι, cum ille mihi belliſſimis coloribus, quos illi tuæ dotes affatim ſuppeditabant,

bant, artifice linguæ ſuæ penicillo, ſic tum animi, tum corporis tui ſimulacrum non delinearit modo, verum etiam expreſſerit, abſolverit, oculiſque ſubjecerit, ſic totum N. velut Apelles quiſpiam in tabula, ſeu verius in ſpeculo repræſentarit, ut minus conſpecturus fuerim, ſi te coram & cominus oculis quamlibet curioſis colluſtraſſem. Centuria 8. E. 21.

Vt ille me rapuit, ut accendit, ut inflammavit, ubi prolixa, ſed ſuaviſſima tamen oratione novum quendam Heroa depinxit, corporis atque animi dotibus iuxta felicem, omnibus Rhamnuſiæ ornamentis eximie cumulatum, nullo non virtutis ac decoris genere ſuſpiciendum venerandumque. C. 8. E. 21.

Pietas.

NIhil eſt homini melius pietate, cuius ſemina cum ipſo ſtatim lacte ſunt inſtillanda parvulis. Præfatione in Terentium.

Pietas nunquam aufertur.

Hominum malitia rem auferre poteſt, famam auferre poteſt, vitam auferre poteſt; pietatem, qua nihil melius, auferre non poteſt, niſi prodamus ipſi theſaurum noſtrum, quem habemus ex ſponſi munificentia. C. 3. E. 51.

Pietatis indignatio.

Habet vera pietas aliquoties indignationem ſuam, ſed charitatis dulcore temperatam. Non eſt conſultum irritare, quibus poſſis mederi: nec alienandi ſunt: quos poſſis lenitate revocare. C. 1. E. 96.

Mali ſemper admixti bonis.

Ea rerum humanarum natura eſt, ut nihil ſit ab omni parte beatum. Arca Noe non habebat niſi octo homines, & tamen ex his unus extitit improbus. Quid Abrahæ familia ſanctius? Hinc ejicitur puer Iſmael una cum matre. Iſaac duos habuit gemellos; Horum alter placuit, alter diſplicuit Deo. Quid domo Iacob religioſius? Et hæc habuit, qui non vereretur inceſtare patris concubinam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Davidis prophetæ pietas non effugit hanc infelicitatem, cuius alter filius ſororem inceſto coitu conſtupravit, alter impia ſeditione patris exitium molitus eſt. Queritur & Paulus Apoſtolus, ſibi negotium exhiberi à falſis fratribus. Poſtremo dominus ipſe ex electo illo raroque numero proditorem unum perpeſſus eſt. Cent. 3. Epiſt. 41.

Vide etiam Impietas.

Poeta, Carmen.

Mihi ſemper placuit carmen, quod à proſa, ſed optima, non longe recederet. Quemadmodum Philoxenus ſuaviſſimos iudicavit piſces, qui piſces non eſſent, & iucundiſſimas carnes, quæ carnes non eſſent. Rurſus amæniſſimam exiſtimavit navigationem iuxta littus, ambulationem iuxta mare. Ita me vehementer delectat poema rhetoricum, & Rhetor poeticus, ut & in oratione ſoluta carmen agnoſcas, & in carmine rhetoricam phraſin. C. 7. E. 38.

Poe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Poetæ cum Cygnis conferuntur.

Veteres illi poetas & homines eloquentes allegorice Cygnos appellabant: neque id opinor temere: nam ut hi plumis, ita illi pectore candidiſſimi; utique Phœbo ſacri: utrique irriguis pratis & limpidis amnibus impenſe gaudent: utrique canori: ſed hodie maxime noſtrate cœlo obmutuiſſe videmus utroſque, ac ne morte quidem vicina fieri vocales: in cauſſa eſt, uti conjicio, quod autores ſunt Phyſici, olorem non niſi ſpirante Favonio canere; & miramur, nunc omnes mutos eſſe Cygnos, cum tot ſpirent Boreæ, tot Auſtri, tot Zephyri? C. 4. E. 7.

Præceptores, Præceptiones.

PRæclare dictum eſt ab Ariſtoteſe: *plus debere nos iis, a quibus inſtituti ſumus, quam à quibus prognati*, quod à parentibus tantum accepimus ut vivamus, à præceptoribus ut bene vivamus.

Præceptis quomodo utendum.

Ego nec hos probo, qui neglectis in totum præceptionibus, ex autoribus petunt loquendi rationem; nec hos, qui præceptis addicti, non verſantur in evolvendis autoribus. Præcepta volo eſſe pauca, ſed optima: quod reliquum eſt, arbitror petendum ex optimis quibuſque ſcriptoribus, aut ex eorum colloquio, qui ſic loquuntur, ut illi ſcripſerunt. Cent. 4. Epiſt. 98.

Precatio.

Ante & poſt cibum orandum.

ANtehac languidi, & ſegnes, precabamur, nunc à paſtu alacribus animis illi dicemus hymnos ſpirituales: & eiuſmodi ſacrificiis ille delectatur, quæ ab hilari datore offeruntur. Centuria 2. Epiſtola 22.

Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Principes,

QUanto cæteri mortales pecudibus antecellunt, tanto princeps Chriſtianus univerſos maieſtate ſuperat, & inter homines prorſus cœleſte quoddam agit numen.

Heroes illi magnanimi non ſemper hoc animo ſentiunt, quod vultu præ ſe ferunt. Ut olim cum diis, ita nunc cum ſummatibus viris religioſe loquendum eſt, in recipiendis munuſculis. C. 5. E. 88.

Ambitio Principes excæcat.

Non obſcurum eſt, quæ res ſummorum Principum diſſidia tot iam ſeculis vel excitet, vel alat: miror ſi ipſi non ſentiant, &, ſi, quum ſentiant, diſſimulant, magis etiam miror. C. 9. E. 92.

Principum ambitio odiaque hæc aut nõ vident, aut, ſi vident, affectibus ſuis obtemperant potius, quam rationi. C. 3. E. 18.

Doleo, duos præcipuos Chriſtianæ ditionis monarchas inter ſeſe commiſſos eſſe, non ſine graviſſimo totius orbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

malo, haut aliter quam ubi luna cum ſole commiſſa periclitatur genus humanum.

At vereor ne ſint Principes, quorum oculos occupet ambitio, iudicium depravet odium, nec Philoſophiæ locum det animus voluptatum quam Reipub. ſtudioſior. Verum regibus ſi ſapiunt, non vacat ludere: quodque in privatis hominibus luxus & nequitia eſt, in principe impietas eſt. Nulla res principi deberet plus adferre voluptatis, quam Reipub. tranquillitas quam civium emendati mores, quam bonarum legum autoritas. Hæc meditari, hæc procurare, hæc tueri, principum eſt alea, luſus, venatus & amores. Et ſi vacaret, ſublimior eſt princeps, quam qui plebeiis iſtis ac ſordidis voluptatibus caperetur. An non numinis vice eſt inter homines, ad cuius nutum tot hominum millia ſtringunt ferrum, & in mortem ruunt? A cuius providentia pendent tot urbes, tot regna? Et huic vacat per noctem ludere aleam, ridere Moriones, indulgere furtivis puellarum

amoribus, & Choreas ducere? Cent. 10. E. 23.

Principes literæ ornant.

Inſani ſunt, qui exiſtimant, egregios Principes à nulla re magis abeſſe, quam à libris ſtudioque Philoſophiæ: perinde quaſi hæc duo ex diametro inter ſe pugnent, *ſapere, & principem agere:* cum ita inter ſe cohæreant, ut, ſi alterum alteri adimas, nihil iam relinquas præter inanem principis titulum, Cenotaphiorum inſtar, quæ nomina tantum & ſtemmata foris oſtentant, cùm intus vacua ſint. Cent. 8. E. 4.

Principum officia.

Atque ego ſane ita demum arbitror felices fore reſpublicas, ſi principes ſancte Chriſtianeque inſtituti, ſimul atque ſuſceperint regnum, pariter & animum regno dignum ſuſcipiant, publicis commodis metiantur conſilia omnia, ab omni tyrannidis ſpecie velut à peſte quadam abhorreant, ac pro ſe quiſque certet, quod ſortitus eſt regni, non amplius, ſed melius ſucceſſori tradere: omnes pari-

ter adnitantur, ne bellum ullum ſit, potius quam ut bello vincant, neque ſit ullis opus copiis, magis quam ut his rebus ſint inſtructi: pacis artibus magni videri ſtudeant, quæ conſilii animique viribus conſtant. Præfatione in Suetonium.

Hæc eſt crudelis principum clementia, parcere impiis parricidis, & ſacrilegis nefariis, non parcere civibus ſuis. Adeo chariores ſunt illis per quos opprimunt populum, quam populus ipſe. C. 1. E. 35.

Regnum benevolentia ſtabilitur, non tyrannide.

Non prorſus abjicio ſpem, ſi Dominus, in cuius manu ſunt corda regum, dignetur Principum animos huc flectere, ut exiſtiment longe ſpecioſius, iram vincere, quam hoſtem: multo tutius benevolentia conſtabilire regnum, quam viribus. Et ad proferenda ditionis pomœria, plus habere momenti clementiæ quam fortitudinis opinionem. Pax rebus omnibus turbatis ſubito coire non po-

teſt,

teſt, induciæ poſſunt. Centuria 3. E. 43.

Vide etiam Rex & Magiſtratus.

Principium, initium.

EX levioribus initiis ſæpe nata ſunt horrenda mundi diſſidia. *Felices rerum orſus felicem portendunt exitum.*

Nulla res egregia niſi difficilibus initiis nata eſt. Sic natum eſt Romanum Imperium: Sic crevit Hebræorum gloria, ſic orta, ſic propagata, ſic eſt conſtabilita Chriſtiana religio.

Prodeſſe & obeſſe.

ARbitror animi eſſe Chriſtiani, pro viribus adniti, ut ſic ſtudeamus omnibus prodeſſe, ne quẽquam vel imprudentes offendamus. In Epiſtola ad Beatum Renanum.

Ac bonorum virorum eſſe reor, ſic velle prodeſſe, ut quam pauciſſimis noceant, atque adeo nullis, ſi modo liceat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Promiſſiones.

DIſplicet, principum affectum tam diu effectum haut ſortiri: ſi quidem non verba magnifica quempiam opulentiorem reddunt, ſed in actione demum omnis laus conſiſtit. C. 8. E. 12.

Prudentia, Sapientia.

UT ſtultus eſt miles, qui prodit in aciem inermis, ita tutum non eſt cum malorum procellis congredi, niſi prius animum ſapientiæ decretis diligenter obarmaris. Centuria 6 E. 27.

Hæc eſt illa, cuius ſomnium vidit Plato, vere pulcherrima rerũ ſapientia, quæ ſpiritualibus oculis conſpecta, incredibiles excitabit ſui amores Præf. in Baſilium.

Prudentia quomodo comparanda?

Volebas opinor tibi parare quandam Ulyſſeam prudentiam, qui mores hominum multorum novit & urbes; Sed hanc prudentiam, quæ ma- lorum

ſorum experientia comparatur, docti viri miſeram appellant. Ex philoſophiæ præceptis, ex coſmographia, ex hiſtoriis plus veræ ſapientiæ tibi parabis uno anno, idque tuto, quam Ulyſſes annis pluſquam viginti, vix credendis calamitatibus ac periculis agitatus, collegit: quem niſi Mercurius herba Moly præmuniſſet adverſus Circes veneficia, nihil adhuc aliud eſſet quam ſus. C.6. E. 27.

Vide etiam Virtus.

Pſalmi Davidis.

QUicquid eſt in Euangelicis literis geſtum, in Pſalmis prædictum conſpicimus. Olim nihil erat popularius Pſalmis Davidicis, adeo ut hinc & arator aliquid modularetur ad ſtivam, & nauclerus ad clavum, & nauta ad remum, & foſſor ad glebam, & textor ad ſtamen, & uxor ad colum, denique infantes hinc aliquid geſtirent canere nutrici, priuſquam fari noſſent. Præfatione in Arnobium.

Primum illud in confeſſo eſt, inter omnes

omnes ſacræ ſcripturæ libros nullum eſſe myſteriis abſtruſioribus plenum quam librum Pſalmorum, nec alium eſſe maioribus tenebris verborum ac ſententiarum opertum.

Vide etiam Muſica

Punitio & Pœna.

FAmes, peſtis, cædes, rapina, à N. meritas perfidiæ pœnas exigit.

Veteres etiam ſceleratiſſimis ignoſcebant.

Laudatur ſapientum quorundam conſilium, qui ſceleratiſſimis etiam ignoſci cupiebant, quod negarent perpendendum quid illis eſſet dignum, quorum factis nullum ſatis dignum ſupplicium excogitari poterat, ſed quid poſtularet dignitas Romani nominis, quid ſuaderet utilitas publica.

Habemus iam pridem tria inauſpicata numina, διχόνοιαν, βουλιμίαν, καὶ λοιμὸν, quibus ſi ſe adiunxerit ὁ ἐνυάλιος, vereor ne conſpiciamus in toto mundo miſerandam rerum faciem.

De-

Delinquentium in Eccleſia pœna.

Leviter delinquentium pœna erat admonitio, gravius peccantium obiurgatio, deſperatorum & inſanabilium, veluti capitale ſupplicium, erat è contubernio piorum eiectio. Præf. in Auguſtinum.

Q.

Quæſtiones, Diſputationes.

LOci communes, quibus fere declamabam, faciunt adverſus eos, qui neglectis fontibus ſacrorum voluminum, nimium inhærent quæſtiunculis ſophiſticis verius, quã Theologicis: qui neglectis iis, quæ ſunt veræ pietatis, plus æquo fiderent Cæremoniis, & plus haberent Iudaiſmi, quam Chriſtianiſmi. Centuria 5. Epiſt. 40.

Optarim, frigidas iſtas argutias, aut amputari prorſus, aut certe ſolas non eſſe Theologis, & Chriſtum illum ſimplicem ac purum penitus inſeri mentibus hominum: id quod hac po-

potiſſimum via fieri poſſe exiſtimo
linguarum adminiculis adiuti in ip
fontibus philoſophemur. Cent.
E. 33.

Nimium altercando amittitur veritas.

Nobis qua fronte veniam poſc
mus, qui de rebus longe ſemotiſſim
à noſtra natura, tot curioſas ne dica
impias movemus quæſtiones : ta
multa definimus , quæ citra ſalut
diſpendium, vel ignorari poterant, v
in ambiguo relinqui? An non habitu
rus eſt conſortium cum patre & fili
& ſpiritu ſancto, qui neſciat ad Phil
ſophiæ rationem expedire, quid di
cernat patrem à filio, & ſpiritu ſanct
quid ab utroque ſpiritum Sanctum
quid interſit inter filii nativitatem
patre, & ſpiritus proceſſionem ? S
*credo quod traditum eſt, eſſe tres uniu
naturæ, quid opus eſt operoſa diſputa
tione? Si non credo, nullis humanis ra
tionibus perſuadebitur.* Atque huiuſ
modi periculoſa curioſitas fere nobi
è Philoſophiæ ſtudio nata eſt: id quo
non uno in lodo teſtatur ille inter La

tino

tinos Theologos multo omnium doctiſſimus Tertullianus, quanquam & ipſe Philoſophiæ cum primis callens. Præf. in Hilarium.

Diſputationes ſeminaria diſſidiorum.

Ea quæ nos ſcrutamur, quæ definimus, interdum nec ſacris literis prodita ſunt, ut, ſi comprehendi non poſſint, certe credi debeant: nec ullis rationibus idoneis probari, nec cogitatione concipi, nec ſimilibus adhibitis adumbrari, uti ſunt, poſſunt. In quibus veſtigandis, quum à feliciſſimis ingeniis ſumma vi deſudatum fuerit, hic demum eſt extremus profectus ut intelligant ſe nihil ſcire: & adeo ad vitæ pietatem nihil faciunt, ut nuſquam magis habeat locum illud Pauli: *Scientia inflat, charitas ædificat.* Quod ſupercilium, quas contentiones, quos tumultus, quæ mundi diſſidia, videmus ex huius generis inſcita ſcientia ſcatere? Quumque tam fugax ſit vita noſtra, interim ea negligimus, ſine quibus nulla ſpes eſt cuiquam aſſequendæ ſalutis. *Niſi con-*

do-

donaro fratri, quod in me peccavit, mihi non condonabit Deus, quod in ipſum admiſi. Niſi mundum cor habuero, non videbo Deum. Hoc igitur totis ſtudiis agendum erat, hoc meditandum, hoc urgendum, ut livore, ut invidia, ut odio, ut ſuperbia, ut avaritia, ut libidine purgem animum. Non damnaberis, ſi neſcias, utrum ſpiritus, a patre & filio proficiſcentis, unicum ſit principium, an duo: ſed non effugies exitium, niſi curaris interim habere fructus ſpiritus, qui ſunt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, caſtitas. Adhæc igitur vertenda eſt, huc intendenda præcipua ſtudii noſtri cura. Non quod in totum damnandam exiſtimem, vel Philoſophiæ in tres partes diſſectæ, vel rerum ultramundanarum veſtigationē, modo ingenium adſit felix, & abſit definiendi temeritas, abſit pervicacia, & concordiæ peſtis, vincendi pertinax libido. Summa noſtræ religionis pax eſt & unanimitas. Ea vix conſtare

po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

poterit, niſi de quam poteſt pauciſſimis definiamus, & in multis liberum relinquamus ſuum cuique iudicium: propterea, quod ingens ſit rerum plurimarum obſcuritas: & hoc morbi ferè innatum ſit hominum ingeniis, ut credere neſciant, ſimul atque res in contentionem vocata eſt, quæ poſtquam incaluit, hoc cuique videtur veriſſimum, quod temere tuendũ ſuſceperit, &c. Præf. in Hilarium.

Quies, Securitas, Vigilia.

EUthymiam, quæ eſt animi plena ſecuritas, (quæ non niſi coercitis affectibus, ac rationis vi compoſitis, omnibuſque ſenſibus ad obſequium animi redactis, ſuos impleſſe numeros dici poteſt) in hac vita haberi non poſſe exiſtimo. C. 4. E. 27.

Quippe divi Pauli religionis vera ac pietatis architecti elogio, novimus, imminere nobis illum hoſtem, infeſtum ſimul & perpetuum Dæmonarchen; primigeniæ noxæ ſuaſorem & impulſorem; contra quem in procinctu nunquam non ſtare nos debere autu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

autumat, nec interim unquam ſe-
curitati indormiſcere. Cent. 4. E-
piſt. 27.

Vide etiam Diabol

R.

Reges, Principes.

Regum corda in manibus Domini.

COr *regum in manu Dei eſt*. qui
ille flectet ad pacatiora conſil
ſimul atque nos illius miſericordia
promeruerimus. Interim nos hum
les, quod unum poſſumus, aſſidu
votis precibuſque fatigabimus Dom
ni clementiam, *ut hos inconditos reru
tumultus vertat in lætiorem exitu*
C. 3. E. 47.

Regum officia & virtutes, Miſericordia, veritas & clementia.

VEre ſcripſit Salomon: *Cor regi
in manu Dei eſt, & quocunqu
voluerit inclinabit illud.* Sed ea de

mun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ıum vera laus bonorum regum eſt,
viciſſim inclinent ipſi cor ſuum
)eo, regum omnium regi, ſemper ab
llius nutu pendentes, ſine cuius au-
ꝑiciis nihil efficit hominum cona-
us, & omnes actiones ſuas ita com-
ꝑonentes, ut qui ſciant meminerint-
que, ſeſe, quicquid gerunt, coram il-
ius oculis gerere, qui iudex eſt non
ninus regum quam plebeiorum. Ni-
ıil vere proſperum, nihil felix dici
ꝑoteſt, quod non fortunarit ille totius
felicitatis autor. Optimis avibus, ſe-
cundiſſimis auſpiciis geritur, quic-
quid ad illius geritur præſcriptum,
qui dixit: *Per me reges regnant, & le-
gum conditores iuſta decernunt: per me
principes imperant, & potentes decer-
nunt iuſticiam.* Dixit autem hoc æ-
terna ſapientia, qui eſt filius Dei.
Quid autem præſcribit ſapientia? *Mi-
ſericordia,* inquit, *& veritas cuſtodiunt
regem, & roboratur clementia thronus
eius. Miſericordiam* præſtat in ſuble-
vandis oppreſſis, veritatem in integre
iudicando, clementiam in tempe-
randa legum ſeveritate. Ea prima re-

gum

gum eſt functio. Quam etiam iure[…]
rando ſolent profiteri quum prin[…]
patui inaugurantur, opitulari vidu[…]
ſuccurrere pupillis, & ab omnibus p[…]
iniuriam oppreſſis vim depellere. [V…]
ritas autem duas habet comites, [ſa-]
pientiam & conſtantiam. *Sapien[tia]*
illuminat oculos, quibus perſpicit[…]
quid rectum ſit, quid ſecus; quid uti[le]
Reipub. quid contra. *Conſtantia* pr[æ-]
ſtat, ut animus omnibus ſuperior c[u-]
piditatibus, nec ira, nec amore, n[ec]
odio dimoveatur ab honeſto. *Clemen-*
tia neceſſariam ſeveritatem lenita[…]
temperat. Lex enim æqua præſcrib[it]
omnibus, at non omnibus omni[a]
congruunt: hæc publici iuris mod[e-]
ratio, quam æquitatem vocant, à pe[-]
ctore regio, velut ab oraculo petitur.
Siquidem recte dictum eſt à ſapien[-]
tibus viris; *regem eſſe vivam legem*.
Lex pauciloqua eſt, at infinitæ ſun[t]
rerum & perſonarum circumſtantiæ.
In his igitur Rex pro lege loquitur,
nec aliud tamen pronuncians quam
lex ipſa diceret, ſi nobis ad omnia re-
ſpondere poſſet. *Clementia eſt*, non

ſta-

atim bellum ſuſcipere, quum data
t belli cauſa, ſed nullam rationem
ıtentatam relinquere, ſi res abſque
ello componi queat. Et interdum
onſultius eſt diſſimulare iniuriam,
uam armis perſequi. *Clementia eſt,*
bellum nulla ratione vitari poſſit,
ta gerere, ut & quam minimo ſan-
uinis humani diſpendio fiat, & quam
elerrime finiatur. Hanc ſapientiam,
uæ ſecum omnia bona defert, orabat
alomon, *ut ſuo throno ſemper aſſiſte-
et, fidiſſima certiſſimaque conſiliaria.*
C.10. E.8.

Regis imago hieroglyphica.

Tale quiddam & à veteribus, quaſi
per nebulam, viſum eſt. Legimus
enim, Ægyptios literis hieroplyphicis
ita ſolere regis imaginem exprimere,
ut ſceptro adderent oculum: ſceptro
rectum, integrum, & inflexum ani-
mum indicantes; oculo prudentiam,
quæ dommonſtrat, quid honeſtum,
quid contra. Eaſdem virtutes aliis
ſymbolis commendabant, ſummo
ſceptri faſtigio imponentes aquilam,
imo hippopotamum; aquila perſpi-
cien-

cientiam ac humilium rerum co[ntemptum]
temptum ſignificantes, Hippopot[a-]
mo ratione compreſſam iram, ac fe[ro-]
citatem. Eſt enim hoc animal indo[-]
mitum ac ferum. Nec enim poteſt re[-]
ctitudo conſiſtere, niſi adſit animu[s]
vere ſublimis, ac perſpicax, ſuperio[r]
omnibus humanis affectibus, qui ra[-]
tioni ſolent obſtrepere. Centuria 1[0]
Epiſt. 8.

Regum officia.

Regis officium eſt, latrocinia,
quibus nihil hactenus uſquam tutum
eſt, mira ſeveritate compeſcere, no[-]
centes profligare, ocioſis erronibus
ditionem ſuam liberare, bonis legibus
vigorem ſuum revocare, inutiles tol[-]
lere, ſalutares ſufficere. Optimarum
literarum ſtudia provehere: pietatis
diſciplinam, quum apud omnes, tum
vero præcipue apud Theologos &
clericos inſtaurare. Haut ignarus, ab
his potiſſimum manare in plebẽ mo-
rum vel integritatem, vel corrupte-
lam. C. 8. E. 44.

Deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Deus improbis regibus & tyrannis punit peccata hominum.

Quemadmodum populi voluntas & ſtudia pendent à nutu regio, ita iuxta ſapientis Hebræi apophthegma, *Cor regis in manu Dei eſt*: qui quoties irritatus eſt ſceleribus mortalium, nonnunquam, iuxta dictum Eſaiæ, *dat pueros principes*, ac, iuxta divi Iobi ſententiam, *ſinit hypocritam regni moderari habenas*. Hypocritam autem vocat, qui nomine Rex, re tyrannum ac prædonem agit. Rurſum, ſiquando viſum eſt animum placatum ac propicium teſtificari populis, *tum principibus mentem immittit regno dignam.*

Henrici VIII. *Regis Angliæ encomium.*

Quis Henrico VIII. vel in bellicis rebus dexterior, vel in condendis legibus cordatior, vel in conſiliis oculatior, vel in coercenda ſcelerum licentia vigilantior, vel in deligendis magiſtratibus atque officiis diligentior, vel in conciliandis fœdere re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

gibus efficacior? Centuria 8. Epiſtola 46.

Friderici Ducis Saxoniæ encomium.

Fridericus Dux Saxoniæ ab omnibus delatum Imperium ingenti animo recuſavit, idque pridie quam Carolus eligeretur, cui nunquam contigiſſet Imperii titulus, niſi Fridericus deprecatus eſſet, clarior honore contempto, quam fuiſſet adepto. Mox rogatus, quem igitur cenſeret eligendum, negavit ſibi quemquam alium videri tanti nominis oneri ſuſtinendo parem, quam Carolum. Ob hunc inſignem animum à noſtris oblata triginta florenorum millia conſtantiſſime rejecit. Quumque urgerentur, ut ſaltem decem millia pateretur dari famulis: Accipiant, inquit, ſi velint, attamen nemo manebit poſtridie apud me, qui vel aureum acceperit: ac poſtridie conſcenſis equis ſubduxit ſeſe, ne pergerent eſſe moleſti. C. I. E. 84.

Cur olim tanta fuerit bonorum principum ac regum raritas?

Quin & illud ſubit admirari, in tan-
o principum numero vix paucos ex-
itiſſe tolerabiles, pauciſſimos pro-
os, pleroſque non improbos modo,
erum etiam oſtenta mera, meraſque
eſtes humani generis, multos etiam
nente captos. O novam ſeculi cala-
mitatem, cum uni furioſæ beluæ totus
ſerviret orbis, & ingemiſcens eandem
caneret cantionem, quam ſervus Ca-
rion apud Ariſtophanē, Ω'ς ἀργαλέον. Et
tamē huiuſmodi portenta, parricidiis,
ſacrilegiis, inceſtis, breviter, nullo
non dedecorum genere impurata,
templis, æris, ac divinis honoribus
donabat hominum adulatio, fortu-
næ, vel magis ſceleribus tribuens,
quod eximiæ virtuti dari conſuevit.
Quis poſt hæc recte factis graſſetur
ad nominis immortalitatem, ſi cœ-
lum datur iis, qui indigni erant ut
terram contingerent? Nam quod Do-
mitius & Commodus, uterque ſcele-
ratiſſimus, Dei vocabulum etiam vivi

uſurparunt, quis non videt, manifeſtariæ cuiuſdam inſaniæ fuiſſe verius quam impudentiæ? Porro quibus de cauſis hoc acciderit, ut tanta fuerit bonorum principum raritas, nondum mihi ſatis liquet. Sive quod ipſa fortunæ magnitudo plurimas res ſecum defert, quæ bene nata recteque inſtituta ingenia queant corrumpere. (*Id quod facilius credet, qui perpenderit, Neronis adoleſcentiam laudatiſſimæ indolis fuiſſe, &, quo non alius adhuc fuit orbi peſtilentior, optimi tamen principis ſpem initio de ſe præbuiſſe. Tum ab hoc multo poſt, Baſſianum Getæ fratrem, dum privatus ageret, virum integrum ac ſanctum, peſſimum egiſſe principem.*) Sive quod, ut quædã navigia, immodice magna, vaſtaque, regi non queunt, ita totius orbis imperium maius eſt, quam ut unius hominis animo ſuſtineri poſſit, quum perdifficile ſit, domum etiam unam recte adminiſtrare. Itaque qui maxime cupit optima, tamen Maronis illud interdum cogitur dicere:

Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

Quod opinor intelligens Octavius Auguſtus, vir eruditus ac perſpicax, &, quod in priſcis Cæſaribus rarum comperies, perpetuo ſanus, non ſemel de deponenda imperii mole cogitavit: & feciſſet, ſi nactus fuiſſet in cuius humeros citra publici ſtatus perniciem onus reclinare potuiſſet. Hanc ob cauſſam poſteriores, negotiorum undis impares, imperii molem in plures partiri ſtuduerunt. Sive id iis rebus magis adſcribendum eſt, quas permultas quidem, at non omnes tamen, in Aureliano recenſet Flavius Vopiſcus. Præfatione in Suetonium Tranquillum.

Regum ſtudia qualia eſſe debeant?

Regii pectoris vigor non langueſcit, ut quidam volunt, ſtudio literarum. Nec tamen expedit, hominem Reipub. natum, aſſidua meditatione ſtudiorum, in multis, ut vocant, magiſtris, ſitum ducere: quin potius, quemadmodum Plato civium ſuo-

rum animos Gymnaſticæ Muſicæque temperatura fingit: ita decet ſummatium vitam viciſſim ſtudiorum ocio, rerumque gerendarum negotio temperari. Nihilominus tamen conducit, *in optimis literis per ætatem non ſegniter exerceri, præſertim iis, quæ ad egregium Principem gerendum vel addunt ſtimulos, vel viam aperiunt*; tametſi factum videmus, ut quoſdam eximios principes diſciplinæ, licet alieniores, nobilitarint, veluti Mithridatem linguarum reique Medicæ peritia, C. Cęſarem Matheſeos cognitio. Multa ſuggerunt amici, ſed nulli plura quam boni Codices, *quos Cato vel in ipſam curiam comites habere conſuevit, lectitans interim aliquid, dum ſenatus cogeretur.* Ut igitur non omnis diſciplina perdiſcenda principi, ita maior eſt librorum numerus, quã ut omnes vacet evolvere: proinde ex utriſque quod optimum eſt, quodque proximum ad rem Principis facit, primo loco diſcendum eſt. C. 8. E. 44. C. 1. E. 52.

Reges

Reges quo pacto debeant literis eſſe addicti?

Ut ab his viris, quos fortunæ calculus mundi gubernaculis admovit, haut exegerim anxiam atque exactam ſcholaſticarum diſciplinarum cognitionem, in quibus, qui conſenuerunt, eos fere ſenſu etiam communi carere videmus, tantum abeſt, ut tractandis rerum habenis ſint idonei; ita vehementer ab iſtis diſſentio, qui reges prorſus ab omni librorum commercio, ceu noxia, ablegant, perinde quaſi hoc demum vere regium ſit, nihil omnino vel ſcire vel agere, præter aleam, venatus, moriones, & his etiam ſordidiores voluptates. Cum quibus enim amicis libentius confabuletur cordatus & pius princeps, quam cum iis, qui & ſemper præſto ſunt, & ſapiunt plurimum, & nihil loquuntur ad gratiam? Verum nullis ex libris, mea ſententia, plus utilitatis capi poſſit, quam ex eorum monumentis, qui res publice privatimque geſtas bona fide poſteris prodiderunt, præſertim ſi quis regalis philoſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

loſophiæ decretis imbutus huc acceſſerit, &c. Præfatione in Suetonium.

Reges viris eruditis ſeſe ſuumque regnum muniant.

Henricus VIII. Rex Angliæ cum ſe eruditiorem optaret: *Non hoc*, inquiunt *proceres, nos à te, ſed ut eruditos amplectaris & foveas, expetimus.* Quidni, inquit; *nempe ſine illis vix eſſemus.* C. 8. E. 26.

Rex Angliæ parum eſſe putat, iuſtis præſidiis regnum ſuum muniſſe, niſi idem viris eruditione iuxta ac vitæ integritate præcellentibus ditet, atque honeſtet: hoc potiſſimum pacto felicem ac magnum regem ſe fore iudicans, *non ſi quam plurimis, ſed ſi quam optimis imperet.* Centuria 7. E. 94.

Nam teſte Sophocle: Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ: hoc eſt, Reges ſapientes redduntur ſapientium hominum conſuetudine. Centuria 8. Epiſt. 4.

Reges

Reges admonitiones non contemnant.

Quemadmodum in magnis tempeſtatibus, quantumvis periti gubernatores, ſe vel à quovis admoneri patiuntur; ſic princeps tot regnis deſtinatus, nullius omnino conſilium debet aſpernari, quod ſedulo proferantur animo, ſecuturus, quod ex omnibus factum optimum iudicarit. C. 8. E. 4.

Vide etiam Princeps, Gubernator.

Religio.

AVaritia & imperandi libido, non minima eſt cauſſa, cur religio Chriſtiana in has ſit contracta anguſtias. Centuria 10. Epiſtola 85.

Religionis corruptela.

Quum Deus, iuxta prophetæ teſtimonium, regnare gaudeat in latitudine populi; cumque videamus, Chriſtianæ religionis pomœria uſque adeo contracta in arctum; quis non diſcrucietur animo, hoc ipſum quod ſuper-

eſt, tot opinionum morbis, tot morum corruptelis eſſe vitiatum, tot ſectis diviſum, atque diſtractum? C. 2. E. 14.

Sicut adiuvat, non lædit ſanitatem corporis, quiſquis indicat, quæ res, aut vitient, aut tueantur veram ſanitatem: ita non avocat à religione, ſed adhortatur potius, qui demonſtrat veræ religionis corruptelas ac remedia. Centuria 1. E. 97.

Vide etiam Eccleſia & Fides.

Reprehenſio. Reprehenſor.

UT nuſquam fere non nocet laudator, ita ſemper prodeſt reprehenſor. Etenim ſi vere reprehendit, diſcedo doctior: ſin falſo, tamē acuor, extimulor, expergeſio, reddor attentior, cautiorque, animor ad defenſionem veri. Præfatione in Laurentium Vallam.

Reſpublica.

QUemadmodū inferior hic mundus pendet à corporibus cœleſtibus

ſtibus atque his præcipue, quæ primas tenēt inter ſidera: ita rerumpublicarū ac populi ſtatus pendet à principibus, præſertim ſummis, ac late dominantibus monarchis, ad quorum ingenia, conſilia, mores, affectus, fœdera, diſſidia, ſubinde vulgus immutatur: haut aliter quam ad Lunæ curſum mare reciprocis æſtibus nunc affluit, nunc defluit; aut ad ſolis motum terra nunc vernat floribus, nunc æſtu finditur, nunc fætibus oneratur, nunc gelu riget. C. 8. E. 44.

Riſus.

CUr vitio detur ſummatibus viris, ſi quando curis delaſſatum animum riſu reficiant, cum apud Heſiodum rideat & maximus ille πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Iupiter, præcipe ſi riſus ſit nec illiberalis, nec ἄμουσος, imo haut ſcio an aliquanto plus frugis etiam adferens, quam ſeria quidem illa, ſed permoleſta negotia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

S.

Sacerdotes, Theologi.

Sacerdotum avaritia, ambitio, gula.

O Miras rerum humanarum viciſſitudines! olim literarum ardor penes religionis profeſſores erat: nũc, illis magna ex parte ventri, luxui, pecuniæque vacantibus, amor eruditionis ad principes profanos, ac proceres aulicos demigrat. Cent. 8. E. 46.

Ingentes turbas excitavit N. *nec video finem* niſi Chriſtus noſtram temeritatem ita vertat quemadmodum noctua ſolet Athenienſium ſtulta conſilia bene fortunare. Nunc vereor ne ſic vitemus hanc Scyllam, ut incidamus in Charybdim multo pernicioſiorem. Si iſtis, qui ventris ac tyrannidis ſuæ cauſſa nihil non audent, res ſuccedit, nihil ſupereſt, niſi ut ſcribam epitaphium Chriſto nunquam revicturo. Actum eſt de ſcintilla charita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ritatis Euangelicæ, actum eſt de ſtellula lucis Chriſtianæ; actum de vena cœleſtis doctrinæ. Adeo turpiter iſti adulantur principibus, & iis, unde ſpes commodi, cum ſumma iniuria Chriſtianæ charitatis. Cent. 2. E. 16.

Quotus enim nunc quiſque invenitur, ſive ſummum Pontificem, ſive Cardinales, & Epiſcopos, ſive alias Eccleſiaſticas perſonas, ſive ipſos monachos ſpectes, qui non potius ambitioni & lucro pecuniarum quam ſaluti animarum proximorum conſulat? &c. C. 1. E. 89.

Non loquor de articulis, quos ad fidem pertrahimus, ſed de iis, ex quibus ceu ex fontibus ſcatet Euangelica pietas, videlicet è contemptu pecuniarum, è contemptu honorum, è moderatione affectuum, iræ, odii, invidiæ. Quibus cupiditatibus ſi quis ſerviat, quæſo quid confert fidei profeſſio? Si plus apud nos valet avaritia, ſi plus ambitio, ſi libido ſceleratior, ſi odium ſævius, ſi livor nocentior, ſi obtrectatio venenatior, quorſum attinet profiteri

fiteri Chriſtum, in hoc factum hominem, ut ab his rebus nos avocaret? C. 1. E. 90.

Ii, qui profitentur philoſophiam Chriſti, qui ſe gerunt pro ſummis ducibus ac proceribus totius populi Chriſtiani, palam, tota vita, totis ſtudiis, totis conatibus, nihil aliud docent, quam ambitionem pluſquam theatricam, avaritiam inſatiabilem, voluptatum aviditatem pluſquam inexplebilem, bellorum furias, cæteraque, quæ ſacræ literæ deteſtantur, quæ ab ethnicis etiam philoſophis improbantur. Non iſta loquuntur quidē, ſed efficacius eſt, iſta vivere, quam loqui. C. 2. E. 11.

Atque adeo demiror, cum multi ſint ubique paſtores, neminem exoriri, qui clementiſſimi paſtoris exemplum imitetur, quem non piguit ob unam ovem erraticam, tantum malorum perpeti. Decimas qui petant, video permultos, qui ſitiant animarum ſalutem, prope nullos. Hic monachorum plena ſunt omnia, ubi nihil eſt diſcriminis, & meſſis ampla. Quin

Ru-

Rutenos magis adeunt, eoſque ſua doctrina, ſuaque ſanctimonia, revocant ad caulas Eccleſiæ? Hic fulciunt Eccleſiam; cui magis oneri ſunt, quam uſui. At ubi res poſcit ingenue germaneque Chriſtianum, qui pro lucro Chriſti ſubeat capitis periculum, ibi nuſquam apparent: ita, dum ſuis quiſque commodis ſtudemus, negligitur populus Chriſti. Ac proh dolor noſtri mores partim in cauſſa ſunt, quo minus multi ſe conferant ad factionem noſtram. Legunt Euangelicam & Apoſtolicam doctrinam, & vident ab hac vitam noſtram longe lateque diſcrepare: non iam loquor de vulgo, quod tale fere eſt, quales ſunt ii qui præſunt, ſed de proceribus Eccleſiæ, de ſacerdotibus ac monachis. Bona pars ſervimus quæſtui, aut ventri, aut gloriæ, aut tyrannidi. Fidei nomen prætextus tantum eſt. Centuria 2. Epiſt. 8.

Officium vere ſacerdotum.

D. Hieronymus maluit in vinea Domini laborare, proq; vomere, marra, ligone, raſtro, & ſarculo, lingua

per

per Spiritum erudita, ex animis hominum evellere perſuaſiones impias, diſſipare carnales affectus, inſerere pietatis Euangelicæ plantaria, copioſumque fructum convehere in horrea Domini, cuius ſe ſciebat eſſe colonum. Et D. Paulus non alio nomine magis gloriatur, quam quod gratis docuerit Euangelium, hoc eſt, tantum laborum, periculorum, afflictionum, ſuopte ſumtu, victuque, ſuſceperit, obierit, exhauſerit. At qui nunc in monarcharum aulas accerſuntur, ne dicam irrumpunt, quum profiteantur mendicitatem & paupertatem, plerique ſtatim ambiunt mitram, deinde galerum Cardinalicium, denique triplicem coronam. Centur. 3. Epiſt. 86.

Vide etiam Theologi, Concio.

Scriptores, Doctores.

NEc enim te ſolum hominem abſolute doctum, ac divino quodam ingenio, parique iudicio præditum, declarant tuæ lucubrationes, admira-

mirabili doctrinarum omnium penu refertæ: verum & integrum probumque virum arguunt, qui tanto animi angore deſtomacheris in corruptiſſimos huius ſeculi mores.

Tua tam inſignis praeminentia, noſtratium literarum veternum excuſſit, & altiſſimum hunc ſomnum tuæ vigilantiæ claritas diſpulit.

Vir eſt inſigni utriuſque literaturæ peritia præditus, apud regiam maieſtatem multis nominibus gratioſiſſimus, fide ſynceriſſima, moribus pluſquam niveis, totus ad gratiam & amicitiam natus.

Neminem fore puto, quin admiraturus ſit, in ætate tam grandi ingenium iſtud tam ardens, tam vividum, in fortuna tam lauta induſtriam tam infatigabilem, in tantis negotiis animum tam vigilantem, & vel ad minutiſſima quæque attentiſſimum; uno in homine memoriam ampliſſimam, & tantarum ſimul rerum capacem, &c. Ut mihi, tanquam ſedula quæpiam apis, per omnia circumvolitans, nullum præteriiſſe librum videare, unde non ali-

aliquid decerpſeris, incredibili quidem ſedulitate, ac malim maiore delectu, neque ſine modo. Cent. 4. Epiſt. 19.

Scribendo libros nemo alteri ſatiſfacit.

Sunt, qui alios inceſſunt petulantius, ſalibus plus ſatis dicacibus, parumque dignis viris gravibus, ludentes in pleroſque. Quæ res ſpeciem habet animi parum alienæ laudi faventis, & ſuæ nimium indulgentis. Quanquam hic eſt ferme morbus ac faſtidium eruditorum omnium, ut vix exiſtat aliquis tam abſolutus, ut alteri per omnia ſatisfaciat, niſi longa temporis præſcriptio, ſubmota iudicandi libertate, religione quadam animos omnes occuparit. Præfat. in Senecã.

Variæ ſunt ingeniorum dotes: multæ ſeculorum varietates: quod quidque poteſt, in medium proferat; nec alteri quiſquam invideat, qui pro ſua virili, ſuoque modo, conatur publicis ſtudiis utilitatis aliquid adiungere. Præf. in Hilarium.

Vide etiam Doctores.

Scri-

Scriptura Sacra.

SAcrarum literarum lectione ſentimus nobis inflammari pectus ad amorem rerum cœleſtium, ad contemptum eorum, quorum cæca cupiditate ſuſque deque miſcentur res mortalium; cum ab iſtorum, quos ſcholæ ſolemnes nobis dederunt, lectione ſurgamus frigidi, nonnunquam & fide minus ſolida, quam attuleramus. C. 2. E. 21.

Scriptura Sacra refocillat.

Quis neſcit quam variis malis tota hominis vita ſit obnoxia? Ab his, quo nonnunquam refocillari liceret, patebat nobis divinæ ſcripturæ paradiſus. Hic dabatur per amæna vireta reptare ocioſis. Hic è puriſſimis fontibus, laſſi pectoris æſtus refrigerare. Hic aura liberiore reſpirare, hic dulciſſimos animi fructus undelibet decerpere. Hic gratiſſimos floſculos ungue ſpiritus demetere. Sed unde ſerpens ille noxius huc etiam irrepſit, ac feliciſſimum ocium vento diſcordiæ corrupit? Quis ſalubribus herbis noxium

xium aconitum admiſcuit? Quis limpidiſſimas ſcatebras malo toxico viciavit? Quis ſalutiferas arbores, lethalibus ſorbis adulteravit? Pro charitate pro modeſtia, pro lenitate, pro candore Chriſtiano, livor, odium, ira contentio, ambitio, ſtudia temperant At interim ubi purus ille & Euangelicus oculus, ubi iudicat livor? ubi charitas, quæ de malis etiam bene mereri ſtudet, quando dictaturam gerente odio, qui bene merentur pro officio, reportant maleficium? Quis ſano iudicio locus eſt, ubi bilis dictat, exequitur furor, urget temeritas, abſolvit cæcitas? Porro quis malorum finis, ubi litem ex lite ſerit, malum è malo propagat contentio? Quomodo vincet veritas ubi ſumma rerum verſat ambitio? C.4.E. 92.

Verbo Dei adhærendum.

O infelices nos, niſi Chriſtus nobis aliquot ſuæ doctrinæ ſcintillulas, ſuæque mentis ceu vivas & æternas venulas reliquiſſet. In hoc igitur enitendum, ut omiſſis hominum prunis, has ſcintillas ἀναζωπυρῶμεν: (nam Paulino

ino verbo libenter utimur: has venas ſcrutemur, donec reperiamus aquam vivam ſalientem in vitam æternam. Hanc noſtram terram altiſſime ſcrutamur, ut viciorum eruamus alimenta: & Chriſti ditiſſimam terram non rimamur, ut eliciamus ſalutem animarum? Nunquam ulla viciorum hyems ſic extinguit charitatis ardorem, quin ex hoc ſilice poſſit reſtitui. Petra Chriſtus, ſed hæc petra ſeminarium habet ignis cœleſtis, venas habet aquæ vivæ, &c. Cent. 1. E. 97.

Ratio informandæ fidei.

Commodiſſimum mea ſententia fuerit, ſi muneris hoc viris aliquot iuxta piis ac doctis delegetur, ut ex puriſſimis fontibus Euangeliſtarum & Apoſtolorum, ex probatiſſimis interpretibus universā Chriſti philoſophiam in compendium contrahant: ita ſimpliciter, ut tamen erudite: ita breviter, ut tamen dilucide. Quæ pertinent ad fidem, quam pauciſſimis articulis abſolvantur. Quæ ad vitam, item paucis tradantur, & ſic

tra-

tradantur, ut intelligant, ſeſe patre nactos, non tyrannos, paſtores, non prædones; ad ſalutem vocari, non ad ſervitutem pertrahi. Centur. 1 E. 97.

Vide etiam Religio, fides & Eccleſia.

Scientia & Charitas.

SCientia ſi abſit Charitas inflat: Charitas abſque ſcientia nonnunquam pernicioſa pro ſalutiferis amplectitur. Sed utraque res alterius opem poſcit, & coniurant amice. Præf. in Auguſtinum.

Senectus & Iuventus.

IUventus ſic in bivio virtutum ac vitiorum conſiſtit, ut levi momento huc aut illuc impelli poſſit.

Sicut in equis ferocibus, ita ex adoleſcentium vitiis, præclara virtutum indoles deprehenditur. Præf. in Origenem.

Meminiſti, iuvenis, eo te profectum in Academiam, ut velut è divite quodam emporio, precioſiſſimis bona-

rum

rum literarum mercibus locuples, redeas domum, ornaturus viciſſim generis tui ſtemmata, pluſque lucis additurus, quam ab illis accipis. C. 5. E. 90.

Circumſpecta ſenectus frugi te, non natura fecit.

Quur patres appellantur, qui nihil aliud gignunt quam corpora, ac mox natorum curam omnem abjiciunt, aut ſi quid curant, animi, quæ præcipua pars hominis eſt, nulla ratio. Sed his quoque deteriores ſunt, qui pueros ad honeſtum vitæ inſtitutum, ut à natura factos, ita & animo propenſos, ad illiberalia ſtudia retrahunt. Hoc pacto non eſt educare liberos, ſed exponere. Ac mea ſententia, ſceleratius eſt ingenium exponere vitiis, quam corpus incertis caſibus.

Simile, Similitudo.

QUemadmodum natura nullum creavit venenum, quin appoſuerit remedium: ita Deus improborum conatibus ſemper objicit aliquem,

liquem, per quem non ſtatim licea[t] illis quicquid libet. P. 4. Cent. 3 E. 21.

Quemadmodum in magnis tempeſta-tibus, difficillimum eſt moderari cla-vum ac vela; ita his undique tur-bulentiſſimis temporibus, arduum eſt tenere moderationem. Cent. 9 E. 24.

Et quamquam ſemel atque iterum me crudeliter accepiſſet Germania, ta-men quemadmodum aſina dicitur pe[r] medios ignes ſuccurrere fœtibus ſuis; ita ego cupiebam etiam capitis me[i] periculo adeſſe operi meo; quod hau[d] dubie male tractatum fuiſſet, niſi ipſ[e] adfuiſſem.

Fieri video in his tumultibus, quo[d] ſolet in corporibus exulceratis, ub[i] vomicam unam, aut alteram, uteun-que ſuſtuleris, erumpit aliunde ma-lum. C. 2. E. 98.

Vt in magnis tempeſtatibus apparet, qui ſint periti gubernatores: ita mih[i] videtur inſignis cuiuſdam eſſe tum integritatis, tum prudentiæ, in tant[a] rerum omnium confuſione, tantiſ-

qu[e]

que procellis, rectum tenere clavum. C. 6. E. 86.

Facio nunc quod ſolent hi, qui feliciter navigarunt, quum alios vela pandentes admonent, quæ in mari vitanda ſint pericula. Simile quid aggreſſis, dulciter aſpirat undique aura faventium, applaudentiumque: Verum ubi ſe iam ventus in diverſum vertetit, tum deſtituti hærent in vado. Centuria tertia. Epiſtola Octogeſima ſecunda.

Accidit hic, quod fieri ſolet in febri vehementer tenaci, quæ nunc eſt remiſſior, nunc acrior, nunc in aliam atque aliam ſpeciem ſeſe vertit, nec deſinere poteſt, donec in phreneſin, aut in aliud malum præſentius exeat. Præf. in Irenæum.

Quemadmodum, qui ſunt à ſcorpiis icti, ſolent ab iiſdem remedium petere, ita mihi convenire videtur, ut qui literis ſumus addicti, animi laſſitudinem, aut corporis affectionem è ſtudiis gravioribus contractam, ab iiſdem ſtudiis, ſed amænioribus, recreemus. Præf. in Officia Ciceronis.

Quemadmodum ſolent milites poſt cladem acceptam in proximo conflictu virtute dedecus acceptum penſare: ita feliciore recognitione ſarcirem, quod in editione priore commiſſum erat. Præfatione in Senecam.

Vt Chamaleon colorem attiguum ſuſcipit: ſic ego barbaros verſans autores aſſiduo, barbariem contraho, atque hinc contaminor. Centur. 1. Epiſt. 40.

Quemadmodum plurimum lædit, qui fontē inficit, unde bibunt omnes: ita latiſſime patet illius beneficium, qui pectus inſtruit omnibus imperaturum. C. 1. E. 72.

Certe videar inter hos poſſe referri, qui ſua qualicunque induſtria, aliis addunt animos: quemadmodum faciunt, qui in acie claſſicum canunt, ipſi tamen interim à prælio ſemoti, quique in certaminibus ſuffundunt frigidam, cum ipſi curſu non certent. C. 1. E. 79.

Qui mare admittunt in novas lacunas, ſæpe falluntur; quod ſemel admiſ-

miſſum, non ea fertur, qua deſtinarat admiſſor, ſed quo lubuit proripit ſeſe, magno malo finitimorum. Cent. 2. E. 4.

Vt æquioribus animis cedunt à rebus humanis parentes, qui viderint liberos ſuos ad aliquem vitæ ſtatum evectos: ita non nihil eſt, editis vigiliis noſtris, interim ceu præguſtare, quid poſteritas ſit de nobis iudicatura. C. 2. E. 69.

Simplicitas.

QUæ nativam ſimplicitatem redolent, melius & gratius inſident in animis hominum, atque etiam intentioni magis & labori lectorum lenocinantur. Centuria 7. E. 72.

Somnus, Somnium.

SOmnus coniunctos interdum conſuevit disjungere, & disjunctos copulare. Sive hoc re ipſa fieri credendum eſt, ut corporibus ſomno inerti occupatis, animi interim furtim tanquam è vinculis evolare gaudeant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

immenſoque ſpacio pertinaciter exacto ſuos amores inviſant: Sive mens humana, quoniam ignea eſt, miræque agilitatis, ſimul atque omnia corporis organa ſomnolenti illi vapores occuparint, illa interim ocii impatiens, craſſis illis nebulis obluctatur, & vel ipſa ſibi fixas illic imagines renovat, vel ex diverſis vaporum diſcurſibus diverſas ſibi rerum facies depingit: Sive, ut poetæ narrant, rex quidam placidiſſimus, ac Deus humani generis amantiſſimus, quem Somnum vocant, ubi artus ſenſuſque mortalium diutinis operis fatigatos aſperſit ſucco lethęo, ſuique oblitos dulci quiete reficit, Morpheum quendam fingendarum formarum mirificum artificem in terras emittit, qui leni volatu, nunc in huius, nunc in illius cubiculum illapſus notas unicuique imagines repræſentat: Sive ex ulmo illa ingenti huiuſmodi viſa geminis portis ad nos evolant, ut Poetæ finxerunt, &c. Centuria ſeptima, Epiſtola decima ſexta.

Studia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Studia Literarum.

FElicius irrepent bonæ literæ, quam irrumpent: ac felicius coaleſcent, ſi civiliter ſemet inſinuent ut hoſpites, quam ſi irruant ut hoſtes. C. 5. E. 11.

Bonæ literæ ſic debent irrumpere in Academias, non ut hoſtes qui omnia depopulaturi videantur, ſed hoſpites potius, paullatim in civilem conſuetudinem coalituri. Centuria quarta. Epiſtola ſeptuageſima ſecunda.

Studiorum commoda alit concordia.

Nulla res magis aluerit ſtudiorum concordiam, quam ſi abſit φιλαυτίας morbus, & alienarum virtutum quiſque ſit candidus æſtimator. C. 6. E. 37.

Literarum certamen non fuſtibus nodoſis geritur, ſed amænis muſarum floſculis, & levibus calamis: neque qui vincitur atrum vomit ore errorem, ſed amabilem haurit eruditionem, neque liventia vibicibus, tumentiaque plagis membra refert, ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

animum acceſſione doctrinæ ornatiorem. C. 9. E. 1.

Literarum hoſtes.

Coniuratum eſt à ſtolidiſſimis agminibus in perniciem optimorum ſtudiorum: pars deterior, numero ſuperior eſt: melior cauſſa vincit. Et periculum eſt, ne iuxta Livianum dictum, *pars maior ſuperet meliorem.*

Artes, optimæ opes hominis.

Quis neſcit bonas literas eſſe proprias hominis opes, neque dari à fortuna, neque eripi poſſe? uſu augeri, non minui; meliores fieri, non deteri; non ſeneſcere cum forma & viribus corporis: non contingere ignavis, ut honores: non avocare hominem à virtute, ſed inſtruere: eas ſolas tranquillare animum noſtrum, ſemper parata eſſe præſidia: demum ſine his, ne homines quidem nos eſſe? Cent. 7. Epiſt. 16.

Studiorum fructus.

Mihi aulicis in rebus, ac ne in publicis quidem propemodum, nihil aut ſeritur, aut metitur.

Unde fit ut multi conſilii mei igna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

i; ea me colere ſtudia exiſtiment & dictitent, quæ facunda multo magis, quam fæcunda eſſe poſſint: nec eo minus tamen inde uberem mihi frugem promitto, cum ſenectuti meæ ſuffecturam, tum etiam nepotibus meis, ac poſteris, ſubſidii non nihil ad vitam aut exiſtimationem allaturam. C. 7. E. 76.

Autores cum iudicio legendi.

Bibliothecam tuam, epiſtolas, & ſchedas omnes in certos nidulos redigas, neque temere nunc in hunc, nunc in illum autorem rapiaris, ſed unum aliquem ex præcipuis ſumito, non relicturus prius quam ad calcem uſque perveneris, annotatis interim, quæ digna memoratu videantur. Certum aliquod vitæ genus ipſe tibi præſcribito, quid quibus horis agere velis. Nec alia ſuper alia congere, niſi prioribus explicatis. C. 4. E. 43.

Vide etiam Artes liber.

Spes.

NUnc ipſa res me docet, bonam felicitatis partem eſſe, nihil magnopere mirari. ſi anxie pependiſſem à tuis promiſſis, iam diſcruciarer fruſtratus: nunc ut leviter ſperabam, ita minimum ſentio doloris adempta ſpe. C. 8. E. 100.

Stultitia, Inſania.

QUid autem refert, utrum à morbo corporis, an ab animi vitio proficiſcatur inſania? Hoc eſt, ab humoribus viciantibus organa animi, an ab odio, ſtoliditate, ſuperbia, invidia, cæteriſque malis viciantibus animi iudicium. Centuria 4. Epiſtola 97.

Hic eſt quidam κηρυκτὴς, vir indignus cuius nomen mandetur literis, homo indoctus, natura fatuus, ac Moricho ſtultior, & ſenſu communi carens, effrons, muliebri procacia linguæ. Eſt alter candido pallio, ſed ater animo, ſtolidus ac furioſus, adeo moroſus, ut toti ſit gravis Academię.

Sty-

Stylus, Scriptio.

STylus lectione, non ſecus atque ager ſtercoratione redditur vegetior: & novalibus, alternis annis vacatio permittitur, ne aſſidua cura ſterileſcant. C. 7. E. 73.

Vt ſua cuique facies eſt, ſua cuique vox, ita ſuus cuique ſtylus & inſtitutum ſemper fuit. Ibidem.

Equidem ingenue fateor, ingenium non poſſum non amare: calami licentiam in nemine non improbo. Meo ſtylo temperare mihi in manu eſt, alienum calamum præſtare non eſt meum. Cent. 1. E. 49.

Difficile eſt ſic temperare ſtylum, ut ita tuearis hominum dignitatem, ut non alicubi lædas gloriam Chriſti: ita placeas principibus ἀνθρώποις, ut non alicubi diſpliceas principi Chriſto: Euangelicæ tamen veritati confirmandæ vel animam lubens impendero. Centuria quinta, Epiſtola 21.

Stylus ille tuus placidus, inaffectatus, ſedatus, fontis limpidiſſimi in

morem, è ditiſſimo pectore ſcatens, æqualis, ſui undique ſimilis, apertus, ſimplex, modeſtiæ plenus, nihil uſquam habens ſcabri, contorti, conturbati. C. 1. E. 2.

Spiritus ſancti miſſio in Apoſtolos.

Noſtrum non eſt præſcribere, quomodo ſpiritus ille, diſcipulorum organa temperarit; qui quocunque modo temperarit, ſic temperavit, ut ipſe noverat ad ſalutem humani generis maxime conducere: ſic illis aderat, quatenus ad Euangelii negotium pertinebat, ut tamen alicubi homines eſſe fineret. C. 1. E. 41.

Paſſus enim eſt errare ſuos Chriſtus, etiam poſt acceptum paracletum, at non uſque ad fidei periculum: quemadmodum & hodie fatemur, Eccleſiam alicubi labi poſſe, citra diſcrimen tamen pietatis ac fidei. C. 1. E. 41.

Ut non protinus de tota Petri vita male ſentimus, quod Auguſtinus & Ambroſius affirment, illum, & poſt acceptum Cœleſtem ſpiritum, alicubi lapſum

lapſum eſſe: ita non continuo fides omnis abrogatur libro, qui nævum aliquem habeat. C. 1. E. 41.

Summum bonum, Beatitudo.

Summum bonum in quibus ſitum?

QUanquam non prorſus abhorret à vero, quod olim placuit Stoæ cultoribus, felicitatis humanæ ſummam in habitu virtutis eſſe ſitam; tamen Peripateticorum ſententia mihi magis videtur ad communem hominum ſenſum pariter ac vitam congruere: qui negant beatitudinis circulum abſolvi poſſe, niſi tres bonorum ordines inter ſeſe conſentiant, ſibique mutuis præſidiis & adminiculis famulentur. In his ea, *quæ vocantur animi*, ut præ cæteris magis merentur appellationem bonorum, plurimumque momenti adferunt ad ſummam felicitatis, ita maxime noſtra cura, noſtraque parantur induſtria, ut præcipuam beatitudinis portionem nulli ſecundum Deum magis de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

beamus, quam nobis, ſi quid tamen debemus nobis.

Porro *naturæ dotibus*, quoniam citra noſtram induſtriam nobis ceu dormientibus obtingunt, mea ſententia non tam beati ſumus, quam fortunati, licet hæc quoque cura ſtudioque vel ſervantur, vel etiam augentur. Si quidem Demoſthenes, cum & voce eſſet perquam exili, deinde ſpiritoſus, adhæc impeditiore linguæ organo: denique forma parum felici, quæ res in oratore non nihil habet momenti: tamen improba cura, meditationeque, nihil harum difficultatum non vicit.

Porro fortunæ commoda, quæ velut organa ſunt ad virtutem, vel parandam, vel exercendam, pleriſque ſero contingunt, &c. Centuria 1. Epiſt. 52.

Animi bona.

Hæc ſola non largitur, nec naturæ favor, nec indulgentia fortunæ: ſudore, ſtudioque, redimantur oportet: haut alio precio ſuperi mercem hanc mortalibus venalem eſſe voluerunt,

ne Monarchis quidem, aut Satrapis. Neque enim quiſquis imponit diadema, idem mentem addit rege dignã. Generis claritas, aut populi favor, imperium dare poteſt, pectus imperio dignum non poteſt: & tamen hoc ſi deſit, qui mandavit honorem, ſarcinam addidit, non dignitatem. Cent. 1. Epiſt. 52.

Naturæ fortunæque bona illuſtrant animi dotes.

Verum ita demum admiranda quædam & eximia dignitas exoritur, ſi naturæ, fortunæque decora, ſic animi dotes illuſtrent, ut ab his viciſſim lucem accipiant: imo, ſi fieri poteſt, obſcurentur. Ille denique magnus eſt, qui adempto diademate, magnus eſſe perſeveret. Multis obſtat generis obſcuritas, aut res anguſta domi, quo minus ad eximias virtutes, quæ non niſi paucis, *quos æquus amavit Iupiter*, contingunt, queant eluctari: aut ſi pervenerint, non perinde licet alios bene merendo ſublevare. Cæterum ſi quis extiterit, in quem unum, non ſecus atque olim in Pandoram, deo-

rum omnium omnia munera collata ſint, ſimul horum bonorum chorus competierit: is mihi videtur numinis cuiuſdam inſtar habere; ſuperum benignitate in hoc datus, ut beneficentiam ſuam quam latiſſime diffundat in omnes. C.1. E. 52.

Fungetur autem officio ſuo, primum ſi agnoſcat dotes ſuas: ſunt enim, iuxta poetam eximium, qui parum norint ſua bona: deinde ſi meminerit, quicquid adeſt bonarum rerum, id omne domini eſſe peculium, in hoc creditum, ut iuvandis proximis impenſum, copioſam uſuram referat domino, talium lucrorum avariſſimo.

Sed in primis adſit animus excelſus, & rerum levicularum, quas ſordidum vulgus admiratur, contemptor, quique ceu murus aheneus ab honeſto deflecti non poſſit. Atque hanc ubiq; regulam ſequutus, univerſam ſuæ felicitatis πανοπλίαν in reipub. ſubſidium conferat, quando hoc in primis numini peculiare dixit antiquitas, *Iuvare mortalem,* &c. Centuria prima, Epiſtola quinquageſima ſecunda.

Virtus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Virtus ſola beatos facit.

Una virtus tantum habet momenti, ut ſola conficiat felicitatem, tantoque præſtantior eſt cæteris bonorum generibus, ut nec in appellationem bonorum recipiantur illa, niſi quatenus virtuti famulantur. Virtute nemo poteſt abuti, his (corporis nempe & fortunæ bonis) abutuntur multi, ſed ſuo, non rerum, vicio. Abſit autem ut dicamus miſeros, qui virtute ſunt præditi: imo feliciſſimos dicimus, ſed conſummatius felices, quibus illa adſunt, vel ſponte oblata, vel cum laude quæſita, niſi quod ſecus poſtulet temporis ratio. Centuria prima, Epiſtola quinquageſima ſecunda.

Vſus ſummi boni.

Utiliter ſua bona reputat, qui ea veluti nomina ſupputat, nec aliud colligit ex bonorum ſuorum contemplatione, niſi ut perſpiciat, quantopere ſit obſtrictus divinæ benignitati. Centuria 1. Epiſtola 52. Centuria 10. Epiſtola. 51.

Super-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Superbia.

MUlti non ferunt alienam ſuperbiam, quod ipſi ſint ſuperbiſſimi: & quemadmodum *Diogenes, pede premens culcitram Platonis, & dicens, ſe calcare faſtum illius, audivit, Calcas quidem, ſed alio faſtu*; ita iſti noſtram inſectanrur ſuperbiam, ſed alia ſuperbia; noſtram pertinaciam, ſed alia pertinacia. Itaque quemadmodum nos, ut homines, labi poſſumus in ſcribendo, ita illi labi poſſunt in iudicando: imo non poſſunt non labi, qui odium habent in conſilio. Centuria ſecunda. Epiſt. 84.

T.

Temperantia, Ieiunium, Diata.

QUod ſi ſentis corpori tuo pro vigore ætatis frenis opus eſſe, mea ſententia felicius hoc præſtabit moderatus uſus cibi potuſque, quam multa perpetuaque inedia. Bona con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tinentiæ pars eſt, certo animo velle continere: huic ſi acceſſerit vehemens & aſſiduum ſtudium ſacrarum litera-rum, non erit opus carnificinis ieiuniorum; quæ fortaſſe premunt luxuriem iuventutis; ſed ita premunt, ut ſenectuti tradant valetudinem invalidam; atque ita coercent corporis calorem, ut lædant animi vigorem. C. 5. E. 1.

Vide etiam, Vita frugalis.

Tempus.

O Κρόνον, deorum invidentiſſimum, cui parum eſt, exedere marmora, & æra, corporumque imagines, niſi & ingeniorum monumenta vel devoret, vel corrumpat. Præf. in Ariſtotelem.

Theologia, Theologus.

THeologiam non tantum à limine ſalutavit, verum ad ipſa penetralia uſque progreſſus quondam. ſed offenſus partim frigidis illis argutiis, quibus ſolis pæne nunc in ſcholis applauditur, partim inexplicabili Theologo-

logorum inter ſe contentione diſſidioque, pedem retulit, & Chriſtum ex ipſis fontibus, quam ex illorum lacunis, haurire maluit.

Theologia adeo credo omnes ſtimulos gloriæ tibi aculeoſque exemit, ut iam non famæ, nec exiſtimationi, magnifice ſervias, dummodo publice profis.

Theologiæ deſcriptio.

Regina eſt Theologia, quã Pſalmographus ille divinitus afflatus, æterno regi dextram aſtitiſſe ſcribit, interprete Hieronymo, non ſordidatam, non pannoſam, qualis nunc viſitur in ludis ſophiſtarum, ſed in veſtitu deaurato, circumamictam varietate; cui ab ſitu recipiendæ vigiliolæ noſtræ omnes deſudant. Centuria I. E. 12.

Linguarum peritia Theologiam illuſtrat.

Non eſt obſcurum quid Eccleſia debeat viris linguarum peritis, quid debeat eloquentibus. Hæc ſtudia non obſcurant Theologicam dignitatem, ſed illuſtrant: non oppugnant, ſed famu-

mulantur. Neque enim ideo protinus cum hæreſi copulata ſit muſica, ſi quis forte muſicus huc prolapſus deprehendatur. Damnandus eſt error hominis, ſtudiis ſuus eſt ſervandus honos. Si Theologia cohoneſtabit hæc ſtudia, viciſſim ab his decorabitur: ſin ſugillabit & calumniabitur, metuo ne fiat, quod ait Paulus, *ut, dum mutuis morſibus ſeſe conficiunt, invicem ſibi ſint exitio.* Centuria 1. E. 96.

Errores inveniuntur etiam in libris veterum Theologorum.

An in veterum libris nihil inveniatur erroris? Laterem, ut aiunt, laverit, quiſquis iſthuc conetur. Hanc felicitatem Deus ſolis divinis voluminibus peculiarem eſſe voluit. Alioqui nemo quantumvis eruditus & oculatus, non labitur, non cæcutit alicubi, videlicet ut omnes ſe meminerint homines eſſe, ut à nobis cum delectu, cum iudicio, ſimulque cum venia legantur, ut homines. Præf. in Hilarium.

Vete-

Veteres de rebus divinis parciſſime philoſophabantur, neque quicquam audebant de his pronunciare quod non eſſet aperte proditum his literis, quarum autoritas eſt nobis ſacroſancta. Præf. in Hilarium.

Theologorum diſſidia & Calumnia.

Iſtiuſmodi rixis, conviciis, obtrectationibus, ſycophantiis, technis mendaciis, depravationibus, quid aliud efficitur, niſi quod labefactatur ipſorum autoritas, quam oportebat eſſe graviſſimam: inficiuntur auditorum & lectorum animi, quos oportebat ad pietatem excitari: diſcinditur Chriſtiana concordia, ſine qua Chriſtiani non ſumus. Mihi certum eſt, rectam ſequi conſcientiam, & in his rerum procellis à Chriſto non dimovere oculos. De exitu viderit ipſe. C. 6. E. 17.

In pleriſque Theologis apparet naturæ ſtupor, magna literarum inſcitia, iudicium nullum, quibus neque mens eſt, neque frons. Quod ſi qua ſcintilla ſit ingenii, ſi quid eruditionis, ſic

livore,

livore odioque ſunt obcæcati, ut minus videant quam talpæ. Et hi ſunt reverendi Rabbini, Sal terræ, lux mundi, quorum arbitrio ſumus Chriſtiani, aut ſecus: qui nobis poſt Apoſtolos novos dictant Articulos fidei, qui ſic nobis pronunciant oracula, veluti Dii, nec dignantur nobis homunculis reddere ſuæ opinionis rationem. Sat habent, dixiſſe, *Error eſt, Suſpectum eſt, Hæreſis eſt.* Centuria 4. Epiſt. 97.

Theologaſtrorum noſtra tempeſtate nihil putidius, lingua nihil barbarius, ingenio nihil ſtupidius, doctrina nihil ſpinoſius, moribus nihil aſperius, vita nihil fucatius, oratione nihil virulentius, pectore nihil nigrius. C. 1. Epiſt. 6.

Theologorum ambitio & tyrannis.

Theologi cum non vereantur ea deſignare quorum pudeat etiam Oreſten, tamen à nobis poſtulant, ut non niſi cum honoris præfatione nominentur, adeo fidunt ſtulticiæ multitudinis, ne dicā Principibus. C. 1. E. 49.

Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Theologi metui volunt , non amar quo quid eſſe poteſt magis tyrann cum? Tyrannus, qui timetur à mu tis, multos metuat oportet: & Mer dici Monachi volunt & regibus eſſ formidabiles; eo progreſſæ ſunt re humanæ. L. 4. C. 2. E. 89.

Illud video, ſi Scyllam hanc effugeri mus, reſtare Charybdim, quæ ſeme univerſam populi Chriſtiani liberta tem abſorbeat, Euangelicæque do ctrinæ ſcintillam omnem extinguat Quis enim feret hoc ſtolidum homi- num genus, quod hactenus fucis ac malis artibus tyrannidem exercuit in Chriſti gregem: quorum gulæ, fa- mi, libidini, avaritiæ nihil eſt ſatis? Sed utinam Deus, aut det illis men- tem meliorem, aut eos aliquo releget, ne diutius obſtrepent Euangelio Chriſti. C. 8. E. 81.

Cum Principes in concordiam redie- runt, abſurdum eſt eruditos viros Theologos libris ac iurgiis inter ſe conflictari; & cum illi tela habent in- noxia, hos ſe mutuo ſtylis veneno tin- ctis configere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Sacerdotum convivia.

Sacerdotum & Theologorum convivia madent vinolentia, ſcurrilibus opplentur iocis, tumultu parum ſobrio perſtrepunt, virulentis obtrectationibus ſcatent: & ad principum menſas modeſte diſputatur de iis, quæ ad eruditionem & pietatem faciunt.

Theologorum officium.

Paulus omnia fit omnibus, ut omnes Chriſto lucrifaciat, ſuos inſtituens, ut cum omni manſuetudine doceant, non alienantes quenquam morum & orationis aſperitate, ſed manſuetudine vincentes etiam moroſos. C. 2. E. 25.

Verum ut eſt obedientia popularis, obſervare, quod à proceribus Eccleſiæ præſcribitur: ita erat prudentiæ, non temere conſtitutionibus huiuſmodi, vel gravare populum, vel male conſulere moribus publicis. Centur. 1. Epiſt. 90.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Miniſtri moribus non violatur donum Dei.

Quanto probabilior eſt Auguſtini ſententia: miniſtri moribus non vitiari Dei donum, quod nobis per ſacramenta confertur, etiam ſi graviſſimas pœnas illi daturi ſint ſacerdotes, ſi moribus impiis efficiant, ut inter idiotas & infirmos male audiat nomen illud adorandum D. N. I. Chriſti. Centuria 1. Epiſtola 90.

Vide etiam Sacerdotes.

Traditiones.

MUndus, veluti iam pertæſus huius doctrinæ nimium vergentis in humanas vel commentatiunculas, vel conſtitutiunculas, ſitire videbatur vivum illum ac puriſſimum laticem, ex Euangelicis & Apoſtolicis hauſtum venis. Centuria 2. Epiſtola 4.

Vide etiam Mundus.

V. *Veritas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

V.

Veritas. Mendacium.

SPero fore, ut tandem emicet ac vincat veritas, quę, ut ſæpe numero laborat, ita nunquam opprimitur. C. 1. E. 75.

Res eſt invicta veritas; & tacita bonorum iudicia perpetuam obtinent autoritatem, etiam apud poſteros ſuum habitura pondus. Centuria 1. E. 98.

Paſcuntur quidam mendaciis, non aliter quam Chamæleon aura, nec quicquam habent dulcius, quam fuco quæſitas gloriolas. C. 6. E. 69.

Veritas odium parit, Obſequium amicos.

Scite Terentianus ille Soſia dixit: *Obſequium amicos, veritas odium parit.* At contra paraſitus ille Gnatho, *qui ſibi imperavit aſſentari omnia, negare ſi quis neget, laudare ſi laudet*, atque hæc ipſa in diverſum vertere, ſi lubeat; quam facile ſibi omnium gratiam comparavit, ut non ſine cauſſa

quæſtum eum iudicarit omnium eſſe uberrimum. Ab huius ingenio diverſiſſimus Demea, dum urbanæ vitæ nondum peritus veritatis amicus eſſe contendit, adeo nullos ſibi conciliat amicos, ut ipſis etiam liberis fugientibus, deſertus atque orbus vivere cœperit. *Adeo vulgo mordax & inamana res eſt veritas.* Centuria quarta. Epiſtola ſecunda.

Veritatis, ut ſimplex, ita conſtans eſt oratio: nec ullis frequentius accidit σφάλμα μνημονικὸν, quā iis, qui non loquuntur ex animo. C. 4. E. 92.

Cum veritas male conſciis auditu admodum moleſta & amara eſt, nec aliud, quam, ut Comicus poeta inquit, odium pariat, inde hæ inimicitiæ, & ſimultates, ceu è quibuſdam ſcatebris liventis animi erumpunt. Sed præſtat talium fucatam & inefficacem amicitiam longe abjicere, & contemnere, quā ei veritate remota turpiter blandiri; Certum eſt enim, quod nullus ſine aliqua reprehenſione currit. C. 1. E. 89.

Veritas

*Veritas non ſemper profe-
renda.*

Nec ſemper eſt proferenda veritas. Et magni refert quomodo proferatur.

A Chriſtiano, fateor, decet abeſſe omnem fucum: ſed tamen incidit aliquando tempus, quum rectè tacetur veritas, & ubique magni refert quo tempore, apud quos, & quibus modis promatur. Medici fideles non ſtatim ad extrema remedia decurrunt: prius ægrotum corpus levioribus pharmacis præparant: atque ita doſin temperant, ut ſanent, non obruant. C. 2. E. 25.

Arbitror, fas eſſe tacere quod verum eſt, ſi non ſit ſpes fructus. Sic Chriſtus tacuit apud Herodem. Et magis expedierit imitari prudentes Medicos, qui ſaniem omnem repurgant, prius quam vulnus obducant cicatrice, qui è venis ejiciunt morbi materiam: potius quam illos, qui febrim vi depellunt, mox recurſuram. Centuria 8. Epiſt. 94.

Res eſt invicta veritas; ſed Euange-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

lica prudentia diſpenſanda; unde magis proficiunt ii, qui columbinæ ſimplicitati addunt Euangelici ſerpentis prudentiam.

Principes ac Magnates conviciis attacti, aut intempeſtivius admoniti, non ſolum non redduntur meliores, ſed exacerbati pernicioſas aliquoties excitant tempeſtates, fitque ut & monitori ſua pereat autoritas, interim & vita, & monito ſuus fructus. Si quidem ut veritati non nunquam fas eſt adverſari: ita celare nonnunquam expedit in loco. Semper autem plurimum refert, quam in tempore, quam commode & attemperate eam proferas. Et ſæpe ſanat admonitio tempeſtiva, blanda, ac civilis, quos perderet ſæva & intempeſtiva obiurgatio. Non enim hic adducam, quod Plato perſpexiſſe videtur, *multitudinem promiſcuam, & imperitam, non poſſe contineri in officio, niſi nonnunquã fuco doloque bono fallatur.* C. 2. E. 4.

Vide etiam Mendacium.

Vani-

Vanitas.

VAnitas Vanitatum, & omnia Vanitas. Nihilque diuturnum in rebus humanis, nedum perpetuum.

Victoria. Tyrannis.

QUæ enim ſpes gloriæ, ſi nulla victoria? Victoriæ autem quis locus eſſe poteſt ubi pugna non eſt? C. 4. E. 34.

Nulla poteſt eſſe victoria ſpecioſior, quam quæ, quantum licet, cum pauciſſimorum exitio coniuncta eſt, quæque longiſſime abeſt ab ea, quam Græci Cadmeam vocant: tum ex qua victor maiorem prudentiæ moderationiſque laudem refert, quam fortitudinis aut etiam felicitatis. Non admodum plauſibilis felicitas eſt, quæ plurimorum emitur infelicitate, ut fit plerumque in bello, magno ſanguinis humani diſpendio. Sed ea demum vera felicitas eſt, quum divinum favorem promeretur victoris integritas, religio ac manſuetudo. Pollicetur hoc

ipſe Deus Opt. Max. in ſacris litteris, ſe propugnatorem fore ſuis, qui ipſius præſidio freti, non deflectunt à iuſtitia; *Et omnia*, inquit, *quæcunque faciet proſperabuntur.* Centuria 10. E. 15.

Tyrannis Victoris & Theologorum.

Ingenia generoſa doceri cupiunt, cogi non ferunt: Cogere tantum tyrannorum eſt; cogi tantum aſinorum; quos neque Vulcanus quidem recudet, neque refinget Mercurius.

Vtinam Chriſtus tandem experrectus, liberet populum ſuum tam multiplici tyrannide, quæ, ni proſpectum fuerit, eo videtur evaſura, ut tolerabilius ſit futurum, vel Turcarum pati tyrannidem. Nemo imitatur Chriſtum victorem illum pacificum, qui ſua concordia cœlum pariter & terram conciliat atque conglutinat, qui tolerantia vicit, non copiis: qui moriendo triumphavit, quique non aliorum ſanguine ſibi vindicavit imperium, ſed ſuo ſanguine nobis regnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

cœleſte comparavit. Cent. 1. Epiſt. 17. Cent. 1. Epiſt. 63.

Vindicta.

EGo vindictæ genus tum honeſtius, tum generoſius puto, iniuriam negligere. Nam nocentem ultro ſua pœna ſequitur. Centuria quarta, Epiſtola ſexta.

Invidis bona pro malis referas, eoque ſimilior eris Chriſto, quem non aliter poſſis imitari fidelius, quam ſi maledicta retalies benedictis, ſicut incitaſti benefactis.

Non rependam malum pro malo, nec meum privatum dolorem publico Eccleſiæ detrimento ulciſcar. Impietatis crimen uti non admittam, ita calumniam non feram. C. 3. E. 14.

Malis nihil opus eſt præter occaſionem, ut habet proverbium. At peiores ſunt, qui benevolentiam rapiunt in occaſionem malevolentiæ, & inde moliuntur vindictam, unde decuit gratias agere. C. 6. E. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Virtus.

VIrtute nihil amabilius, quæ ſic omnium animos ad ſe pellicit, ut nulla incantatio poſſit efficacius. C. 8. E. 63.

Egregia virtutis exempla, veluti lumen in edito ponenda ſunt, ut omnibus præluceant, multoſque ad ſui æmulationem accendant. Præfat. in Auguſtin.

Nihil magis ſecundum naturam eſt quam virtus & eruditio, quæ duo ſi adimas homini, iam homo eſſe deſiit.

Ita fere eſt ingenium mortalium, præſentem virtutem ſi non odimus, ut ait Flaccus, certe negligimus, ſublatam ex oculis quærimus invidi, aut ſi minus invidi, certe cogitantes. C. 10. E. 67.

Virtus in patria obſcurior.

Virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria fere obſcurior obtigit, quod Hebræorum etiam proverbio fuiſſe teſtatum indicat in Euangelio Dominus. Zeno ſibi felix eſt viſus,

viſus, quod amiſſis ad Piræum naufragio mercibus, per fortunam protruſus ſit ad philoſophiæ ſtudium. Perdidit purpuram, & invenit cunctis opibus precioſiorem ſapientiam. Cent. 10. Epiſt. 42.

Virtus vitio ſemper contrariatur.

Quod te quidam implacabili odio proſequuntur, & canino morſu nonnunquam clam impetunt, iſtud apud me mirum non eſt, cum virtus vitio, & bonum malo ſemper contrarium ſit: boni bonos, ſcelerati ſceleratos amare, & ſimile ſimili amicum eſſe ſolet: morum namque ſimilitudo, ut noſti, benevolentiam gignit, diſſimilitudo vero odium. Centuria decima. Epiſtola 42.

Indignum quidem eſt, ex iis ſtudiis aſſidue in periculum vocari, unde maximam ingenii laudem, & induſtriæ fructum conſequi oportebat: tamen vetus iam id eſt ſupremæ virtutis fatum, ut facile ubique adverſarios inveniat, & quæ ſedem dignitatemque in Cœlis tam longe habeat, hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

veluti exul & peregrina tractetur. C. 3. Epiſt. 5.

Virtus non caret ſuo præmio.

Non caret quidem egregia virtus vel laude, vel præmio ſuo, etiamſi præclaris conatibus non reſponderit eventus, qui ſoli Deo eſt in manu: nos tamen eramus feliciores futuri, niſi plus valuiſſet regnandi dulcedo, quam æqua rectaque conſilia. C. 9. E. 88.

Virtus livore non obruitur.

Domos præter bellorum immanitatem aufert incendium, agros alluit mare, vix etiam parcens ſaxeis montibus: In unam virtutem fortuna nullum habet ius. C. 10. E. 75.

Talia veræ virtutis tibi iacta ſunt fundamenta, talem probitatis & eruditionis conſequutus es exiſtimationem, ut eam nullus livor, quamvis edax, valeat abolere. C. 4. E. 94.

Nunc, nunc tandem eſt ſciſcitandus animus, nunc omnes contendere nervos oportet, ut aliquando cum Flacco noſtro gloriemur: *Invidia quia maior, & iam dente minus mordeor invido:*

vido: hoc eſt, ut invidentiſſimorum hominum malignitatem, virtutis ſplendore obruamus. C. 7. E. 29.

Virtus nullo opus habet præconio.

Arbitror eximiæ virtuti nullo opus eſſe præconio. Mediocria fortaſſis eloquentium hominum ingenio commendantur. Ut ſtellarum lumen lucerna quis adiuvet? Sol ipſe ſibi perlucet, offuſcans quicquid externæ lucis admoveris. Centuria octava. Epiſtola 21.

Quantum poſſunt literæ & rerum cognitio, & ſyncera bonitas apud hominem, qui magis hæc vult, & optat, quam profitetur: tantum tu mihi es, N., iure iſtarum in te virtutum, & debes eſſe, ſemper commendatiſſimus.

Virtus cruce fit illuſtrior.

In quovis rerum ſtatu explicat ſeſe genuina illa virtutis vis, nuſquam tamen clarior, quam quoties noverca Iuno Herculem ſuum omni genere malorum exercet. Magis illuſtrant Ulyſſem tot exantlati labores, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

feliciter excisa Troia. Centuria 1 Epiſt. 17.

Sed dum ſaxum hoc Siſypheum iam tot annos invidi volvunt, quid aliud interim tandem tam irritus, quam improbus labor effecit, quam ut ſaxum ſemper in ipſorum caput recideret, tu tamen ſemper altior & ſublimior evaderes? Poſtea quam enim, iuxta proverbium, omnibus placere, ne Iovi quidē à fatis conceſſum eſt, non mediocre ſolatium eſt, *aliquot candidorum hominum emeruiſſe calculum*. C.10.E.73.

Vide etiam Gloria.

Vita frugalis.

DIces, te in frugalitatis veniſſe ſcholam, aut in Phiditiis accipi. Nec ulla mihi videtur vita tum lætior, tum lautior, quam quum homo iugiter ſobrius, & animi tranquillitate, & corporis bona valetudine fruitur: cumque à menſa ſurgit frugiferis ſermonibus ſuavius acceptus quam epulis; itaque ſedata fame, ut nec ventriculus oblatrans ſit moleſtus,

nec

nec corpus cibis onuſtum degravet animum, ſi quid vel in ſtudiis, vel alias ſeriæ rei ſit gerendum: at nunc vulgo luxus propemodum laudi datur, frugalitas vitio. Centuria 5. Epiſtola 90.

Vide etiam Temperantia & Convivium.

Vita mortalis.

PEriit N. veluti floſculus tener in ipſo exortu ſucciſus, ſimulque nos docuit, nihil eſſe ſatis firmi præſidii in rebus fortunæ arbitrio ſubiectis. C. 5. E. 7.

Magna celeritate vita noſtra avolat, & advolat mors nihilo ſegnius, etiam ſi nõ defluat horologii harenula. Quæ utinam tibi lenta veniat, digno profecto, qui ſis immortalis, non tantum longævus, niſi hæc eſſet fortunæ invidia, *ut, ſi quid extiterit in rebus humanis eximium, id quam ociſſime tollat è medio.* Centuria 1. Epiſt. 94.

Qui prorogat vitas, fila vitæ tuæ faciat quam maxime longæva, ut merita

rita meritis diutius cumulans, ſerus ad feliciora regna, de toto quam optime meritus mundo, tranſeas: non ſolum gloriæ famam poſteris relinquens, ſed vitam iam cum ſuperis vivens heroicam. Lib. 4. C. 1. E. 76.

Vide etiam Mors.

Voluptas & Delectatio.

ALios alia delectant ſtudia. Et aliis in rebus alii valent. Nec omniũ idem eſt genius.

Thomæ Mori Angli

Iudicium de ceremoniis in congreſſu, ex Eraſmo.

NImiæ ceremoniæ, quibus vulgus hominum æſtimat morum civilitatem, ſunt prorſus negligendæ. Eſt enim muliere viroque indignum, eiuſmodi ineptiis bonam temporis partem abſumere.

Centu-

Centuriæ VII.

SAPIENTER DICTORUM

Ex Epiſtolis Deſ. Eraſmi Rot. excerptorum.

Centuria I.

A.

1. AB oculis ſemoti, pectore immemores videntur.
2. Adoleſcentes facillime vel ad ſummam gloriam, vel ad turpitudinem extremam flectuntur.
3. Ad claram lucem vel ſuapte ſponte evaneſcunt tenebrarum portenta.
4. Acceſſione ætatis ac ſtudiorum, nonnihil accedit iudicii.
5. Ad iuris ſtudium tranſiit diſpendioſo temporis compendio.
6. Ægritudinem lenit adimitq; tempus.

7. A ma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

7. A malis laudari vituperium eſt, & vituperari laus eſt.
8. Affectent alii martyrium, ego me non arbitror hoc honore dignum.
9. A contumelia vindicat etiam mediocris fortunæ dignitas.
10. Affricat ſcabiem convictor infectus, & qui tangit picem, non poteſt non inquinari.
11. Alios alia delectant ſtudia.
12. Aliis in rebus alii valent, nec omnium idem eſt genius.
13. Ætas iuvenilis voluptatum illecebris ineſcatur, dulcibuſque capitur citius, quam ſaluti-feris.
14. Accidit frequenter iis, qui contemnunt hoſtem, ut dum fragili quærunt illidere dentem, infringant ſolido.
15. Accreſcentibus opibus, ſimul accreſcit vis.
16. Alio ſpectant remiges, alio provehitur cymba.
17. Ætas non annis, ſed viribus eſt æſtimanda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

18. Aulica vita ſplendida miſeria, & perſonata felicitas.
19. Aceto perfundere, hoc eſt, contumelia laceſſere.
20. Amicitia multorum ſilentio dirimitur.
21. Amicitiæ quorundam melius aluntur ſilentio, quam colloquiis, & literarum viciſſitudine.
22. Animus in re mala bonus, multum iuvat.
23. Amicitiæ immortales, inimicitiæ mortales eſſe debent.
24. Abhorrenti ſtudia quævis cauſſa perſuadet ocium.
25. A teneris annis ad hoc quiſque inſtitutũ applicandus ad quod videtur natura compoſitus.
26. Ante ruinam exaltatur ſpiritus.
27. Ante capitis canos mentis aciem induere.
28. Aulæ plurimam malorum lernam ſecum trahunt.
29. Amicitiam bonorum non oportet vitæ ſpacio terminari.
30. Amico ficto fictis reſpondendum verbis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

31. Avaritia noſtra nos reddit inſatiabiles.

32. Aromata ſpiritus vitales, vireſque pectoris reficiunt, inſtaurantque.

33. A Sacerdotibus potiſſimum manat in plebem, morum vel integritas, vel corruptela.

34. Amici famæ iacturam ſarcire convenit.

35. Amicorum orbem omnibus numeris abſolvere.

36. Adeo vulgo mordax & inamænares eſt Veritas.

37. Amicis ſic favendum, ut tueamur, quod virtutis eſt, non ſi quid adſit vitii.

38. Amatores, quando nulla eſt amicæ copia, in eius imagine utcunque ſe oblectare geſtiunt.

39. Articulus de reſurrectione mortuorum eſt baſis & caput noſtræ fidei.

40. Argumentis, non ſeditioſis clamoribus, decertandum, ut & victor diſcedat glorioſior, &

victus

victus eruditior.
41. Acuit ingenium contentio moderata, immoderata perdit.
42. Aliud ſuadet Chriſtiana charitas, aliud conſulit humanæ conditionis reſpectus.
43. Amicitia, quæ deſinere potuit, nunquam fuit vera.
44. Ambire tibi ſerum eſt, quod obire non potes.
45. Ante ruinam ſolet attolli cor.
46. Amici ea debent inter ſe commentari, quæ mutuam alunt augentque benevolentiam.
47. Animus Chriſtianus, Stomachus Lutheranus.
48. Apud Chriſtianos decreſcit humanitas, accreſcit immanitas.
49. Ambire ſerum eſt, quod obire non poſſis.
50. Animis ingenuis libertate nihil dulcius.
51. Amicus uterque, ſed omnibus amicior debet eſſe veritas.
52. Animi bonorum theſaurũ circumferimus in vaſis fictilibus.
53. Ani-
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

53. Animi ſublimis nullum eſt ver
argumentum, quam quaſd
iniurias negligere, quaſd
ignoſcere.

54. Amicitia nulla illic ſyncera, u
nummus mercator non patit
gratuita eſſe beneficia.

55. Amicos paucos eximios malo, q
turbam inexploratorum & vu
garium.

E.

56. BEllum gerendum ingenue; Vi
tute, non technis; viribu
non inſidiis: aperto Mart
non dolis.

57. Beneficium bene recuſare, plus ar
tis eſt, quam bene recipere.

58. Bellum ex bello ſerere, & divin
pariter ac humana commiſce
re, non eſt Chriſtianum.

59. Bonæ literæ, quæ hactenus utro-
que cornu laborarunt, profli-
gata barbarie refloreſcũt, nati-
voque redduntur nitori.

60. Bene egiſſe interdum gratias,
eſt

eſt reſtituiſſe.

61. Bona pars ſacerdotum non Chriſtum, ſed ſe ipſos prædicat.

62. Blanditur coram, mordet abſens: pollicetur amicum, præſtat hoſtem.

63. Benevolentia perſonata, fucataq;, plerumque ſeſe prodit.

64. Beneficium frequenter dantis vitio perit, quia dare neſcit.

65. Benefacta reponere pro male factis, Chriſti doctrinę cõpendiũ.

66. Brevi futurum arbitror, ut, quum abiero σδφαρ, fiam nova cicada.

67. Boni viri eſt, etiam falſam infamiam metuere.

68. Bos depaſtus gramina, dum viciſſim ſtercorat agrum, ſarcit damnum quod attulit.

69. Bona ſtudia evulſis ſpinarum radicibus libere & ſecure florent.

70. Bello vacamus, at belli metu non vacamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

C.

71. Cum omnia perdiſcere ne
licet, ſaltem optima diſca
mus.

72. Conſultius eſt ſarcinam maiore
abjicere, quam ſub onere in
quo concidere.

73. Curæ & negotia, umbra ſequacio
ra, nos comitantur quoquo
gentium locorumque.

74. Cibus tenuiſſimus acuit ſtoma
chum.

75. Conſenſus conglutinat matrimo
nium, coitus conſummat.

76. Convivam eſſe præſtat, quã con
vivatorem.

77. Cauſſam inferiorem dicendo ſu
periorem facere non didici.

78. Circumſpecta ſenectus frugi nos
non natura fecit.

79. Corpus haut poſſumus omnibus
commune facere, animum a-
nimique proventus poſſumus.

80. Cæſarem fortunæ calculus mun-
di gubernaculis admovit.

81. Cre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

81. Crebro felicius adiuvat audacia, quam moderata conſilia.
82. Controverſia ex plurimis definitionibus naſcitur, & diffidentia.
83. Cenſoris eſt, virgulā ſumere, nō ſupercilium.
84. Cenſoriam virgulam ſibi ſumere convenit.
85. Cum metu non cohæret ardentiſſimus amor.
86. Canes ſocium in culina nullum amant.
87. Coegerunt me vertere conſilium, non animum.
88. Commode ferendo facile lenimus neceſſitatem, quæ vitari non poteſt.
89. Conſultum male, conſultori peſſima res eſt.
90. Conſilium ſacra res eſt, ſed eadem periculoſa.
91. Complures ex Theologis transverſos agit gloriæ ſitis, ac gulæ ventriſque negotium.
92. Calumniandi nullus eſt finis, ubi ira & livor adhibentur in conſiliū.

93. Cor-

93. Corpora bene conſtituta, quum le-viſſime etiam tentantur, vehe-mentius turbantur.
94. Convivatorum non minus animi reficiendi quam corpora.
Convivio nihil lautius, ubi ſi-mul & animus & corpus refi-citur.
95. Conviviis valetudo & bona pars temporis perditur.
96. Chriſti legibus cedat humanæ po-tentiæ faſtigium.
97. Creſcentem ſequitur cura pecu-niam.
98. Creſcit, & immenſum gloriæ cal-car habet.
99. Candidi mihi pectoris videtur, non diſſimulare per quos pro-feceris.
100. Cornix Æſopica, plumis alienis ſeſe venditans.

Centuria II.

1. CAve ne videaris cum larvis lu-ctari.
2. Chriſtus ſolus novit & poteſt ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

minum inconſulta conſilia in bonos exitus vertere.

3. Charior eſt mihi libertas, quam pecunia.

4. Contrahunt ſe plerumque intra teſtam, qui olim feroces exerebant cornua.

5. Caute eſt incedendum per ignes ſuppoſitos cineri doloſo.

6. Conſultius interdum, diſſimulare iniuriam, quam armis perſequi.

7. Conſilia malicioſa Deus plerumque vertit in capita molientiū.

8. Cœci in pugna, in victoria fiunt inſolentiſſimi.

9. Conſulendum prius valetudini, quam obſequendum Principum voluntati.

10. Creverunt articuli, ſed decrevit ſynceritas: efferbuit contentio, refrixit charitas.

11. Cavendum, ne erroris unius odio, devolvamur in alium.

12. Cavendum, ne ſimultas nobis perſuadeat eſſe pravum quod rectum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Contentione immodica nonnunquam obruuntur ingenia diſcentium.

D.

13. Diu celatum animi morbum prode Chriſto.
14. Dracones & Leones officiis manſueſcunt, perverſi homines beneficiis exaſperantur.
15. Docendi modus nonnunquam ſeditionem movet, non Euangelium.
16. Deus non eſt diſſenſionis autor, ſed pacis.
17. Dicendi recte, ſapere eſt & principium & fons.
18. Domus iuriſconſulti eſt oraculum totius civitatis.
19. Dediſcit animus ſero, quod didicit diu.
20. Deus eſt cordium inſpector, & omnium perverſarum molitionum ultor.
21. Deus indoctos recipit, impios non agnoſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

22. Difficile eſt amicitiam tueri cum tam ferocibus & irritabilibus ingeniis.
23. Diligendus eſt inimicus, ſed in hoc, ut fiat alius.
24. Domine, hic ſeca, hic ure, ut parcas in æternum.

E.

25. EHeu fugaces ſilentio labuntur anni!
26. Ex luxu faſtuque ſacerdotum potiſſimum naſcitur bellum, & conflatur invidia.
27. Eſt aliquid, amico uti Medico.
28. Egeſtati inutilis eſt pudor.
29. Eximiæ felicitatis invidia comes eſſe ſolet.
30. Efficaciſſime refellit, quiſquis errorem optime novit.
31. Eccleſiæ concordiam iam dudum ſuſpiramus verius quam ſperamus.
32. Eventus fortunæ, non nobis, in manu eſt.
33. Ego ſemper malo credere bene,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

quam male prædicare.

34. Eximiis ingeniis, ſæpe vel via indicaſſe maximus profectu eſt.

35. Eſt aliquid animus ocii ac libert tis amans, & à rerum ſtrepi abhorrens.

36. Ex levioribus mundi diſſidiis,ſæ pe nata ſunt horrenda mun diſſidia.

37. Ex autoribus etiam malis, ſi qui ineſt boni, decerpo,ſi quid ma li, tranſilio.

38. Erectis & generoſis ingeniis, pr cioſior eſt honeſta fama, qua pecunia.

39. Eccleſia variis hæreſium monſtr infeſtatur.

40. Eſt aliquid laceſſentem recre re, & currenti frigidam ſuffu dere.

41. Excelſa fulmen ab arce venit ; a populus undarum in morem quocunque ſpirat aura princ pum, eo volvitur.

42. Ex malis, ſi quid ineſt boni, de cerpendum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

43. Eraſmus poſuit ovum, Lutherus excluſit pullum longe diſſimillimum.
44. Euangelium male deſerunt, qui male defendunt.
45. Exedit me reluctantem cura penitus medullis inſita.
46. Eximia virtus etiam hoſtes rapit in admirationem & amorē ſui.

F.

47. FAmam non eſt boni viri negligere.
48. Fatis agimur, fatis cedere cogimur.
49. Frigent Mecœnates, & regnant meliorum literarum hoſtes.
50. Fortuna pleroſque, quos deprimere videtur, attollit, æſtuque ſuo agitatos reddit meliores.
51. Favores principum, ventorum in morem ſubinde reflant in diverſum.
52. Famæ laboranti non facile ſuccurritur.

53. Flagranti deſiderio omnis mora longa eſt, cui lenta eſt etiam celeritas.

54. Facilius eſt bellum effugere quam fortiter gerere.

55. Facile eſt alieno dolori modum præſcribere.

56. Facile eſt alienis in malis animo æquo moderatoque eſſe.

57. Fac quam primum frontem perfrices, & inutilem pudorem abſtergas.

58. Fatis agimur, fatis cedamus oportet.

59. Fides eſt in ore multorum magis, quam in animo.

60. Fides olim erat in vitæ magis, quam in articulorum profeſſione.

61. Frequenter quod aliis vita, aliis mors eſt.

62. Fæcundi calices multos fecere diſertos.

63. Fœdera ſæpenumero ſeminarium præbent bellis.

64. Feriunt ſummos fulmina montes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

65. Fatale malum mira celeritate pervagatur omnes mundi plagas.

66. Felicitas eſt, quum principum filii, prius educantur philoſophiæ, quam imperio.

67. Faciunt mali ut bonis etiam ſit male.

68. Felices orſus felicem portendunt exitum.

69. Fulgore eloquentiæ cum ſapientia coniunctæ nihil mirabilius.

70. Fortuna, dum eſt iniqua, multorum generoſos conatus retardare ſolet.

71. Facit dolor non ſolum eloquentes, verum etiam ingenioſos.

72. Factum, fieri infectum non poteſt.

73. Furor fit læſa ſæpius patientia.

74. Felici ingenio felix lingua ſubſervit.

75. Feſtiva res, divitem eſſe, multo tamen feſtivior, liberum eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

76. Facundi ſolent ex peſſimis etiam cauſis optimas facere.
77. Felix, qui in intimis Muſarum receſſibus abditus latet.
78. Ferendum, non culpandum, quod mutari non poteſt.
79. Fluctibus negotiorum non implicatur modo, verum etiam tantum non obruitur.
Faciunt, quod canes ſolent, qui ſocium in culina nullum amant.

G.

80. GAudent omnes admoneri, ſoli Theologi nolunt meliora diſcere.
81. Generoſa ingenia doceri cupiunt, cogi non ferunt.
82. Gravius lædunt amici ſupra modum laudantes, quam inimici detrahentes.
83. Graves nonnunquam inimicitias comis appellatio ſolvit.
84. Graves autores repentinam mortem ſummam vitæ felicitatem dixerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

85. Gallus devictus cantare non conſuevit.
86. Geſtienti ſtylo difficile eſt moderari.
87. Galli gallinacei victi ſolent demiſſis alis è certamine fugere.
88. Gloriam ſequitur invidia comes.
89. Gemina lue quidam laborant, & animorum & corporum.

H.

90. HAbet ſuam faciem veritas.
91. Hoc ago, ne, quod eſt turpiſſimum, nihil agam.
92. Humanum ingenium citius ducitur civilitate, quam auctoritate pertrahitur.
93. Hoſtes nihil aliud aſſequuntur reluctando, quam quod & noſtram illuſtrent victoriam, & ſuam debilitent ſtulticiam.
94. Hic eſt vetus ille fortunæ ludus, indignos in altum evehere, & innocentiæ negotium faceſſere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

95. Heroico ingenio non poteſt deeſſe fortuna.

96. Humanius eſt ſanare, quam extinguere.

97. Homo non ſibi naſcitur tantum, verum etiam patriæ.

98. Homines cum ſimus, humanis affectibus facile ignoſcimus.

99. Hæreſes ratiocinando & docendo, non occidendo ſanandæ.

100. Hoc ſeculo albæ gallinæ filii ſint oportet qui ſcribant quod nullos offendat.

Centuria III.

1. HÆretici non vi opprimendi, ne ſe prædicent vi victos, non veritate convictos.

2. Horrendum eſt male mori, non, ſubito.

3. Hæc eſt rerum humanarum natura, ſurſum deorſum volvuntur ac revolvuntur in morem Euripi.

4. Honeſtiſſimo inſtituto utroque favere decet pollice, hoc eſt, ex corde.

5. Hiſce temporibus ſub omni lapide ſcorpius dormit.

6. Horrere matrimonii capiſtrum, amore libertatis, licitum.

7. Heroes non ſemper hoc animo ſentiunt, quod vultu præ ſe ferunt.

8. Honores mutant animos & mores.

9. Hoc ipſe mihi intrivi mortarium, par eſt ut idem exedam.

I.

10. IN dies creſcit caritas, decreſcit liberalitas.

11. Is ſane demum mihi videtur diligere, qui iudicio diligit.

12. Interdum ſaxum volvendum eſt, vel potius in hoc molendum piſtrino.

13. Ingens onus eſt ampla fortuna.

14. Invidia, quavis excetra nocentior, egregiis conatibus ſemper obſibilat.

15. Ipſe viri molles aditus & tempora noſti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

16. In eum ſcribere, qui poſſit non ſolum proſcribere, verum etiam occidere, dementiæ extremæ puto.

17. Iuvenilis ætatis facta probantur, conſilia mediæ, vota extremæ.

18. Imbecillitas corporis non eſt ætatis, ſed naturæ.

19. Ingratæ mentis eſt, beneficium ex eventu potius æſtimare, quam ex voluntate præſtantis.

20. Inter homines decreſcit humanitas, accreſcit immanitas.

21. In cenſura deponendus amicus, ſumendus cenſoris animus.

22. Ingeniorum debet quædam quaſi inſitio eſſe, qua miteſcant, ac naturam exuant ſylveſtrem ſi quam habent.

23. Inſatiabilis habendi fames ad res novandas incitat.

24. Is demum vere nobilis eſt, qui propriis bonis inclaruit.

25. In convivio ſit tempus lectum, locus lectus, apparatus non neglectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

26. In hoc ipſum dona à Deo ſortiti ſumus, ut in communem conferamus utilitatem.

27. Iuventus magis ac magis melioribus literis manſueſcit, ac ſylveſtre ingenium exuit.

28. Ingens præſidium eſt concordia.

29. In re ſeria ſeriis verbis utendum.

30. Invidorum hominum malignitatem virtutis ſplendore obruere, nobile eſt.

31. Invidia ſemper arduas magnificaſque res comitari ſolet.

32. Invident plerumque, cui fervidus ſanguis circum præcordia ſalit, cum ipſi nihil niſi plumbum in pectore geſtent.

33. Invidia, non ſecus atque umbra, egregios conatus ſolet comitari.

34. In ſtylo non affectandus ſermonis apparatus.

35. In nullo ſpeculo magis relucet imago mentis & vitæ, quam in libris autorum.

36. Illici homines volunt, non cogi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

37. Indoctos alit atque ditat populi ſtulticia, doctos averſatur.
38. Intempeſtiva benevolentia nihil à ſimultate differt.
39. Invidum eſt hominum ingenium, alienos laudari ferunt libentius.
40. Ingeniorum ſunt varii habitus, nec omnibus omnia congruunt.
41. Indignum eſt eos Apoſtolorum dignitatem uſurpare, qui vitam illorum nolunt imitari.
42. Interdum multum addit iucunditatis illa paucis verbis modulata brevitas.
43. In teneris conſueſcere multum eſt.
44. Incolumi amicitia in ſuo quiſque ſenſu acquieſcat.
45. In Muſarum viretis conſeneſcere, egregium.
46. Infidus eſt diuturnitatis cuſtos metus.
47. Interdum ex malo principio magna naſcitur gratia.
48. In rebus humanis nullum eſt corpus,

pus, quod non ſuas habeat vomicas.

49. Ille felix qui iudice Deo abſolvitur.

Imperita ingenia, in conviviis habent tibicines: at eruditi homines, propria voce convivia celebrant.

Inſcitia eſt ab affectibus ſuperari: eiſdem vero dominari, ſapientia.

50. Indignum eſt deteriorem partem refici, meliore neglecta.

51. Induſtriam noſtram magis provocare debet bonorum favor, quam deterrere malorum obtrectatio.

52. Interdum multum habet momenti fictum & frivolum nugamentum.

L.

53. LIvor nec vehementer excelſa petit, nec humi repentia.

54. Literæ in rebus ſecundis ſunt ornamen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

namento, in adverſis ſolatio & nutrimento.

55. Longe præſtabilius eſt naſci principem, quam per corruptelam eligi.

56. Libertas, bonæ conſcientiæ comes, ſuique fiducia, multos perdit.

57. Ludimagiſtrum eſſe, proximum regio munus eſt.

58. Leges & Muſæ virgines ſilent inter arma.

59. Lucrum eſſe deputo, quoties pecuniæ iactu famæ conſulitur.

60. Longe alia ſunt Dei iudicia, quam hominum.

61. Loliginis ſuccum in aliquem effundere, hoc eſt, malam gratiam reddere.

62. Laudis eſt, herbam porrigere, ubi ultra ſuſtinere impetum non poſſis.

63. Literis eſt dignius illud, officiis certare, non odiis.

64. Literæ nos docent nullis fortunæ procellis cedere.

65. Lon-

65. Longe facilius morbus declinatur, quam admiſſus ejicitur.

66. Lutherani & Reformati diſſentiunt inter ſe verbis potius quam ſententiis, quod idem evenit Stoicis & Peripateticis.

67. Laudibus immenſis oneramus amicos verius, quam ornamus.

68. Longe ſpecioſius eſt iram vincere, quam hoſtem.

69. Literis non ſeriis onerare amicum inhumanitatis eſt, ſeria ſcribere tutum non eſt.

70. Laudare Principes norunt, numerare non norunt.

71. Luxus vulgo propemodum laudi datur, frugalitas vitio.

M.

72. MArs ſtolidus miſcet maleſano cuncta tumultu.

73. Magna mali pars abeſt, ſi adſit fortis & æquus animus.

74. Mun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

74. Mundus parturit miram rerum mutationem.

75. Mendaciis plerique paſcuntur non aliter quam Chamæleon aura.

76. Morbus atrox duris remediis ſanandus eſt.

77. Mundus iam diu abortit, brevi vitalem partum editurus.

78. Mundus multos habet pro Catholicis cacolycos, pro Euangelicis dyſangelos.

79. Mentis bona ſunt externis iſtis commodis præſtantiora.

80. Monachi aures habent non in capite, ſed in ventre.

81. Monachi nihil aliud ſunt quam numeri & fruges conſumere nati.

82. Malo tutam, quam glorioſam victoriam.

83. Maxima laboris pars eſt, laboris imaginatio.

84. Milites ad odorem pacis peiora moliuntur, quam in bello.

85. Macte animo, fideque, ſic itur ad Aſtra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

86. Magnis negotiorum undis obrutus quieſcit.

87. Multa cadunt inter calicem ſupremaque labra.

88. Multos πενία ad induſtriam ſtimulat.

89. Malo expeditam fortunam, quam amplam.

90. Mora longa in morbis eſt pericu-loſa.

91. Malis, præter occaſionem, nihil deeſt ad quodvis audendum facinus.

92. Mari tranquillo navigare non eſt difficile, ſed magna tempeſtas requirit artificem, qui rectum teneat clavum.

93. Mihi adeo eſt inviſa diſcordia, ut veritas etiam diſpliceat ſeditioſa.

94. Mundus communis omnium patria, communeque diverſorium.

95. Multo facilius eſt aſpergere labem, quam abſtergere.

96. Memoriam tui ſæpenumero apud Principem refricabo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

97. Monachi ſubinde præſepe mutant & paſcua.
98. Monachi, ubicunque lautior fumat aut renidet culina, illuc demigrant.
99. Malo mihi omnia potius, quam fidem & gratitudinem deeſſe.
100. Monachi populi devorant peccata, cœlique claudendi & reſerandi ſe ius habere exiſtimant.

Centuria IV.

1. MAlorum & linguam & animum ſic oderis, ut ferre velis, imitari nolis.
2. Manſueſcunt officiis immanes beſtiæ, homines benefactis efferantur.
3. Minus periculi in acie, quam in urbe.
4. Maximum telum neceſſitas; omnia cogit experiri.
5. Malum conſilium conſultori peſſimum.
6. Melanchthon maluit maritus eſſe caſtus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

caſtus, quam ſacerdos impurus.

7. Multa ſuggerunt amici, ſed nulli plura, quam boni codices.

8. Monachi data opera illaqueant hominum conſcientias.

9. Maximum bonum, mentis tranquillitas.

10. Malo epulas elegantes magis, quã multas: & convivia lauta potius quam longa.

11. Multos ineſcat hic mundus perverſiſſimus.

12. Miratur Homerus, mortalibus nullam eſſe belli ſatietatem, cum rerum cæterarum omnium ſit ſaturitas.

13. Monachi Eccleſiæ magis oneri ſunt, quam uſui.

14. Magna felicitatis pars eſt, maxima gratitudinis, ſi quis agnoſcat ſua bona.

15. Mare vicinum, & lutum ſubinde maris deceſſu nudatum, cœlum exaſperat.

16. Mutare rerum ſtatum, proclive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

eſt; mutare in melius, difficillimum.

17. Multorum inconſulta improbitas plurimum obeſt Eccleſiæ tranquillitati.

18. Magiſtratus virum arguit.

19. Monachi magis de ventre ſoliciti ſunt, quam de Euangelio.

20. Monachi craſſi ventres, ſtivæ nati potius quam literis.

21. Multis fides eſt in ore magis, quam in corde.

22. Magna pars elabitur male agentibus: maxima nihil agentibus: tota aliud agentibus.

23. Morbus atrox duris remediis ſanandus eſt.

24. Multum adjicit mali morbi imaginatio.

25. Muſæ ſunt pacis comites & alumnæ.

26. Mundus prorſus indormit Mandragoræ.

27. Mala mens, malus animus.

28. Monachi prædicant ignem Purgatorium, quod utiliſſimus

ſimus ſit illorum culinis.

29. Mortuo Domino ſciſſum eſt velum, & patent omnia myſteria.

30. Multoties nubecula familiaritatis iucunditatem contriſtat.

31. Monachorum indocta improbitas plus valet, quam aliorum docta modeſtia.

32. Milites aliorum mala vertunt in ſuum commodum.

33. Milites nec amicis parcunt, nec hoſtibus.

34. Monachorum genus non aliter per orbem ſparſum eſt, quam humor per corpus humanum.

35. Mutuo contemptu, mutuiſque obtrectationibus conſumimur.

36. Malis nihil opus eſt, præter occaſionem.

37. Monachi ſunt bruta fulmina; quæ montes & maria feriunt, ſed irritis ictibus.

38. Mulierculæ corpore quæſtum facere

cere malunt, quam nere,aut texere.

39. Multum temporis nobis perit in frequentibus conviviis.

40. Magnis viris nomina non fortuito tribuuntur, ſed per divinam providentiam habent futurorum præſagia.

Momum, non Lepores, ſapit.

N.

41. NEgotii ſibi qui volet vim comparare, navim & mulierem, hæc duo, comparato.

42. Nihil eſt magni, aliorum inventis aſſuere, & in alieno opere venari quod carpas.

43. Non ſemper penditur, quod pangitur.

44. Nihil ſpe fallaci damnoſius.

45. Non omnibus ingeniis omnia congruunt, alius alia via pervenit ad ſapientiam.

46. Nihil eſt in rebus humanis ab omni parte beatum.

47. Non ultima laus eſt, principibus placuiſſe viris, præſertim laudatis.

48. Nihil in bello pernicioſius, quam hoſtem quamvis imbecillum contemnere.

49. Nemo omnibus horis ſapit.

50. Nulla ſpes pacis, ubi dentata chartares agitur.

51. Non eſt amici, debacchari in famam hominis ex animo amantis.

52. Non eſt in vitio, commutare locum, ſed perperam commutare, vitium eſt.

53. Non eſt virtus, diu manſiſſe in eodem loco: ſed cum laude vixiſſe.

54. Nulla poſſeſſio charior aut precioſior ſyncero amico.

55. Nulla regio non gignit eximia ingenia, ſi modo ſint, qui foveant, provehantque.

56. Non mediocre lucrum facit, qui litem pecunia dirimit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

57. Nullis in ſaltibus venatus iucundior, quam in Bibliotheca.
58. Nulla ſpes gloriæ, ubi nulla victoria.
59. Naturæ bonitas, & recta educatio, hominem conſummatum reddunt.
60. Nihil nimis amandum, ne, ſi eripiatur, dolor ſuccedat immodicus.
61. Nocentiſſimum habet faſcinum non rectus invidiæ oculus.
62. Nulli ſervire malo, & prodeſſe, ſi queam, omnibus, volo.
63. Nimio emptum videtur, quicquid libertatis emitur diſpendio.
64. Nulla dies unquam memori vos eximet ævo.
65. Nullus eſt ager adeo ferax, ut immodico cultu non exhauriatur.
66. Non lædit, imo ſæpenumero iuvat, qui diſſentit.
67. Nihil æque perit, atque id quod con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

conſertur in ingratos.

68. Neque fronti, neque verbis ſatis tuto creditur.

69. Nulla eſt intolerabilior contumelia, quam quæ pro benefactis rependitur.

70. Nocentes ultro ſua pœna ſequitur.

71. Nihil conſtat charius quam quod precibus emitur.

72. Nihil moror magnam fortunam pari cum onere coniunctam.

73. Nunquam caret æmulis virtus eminens.

74. Nihil eſt in rebus humanis tam undique felix, ut non aliquo nævo contaminetur.

75. Ne omnia, nec paſſim, nec ab omnibus probantur.

76. Nulla res egregia, niſi quæ difficilibus initiis nata eſt.

77. Non ſemper proferenda eſt veritas, & magni refert quando proferatur.

78. Non eſt humanum, convicia regerere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

79. Noxæ eſt malus vicinus.

80. Non facile premitur egeſtate qui didicit parvo contentus eſſe.

81. Non recte conſulunt, qui non ducuntur iudicio, ſed feruntur cæcis affectibus.

82. Nulla mors violentior, quam quæ accidit ex obturatis urinæ viis.

83. Nemo ſit iudex alienæ conſcientiæ, nec dominus alienæ fidei.

84. Non debent eſſe remedia ipſis morbis atrociora.

85. Non raro docendi modus, aut docentis mores, excitāt tumultus, non Euangelium.

86. Nil opus admiſſo ſubdere calcar equo.

87. Nihil eſt uſquam adeo auſterum, quod non interim ſpiret Chriſtianę charitatis dulcedinem.

88. Nihil eſt novum ſub ſole, & ſcribendi plures libros nullus eſt finis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

89. Noſtram induſtriam magis provocat bonorum favor, quam deterret malorum obtrectatio.

90. Nullum illic iudicium eſſe poteſt, ubi tam impotens eſt odium.

91. Non poteſt eſſe ſyncerum, quod coactum eſt.

92. Nec Chriſto gratum eſt, niſi quod voluntarium.

93. Niſi mundum cor habuero, non videbo Deum.

94. Non poteſt male mori, qui bene vixit.

95. Nobilis is demum vere eſt, qui propriis bonis inclaruit.

96. Nullum magnum ingenium ſine mixtura dementiæ.

97. Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis.

98. Nihil eſt mendacius odio, nihil vanius ira, nihil fallacius invidia.

99. Non eſt noſtrarum virium, ſed divini muneris.

100. Nobilis eſt nemo niſi ſit vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

tutis amator.

Centuria V.

1. NImia familiaritas parit contemptum.
2. Nolentes volentes fata nos pertrahunt ad Philoſohiam, docentque rerum humanarum contemptum.
3. Non omne dicendi genus convenit perſonis, vel argumentis quibuſlibet.
4. Non maledicendo, ſed benedicendo laudem aſſequimur.
5. Nec Iupiter omnibus placet, ſive pluat, ſive ſereno arrideat vultu.
6. Noſti comicum illud, vel aulicum potius: Mox; cras redi: ubi eras?
7. Nec obtrectationibus, nec ſyncretiſmis res bene geritur.
8. Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur Pudor & egeſtas.

9. Nihil eſt tam felix in rebus humanis, cui aliqua peſtis ſeſe non admiſceat.

10. Nihil facilius, quam quodvis crimen in hominem confingere.

11. Nihil tam indomitum, quod non domarent uxores.

12. Nihil tam pie, tamque circumſpecte ſcribi poteſt, quod non aliqua pateat calumniæ.

13. Non poteſt ſubverti, quiſquis in ſolida petra, quæ eſt Chriſtus, pedem fixerit.

14. Non tam ſpectanda orationis cutis, quam ſententiarum vis.

15. Non poteſt male mori, qui bene vixit.

16. Nihil Deus vult, niſi quod nobis eſt optimum.

17. Nemo damnatur niſi ſua culpa, nemo ſervatur, niſi Dei beneficio.

18. Nos interim inter ſpem metumque pendemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

19. Nonnunquam contra officium eſt ſalutare, ſilere officioſum.

20. Non oportet bonorum virorum amicitiam vitæ ſpacio terminari.

O.

21. OMnes mundum in pectore gerimus, & ut terreni ſumus, ita terrena ſapimus & loquimur.

22. Ovidio qaævis puellarum ſpecies aliquo lenocinio placuit.

23. Omnia novo peſtilentiæ genere conflagrant.

24. Odi fretum illud immaniſſimum, & nautas freto immaniores.

25. Oderunt, quicunque diſſentiunt, attamen negant eſſe liberum arbitrium.

26. Offenſiones ſolent ſæpe inter amicos, incolumi tamen fœdere gratiarum, incidere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

27. O tortuoſe ſerpens, qui mille per Mæandros, fraudeſque flexuoſas, agitas quieta corda.
28. Obſequium amicos, veritas odium parit.
29. Omnia quæ ſenſu volvuntur vota diurno, Pectore ſopito reddit amica quies.
30. Onus onere cumulatur, velut unda ſupervenit undam.
31. Ordinem monachorum Chriſtus non inſtituit, ſed paſtorum oſcitantia invexit in mundum.
32. Ob hoc ipſum gratius, quia dictum obſcurius.
33. Omnia non ſine mente geruntur, nec ſine numine divum.
34. Obtrectatorum conviciis macreſcimus, faventium applauſu pingueſcimus.
35. Officia, onera ſunt verius, quam ornamenta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

P.

36. POſt nubila ſuccedit ſerenitas.
37. Præſens periculum artificem iam promptum requirit.
38. Plerumque plus valet malorum improbitas, quam bonorum favor.
39. Pii malunt rei, quam religionis iacturam facere.
40. Perdifficile eſt, ſenis mutare linguam.
41. Periculum mutare periculo non libet.
42. Paſtores queruntur vulgo refrixiſſe charitatem: fortaſſis in cauſſa eſt, quod in ipſis refrixit pietas.
43. Philoſtorgia eſt humani manſuetique animi indicium.
44. Puella nihilo magis ſuffuſa eſt rubore, quam ſolet aſina, ſi quando onus excuſſit tergo.
45. Purpura imperatorem facit, ſacerdotem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

dotem nunquam.

46. Pulcherrima rerum ſapientia, quæ ſpiritualibus oculis conſpecta, incredibiles excitat amores ſui.

47. Puſillis aviculis non multis opus eſt plumis, hoc eſt, parvo contentis.

48. Parentes quærunt columnam in quam domus inclinata recumbat.

49. Pax, eſt literarum ac ſtudiorum altrix.

50. Pax non poteſt eſſe diutina, aut ſi eſt, gignit corruptos hominum mores, niſi prudentium virorum conſilio gubernetur.

51. Proceres, qui victorias præda metiuntur, malunt imperare beluis, quam hominibus.

52. Probi hoc magis ſitiunt virtutem, quo magis poſſident.

53. Parum amicum eſt, ſcuto abiecto tueri vitalia.

54. Pauci ſunt, qui in alieno negocio bona fide vigilent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

55. Paſtores calumniantes alios, digni ſunt, qui non ſibilis, ſed radicibus, ac putribus ovis, de ſuggeſto deturbentur.

56. Plus ubique valet quorundam improbitas, quam cæterorum integritas.

57. Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσε.

58. Præſtat nos incidere in manus Dei, quam in manus hominum.

59. Pecuniæ iactura recuperabilis eſt, bona valetudo nullo precio poteſt æſtimari.

60. Plerique gerunt ingenium gloriæ famelicum.

61. Præſtat recurrere, quam decurrere in præcipitium.

62. Pacem abſque bello conſequi minime poſſumus.

63. Peſtem fugimus, non ne moriamur, cui rei naſcimur omnes, ſed ne noſtro vicio moriamur.

64. Plus proficitur civili modeſtia, quam impetu.

65. Præſtat interdum ultro herbam dare,

dare, quam turpiter depugnare.

66. Præſtat iniquioribus conditionibus habere concordiam, quã æquis diſſidium.

67. Puellæ non capillos, ſed loculos potius inſpectant.

68. Pectus excita, & omnes benevolentiæ venas excute.

69. Plus eſt quã perdere beneficium, amicum præſtando hoſtem infeſtiſſimum parare.

70. Pulcrius eſt nonnunquam honorem meruiſſe, quam obtinuiſſe.

71. Plures plerumque corrumpit paupertas, quam opulentia moderata.

72. Prudentes, vultu ad gravitatem compoſito, recte reſpondent.

73. Plus efficitur moderatis conſiliis, quam viribus impotentibus.

74. Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

75. Plus nobis ſapiunt hoſtes, qui celant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

lant omnia , & clam conſpirant : nos nihil tegimus.

76. Plerunque fit homo clarior honore contempto, quam fuiſſet adempto.

77. Plus proficimus civili, blandaque admonitione, quam obiurgatione ſæva.

78. Pax iniqua, præferenda bello æquiſſimo.

79. Plus in iudiciis valet oculatus teſtis unus, quam auriti decem.

80. Plerique ſtimulantur famæ glorięque ſiti.

81. Plato putat ſapientem vel invitum ad Reipublicæ commoda rapiendum.

82. Pium eſt votum, malle mederi ſeductis, quam occidere.

83. Periodis in longum productis, multa convolvuntur.

84. Populi mores alienant benigni numinis favorem.

85. Præſente Deo, cautus incedam per ignes ſuppoſitos cinc-

cineri doloſo.

86. Philoſophia & eruditio per ſe mala non eſt, ſed plerunque gignit factiones ac diſſidia.

87. Precibus extorta, magno empta ſunt.

88. Principes malunt eſſe formidabiles quam amabiles.

89. Purus ſit ac ſimplex eius oculus, qui parat ex oculo fratris feſtucam ejicere.

Probantur facta iuvenilis ætatis, conſilia mediæ, Vota extremæ.

Q.

90. Qualis eſt oratio, talis eſt vita.

91. Quid abſurdius, quam reges imperare mundo, & neſcire quid ſit mundus?

92. Quemadmodum ex loquacibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

bus Syngraphis citius naſci-
tur controverſia, ita ex plu-
rimis definitionibus naſcitur
diffidentia.
93. Qui moderate ferre poteſt im-
pietatis crimen, ille leviter
pius eſt.
94. Quot homines, tot ſententiæ.
95. Qui miſer mala ſcabie male pru-
rit, ſemper quærit cui ſeſe af-
fricet.
96. Quædam tempora ſurripiuntur
nobis, quædam ſubducun-
tur, quædam effluunt.
97. Quoſdam nec Prometheus refin-
gere, nec Vulcanus recudere
poteſt.
98. Quidam paſtores potius ducunt
lucrum decimarum, quam a-
nimarum.
99. Quibuſdam eſt cruda viridiſque
ſenectus.
100. Quæ ſuperis ſunt viſa, mortali-
bus rata haberi fas eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Centuria VI.

1. QUidam ovem geſtant in capite, vulpem in pectore.
2. Quidam, qui nihil aliud ſunt quam numeri, & fruges conſumere nati, cornicum vivacitatem ſuperant.
3. Quanto quis eſt excellentiore doctrina præditus, tanto eſt invidiæ morſibus magis obnoxius.
4. Quidam nihil aliud ſunt quam ſeminaria ſeditionum.
5. Quietem animi vel rei diſpendio redimito.
6. Qualis eſt arbor, tales ſint fructus oportet.
7. Quidam paſtores magis agunt negotium ventris, quam mentis.
8. Quam multa legenda, & quam multum multa.
9. Quæ natura negat, ea pectus & ardor animi ſuppeditat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

10. Quidam ſunt tales, ut pulcrius ſit ab his vituperari, quam laudari.

11. Qui multa mentiuntur, non queunt ſemper ſui memores eſſe.

12. Quod corpuſculi viribus deeſt, pectoris ardor ſuppeditat.

13. Qui non poſſunt nobilitari bene merendo, conſpurcanda fama aliena venantur gloriam.

14. Quorundam virulentas contentiones magis conducit contemnere, quam refellere.

15. Quibuſdam in ſolis Sycophantiis victoriæ ſpes ſita eſt.

16. Qui ob leves cauſſas amicus eſſe deſierit, is nunquam ex animo fuit amicus.

R.

17. RES mortalium Euripi in morem alternis vicibus affluunt

fluunt ac defluunt.

18. Regna nullis ornamentis melius decorantur, quam viris eruditione prudentiaque prȩcellentibus.

19. Rerum immedicabilium nullus eſt efficacior medicus, quam ὁ καιρός.

20. Romæ Chriſtianis nec ſeritur, nec metitur.

21. Regii pectoris vigor langueſcit nimio literarum ſtudio.

22. Res mortalium iam ſurſum deorſum miſcentur.

23. Reges publicam orbis utilitatem ſuis privatis commodis poſthabere debent.

24. Res expedita eſt, accuſare, ſed multiloqua, defendere.

25. Res eſt ſolliciti plena timoris amor.

26. Remedia non ſint morbo graviora.

27. Rumpitur dum nimium tenditur funiculus.

28. Res eſt potens, & invicta, veritas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

29. Res humanæ ceu fatorum impulſu tendunt ad Scythicam barbariem.

30. Radices amputandæ, ne malũ toties repullulet.

31. Res invicta eſt veritas, & inexplicabilis Chriſtus veritatis patronus, adverſus quem ſtimulum iactare calces, durum eſt.

32. Res eſt efficax & invicta, veritas, ſed Euangelica prudentia diſpenſanda.

33. Rem ingenioſam facere, iniecto ſpiculo fugere.

Regium eſt male audire, quum bene feceris.

Recta & libera ingenia, impatientius ferunt iniuriam, aut ſervitutem.

S.

34. SUmma veritas plerumque eſt affinis falſitati.

35. Sera gratulatio non ſolet reprehen-

prehendi, ſed ſera conſolatione nihil poteſt eſſe frigidius.

36. Spontaneam pietatem amat Chriſtus, non ergaſtula mancipiorum.

37. Sunt qui aures habent non in capite, ſed in ventre.

38. Sacerdotes ad meliorem frugem converſi, ſubducent orbi tumultus huius ſeminarium.

39. Seni dignitatem vel fortunam offerre, eſt cibum offerre edentulo.

40. Sunt qui plus habere videntur curæ, quam naturæ; nec omnia poſſumus omnes.

41. Solent, qui tyrannidem affectant, aliorum diſſidiis ſuas augere vires.

42. Sunt qui malunt odium in conſilium adhibere, quam rationem.

43. Spiritus boni afferunt hilaritatem, mali terrorem ac tædium.

44. Senes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

44. Senes ſi delirant, cum venia delirant: in iuvenibus autem turpiſſima eſt deliratio.

45. Sacerdotes debent eſſe diligentiores ad revincendum, quam conviciandum.

46. Si ſacerdotes ſeminarint ſua ſpiritualia, æquum eſt ut metant aliorum carnalia.

47. Sortem tuam ita reddes tolerabilem, ſi, quod ſis, eſſe velis.

48. Sunt qui titulo tenus agnoſcunt Chriſtum, cæterum intus gentilitatem ſpirant.

49. Summum eſt numinis æterni ſuffragium promeruiſſe.

50. Salutem hilaris accipio, meamque cum fenore multo remitto.

51. Solus Chriſtus vere tranquillat animum.

52. Sunt qui oblatrant in abſentes, ubi calices reddiderunt eos diſertos.

53. Sunt qui pluſquam pueriliter inſaniunt ieiunio gloriæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

54. Satius eſt, amicos fuſius amare, quam prædicare.
55. Semel ictus ab amico non debet magnopere fidere.
56. Semel inimicus nunquam ex corde amicus.
57. Sapientes redduntur reges ſapientium hominum conſuetudine.
58. Scriptores libris ſuis non ſecus atque parentes liberis favent.
59. Sunt qui ex malis aliorum ſibi choragium gloriæ comparant.
60. Sæpe ſummum ius ſumma eſt iniuria.
61. Sic ama tanquam aliquando ſis oſurus: ſic oderis tanquam aliquando amaturus.
62. Sine pectore friget omnis eloquentia Chriſtiana.
63. Satius eſſe puto in quibuſdam rebus hallucinari, quam odioſa diligentia ea perquirere, quæ rectius latuiſſent.

64. Secu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

64. Seculum noſtrum priſcæ barbariei veternum exuit, & in optimis literis feliciter refloreſcit.
65. Sunt, qui ad benedicendum elingues ſunt, ad obtrectandum vero loquaciſſimi.
66. Studiorum æmulatio neſcit invidiam.
67. Sunt qui non calamo tantum & lingua, ſed & Martiis armis pugnant.
68. Sapientis eſt ſuo ſe metiri pede, non alienis laudibus.
69. Sunt, qui affectant dictionis genus, quod Midis placeat potius, quam Muſis.
70. Summa ingratitudo, officium officio non reponere.
71. Satius eſt vel ſerius diſcere, quam neſcire.
72. Sine pennis volare haud facile eſt.
73. Suus cuique ingenio contingit Mecœnas.
74. Sunt, qui venoſo gloriæ curru volitant.

75. Sunt,

75 Sunt, qui præter ſophiſticam Theologiam ac perturbatam legum cognitionem nihil volunt ſcire.

76. Sæpe res arduæ iudicem gravem & cordatum poſtulant.

77. Sunt qui alios adverſum alios incitant, ac frigidam ſuffundunt.

78. Saniſſima etiam laboranti ſtomacho inſuavia ſunt.

79. Sic eſt vita mortalium; ut ab animo petenda ſit tranquillitas.

80. Studium inanis gloriæ in mediis etiam pietatis officiis ſolet inſidiari.

81. Sumere in aliquem ſupercilium cenſorium, inhumanitas.

82. Scylla ſic nobis vitanda eſt, ut ne deferamur in Charybdim.

83. Satius eſt indulgere concordiæ publicæ, quam ſuis privatis affectibus.

84. Sunt quos ne Vulcanus quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

recudere, neque refingere Mercurius poſſit.

85. Sexui fœminino literæ & ad caſtitatem & ad famam ſunt utiles.

86. Sunt, qui in quolibet levi negocio multum pulveris movent.

87. Sunt in orbe tot malæ linguæ, quę ſuffundunt frigidam.

88. Semel aulæ frenum momordiſti, ſeſſorem perferas oportet.

89. Sæpe etiam vere cœpit ſimulator amare.

90. Sunt, qui cum portum teneant, ultro ſe in mare præcipitant.

91. Suum quiſque trahit funiculum: utinam unicum potius trahamus funiculum, videlicet Chriſti.

92. Sunt qui ſibi ſuo iumento accerſunt malum.

93. Si malum ſubito tolli nequit, ſaltem arte mitigandum eſt ad tempus, donec morbus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

bus admittat medicantis manum.
94. Somnus condonandus humanæ naturæ.
95. Sic obiurgandi improbi, ut ſemper vino ſeveritatis adiungas oleum lenitatis.
96. Summa noſtræ religionis pax eſt & unanimitas.
97. Suus cuique ſtylus eſt, fitque aſſuetudine familiarior, ac proinde iucundior.
98. Scientia inflat, Charitas ædificat.
99. Senectus ſolet ad rem attentos reddere.
100. Sapientia vincit maliciam: malicia propagat maliciam.

Centuria VII.

1. SUnt quidam velut ſtolidum animalculum ad diſſidia nati.
2. Sunt qui non admodum vivant medice, nec bibant modice.

3. Sufficit mihi adverſus omnes caſus bona conſcientia.
4. Sunt, qui fumo libertatis decepti fecerunt naufragium.
5. Sunt, qui Chriſtum & Euangelium habent in ore, Satanam in pectore.
6. Sunt, quæ neglecta non lædunt, exagitata graves ſuſcitant tragœdias.
7. Sunt, qui ſibi nati, ſibi vivunt, omnibus incommodi, ſibi ſolis felices, neque cuiquam benefaciunt, niſi quum moriuntur.
8. Sunt varii ingeniorum habitus, nec omnia omnibus congruunt.
9. Sicut in equis ferocioribus, ita ex adoleſcentum vitiis præclara virtutum indoles deprehenditur.
10. Summi etiam viri aliquoties dormitant.
Solidus amor à virtute profectus, tam finem neſcit, quam virtus ipſa.

T.

11. TRes mihi convivæ prope diſſentire videtur, Poſcentes vario multum diverſa palato.
12. Tempus omnia, vel regit, vel delinit.
13. Tempus ipſum ſæpe remedium adfert malis immedicabilibus.
14. Turbam ſacrificorum primum religio, mox etiam quæſtus invitavit.
15. Tanto felicior eſt hiſce temporibus audacia, quam ſapientia.
16. Turpius eſt, progenitorum claritati tenebras offundere, quam obſcuris natum eſſe.
17. Theologi nunquam expergiſcuntur, & quum mandragoræ indormiant, maxime ſibi vigilare videntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

18. Turbare ſolet Ate ſtudiorum negocium.
19. Tam inſanum eſt, hoſtem complecti, quam ingratum, amicum negligere.
20. Tineæ & Sorices bonis literis ſemper infeſtæ.
21. Tu modo obdura, contraque audentior ito, Quã tua te fortuna ſinet.

V.

22. UBi bene es, ibi patria eſt.
23. Ut olim cum diis, ita nunc cum ſummatibus viris religioſe loquendum.
24. Virtus ipſa ſatis amplum ſui præmium eſt.
25. Virtutem præſentem odimus, ſublatam ex oculis quærimus invidi.
26. Vulgo refrixit charitas; in ſacerdotibus pietas.
27. Ut ſua cuique facies, ſua cuique vox, ita ſuus cuique ſtylus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

lus & inſtitutum ſemper fuit.
28. Vix in alio mortalium genere vivit, regnatque mundus, quam in Monachis.
29. Venter mirus eſt artifex.
30. Unusquiſque bene iudicat, quæ bene novit.
31. Valet plus obſequium & cordata blandiloquentia, quam animus præceps & impotens.
32. Virtuti eximiæ nullo opus eſt præconio.
33. Vena eloquentiæ facile inareſcit, ni cotidiana legendi dicendique exercitatione ſufficiat.
34. Ventoſo gloriæ curru volitant ſuperbi.
35. Vehementi deſiderio omnis mora longa eſt.
36. Virtutum fulgor omnes invidiæ fumos diſcutit.
37. Vetus proverbium eſt, uſque ad aras, ſed vetuſtius exemplum, uſque ad pecunias.
38. Venter non tantum auribus, ut ait Cato, verum etiam ocu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

lis & mente caret.

39. Vindictam molimur omnes, vitæ mutationem nemo vel ſomniat.

40. Victoria mihi non placet, quæ iactura neceſſitudinis emitur.

41. Ut nuſquam fere non nocet laudator, ita ſemper prodeſt reprehenſor.

42. Ut rata ſupellectile, ita bonis amicis parcius utendum eſſe cenſeo.

43. Ut corporum morbi quidam, ita & mentium peſtes ad ſiderum effectus recte referuntur.

44. Veritas laborare poteſt, vinci non poteſt.

45. Virtus egregia ſemper invidiæ fuit obnoxia.

46. Una ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

47. Varium & mutabile ſemper Fæmina.

48. Virtute nemo poteſt abuti, divitiis abutuntur multi, ſed ſuo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

non rerum vicio.

49. Veritas conficit iuvenes famæ ieiunio præcipites, vel gloriæ fame inſanientes.

50. Vetus eſt ars calumniatorum, inſignium virorum famam contemerare, & optimis conatibus obſiſtere.

51. Ut vitæ, ita famæ alienæ dominus eſt, qui ſuæ contemptor eſt.

52. Vigor Euangelicæ doctrinæ in noſtris moribus obſoleſcit.

53. Vera pietas habet aliquoties indignationem ſuam, ſed charitatis dulcore temperatam.

54. Veritatis ut ſimplex, ita conſtans eſt oratio.

55. Vix cum alio vitio peius convenit Muſis & Minervæ, quam cum luxu, & intemperantia.

56. Vetulam arborem tranſplantare non vacat periculo.

57. Vulpina pellis aſſuenda, ſi leonina non aſſequeretur.

58. Virtus eximia etiam inimicos ſuos rapit in admirationem ſui.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

59. Variæ ſunt ingeniorum dotes: multæque ſeculorum varietates.
60. Ut facilius, ita & felicius diſcuntur, quæ iam inde à teneris annis percipiuntur.
61. Una naſcendi ratio eſt omnibus; moriendi mira varietas.
62. Veritas laborare poteſt, vinci non poteſt.
63. Vinculis arctioribus aſtringenda eſt bonorum amicitia.
64. Ut famæ pictor, ita dictionis rhetor abſolutum exemplum à multis petat oportet.
65. Ut palatorum, ita ingeniorum ſemper fuere diverſa iudicia, nec ideo cuilibet libera.
66. Volens ſequor, quo vocat communis naturæ curſus.
67. Vari a ſunt hominum iudicia.
68. Ling uæ procacitate ſordes non eluuntur.
69. Invidia virtute parta, gloria eſt.
70. Iudiciis acerbis civitas magis

gis vaſtatur, quam corrigitur.

71. Imperio maximo, maxima ineſt cura.

72. Ignavia nemo immortalis factus.

73. Ira atque cupido conſultores peſſimi.

74. Ingenium ſocordia torpeſcit.

75. Gloriæ itinera duo, pacis ſcilicet ac belli.

76. Gloria maiorum, poſteris lumen.

77. Divitiæ iniuriarum ſuſpicioni obnoxiæ.

78. Fœderati paci publicæ officiunt.

79. Fortuna nihil vel eripere, vel largiri poteſt.

80. Dignitati magis quam famæ conſulendum.

81. Conſultantes de rebus dubiis, odio & amicitia vacare decet.

82. Comedere bis in die, vitio antiquis dabatur.

83. Avaritia bellua fera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

84. Avaritia corpus & animum effœminat.
85. Avaritia bonos Romanorum mores ſubvertit.
86. Virtus poſt vitam magis ſe attollit.
87. Animi bona ſunt æterna, corporis, fluxa.
88. Animus, vitæ mortalium dux, atque imperator.
89. Ambitio virtuti, quam avaritia, affinior.
90. Amici, officio & fide parantur.
91. Amicitia firma eſt, idem velle & idem nolle.
92. Senatus animus, plebs corpus eſt.
93. Vera magnitudo animi, maxime eniteſcit in periculis.
94. Timor malus eſt diuturnitatis cuſtos.
95. Alieno periculo diſcimus ſapere.
96. Eventus plerumque de æquitate bellorum iudicat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

97. Non expectanda eſt extrema neceſſitas.

98. Vera ornamenta rectius in animis hominum quam compitis collocantur.

99. Privatæ inimicitiæ aliquando Reipub. proſunt.

100. Domum paternam vendere, infame antiquitus.

101. Flagitium eſt, Regem munificentia vinci.

102. Sero dat qui roganti dat. Seneca.

103. Viro labor, mulieri mundicies convenit.

104. Voluptas pugnat cum præmiis virtutis.

105. Animus tyranni nunquam quietus aut ſecurus eſſe poteſt: timetur enim ab omnibus, & contra ipſe omnes timet.

106. Ægrum animum facile ſomnus opprimit.

107. Superbia commune nobilitatis malum.

108. Secundæ res inſolentiam pariunt.
109. Munimenta Regni ſunt boni amici. Cic.
110. Omnia Romæ venalia. Unde Iugurtham dixiſſe ferunt, Urbem venalem, & mature perituram, ſi emptorem invenerit.

OLYM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

OLYMPIÆ MORATÆ Adhortatio ad pietatis ſtudium, & conſolatio in adverſis.

Ex eius Dialogis.

I.

T*Antum te, mea Theophila,* hortabor, ut in vita humana, divina ſaltem ſtudia colas. Si enim ex illis aliquid voluptatis cepiſti, in quibus nulla ſolida utilitas delectatioque ineſt, niſi puerilis: hæc gaudio te delibutam reddent, cui nulla unquam ægritudo intercedit.

2.

Studia divina ſunt agri ſaluberrimi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

mi, & maxime fertiles, è quibus amici Dei lætos & uberes & immortales fructus capiunt.

3.

Qui ſe ipſum nobis dedit, ſpiritum quoque ſanctum dabit, cuius inſtinctu cœleſtia illa bona, omnem humanæ mentis captum excedentia, guſtare poterimus: in quo guſtu vita beata conſiſtit.

4.

Nullus eſt, qui modo in Chriſto pie vivere velit, qui non acerbiſſimos dolores, miſeriaſque, perferat, & ſuam crucem cotidie ferat: tu tantum oculos in tua mala conjicis.

5. *Nullus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

5.

Nullus eſt pius Deo ſerviens, quem diabolus vitam ſuam tranquille ac placide traducere patiatur; imo obnixe facit, quo eum funditus perdat: iam hac, iam alia, ſi hac non ſuccedit, agreditur via: iam morbo, iam ignominia afficit: iam ad paupertatem redigit: iam in odium chariſſimorũ inducit, diſſenſionemque inter coniunctiſſimos commovet.

6.

Deus aliis alia munera donat, & aliud alii onus imponit: Tu autem noli de eius iudiciis iudicare, certo ſciens, nihil eum temere facere, ſed omnia, quæ nobis ex uſu ſint. Si igitur in rem noſtram eſſet, iſta vel iſta habere, quæ ſtulta cupiditate nobis ſæpe exoptamus, profe-

ʼcto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

ᵭo large effuſeque donaret, qui ſe ipſum, quo nihil maius eſt, nobis donavit.

Brevi autem in portum optatum recipiemur: Tempus æque in adverſis, quam in ſecundis volat.

FINIS.

Soli Deo Triuno Gloria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 19 [1]